

YABANCI UYRUKLU İŞÇİ İSTİHDAMI

Nejat GÜNERİ
İŞ Müfettişi

TÜRMOB YAYINLARI- 319

Sirküler Rapor Serisi

Seri No: 2007 - 10

TÜRMOB Adına Sahibi
Mehmet TİMUR

Sorumlu Yazışleri Müdürü
Ali E. DOĞANOĞLU

Dizgi - Düzenleme

TÜRMOB
Basın - Yayın Servisi

Yayın Türü

Yaygın Süreli

Baskı

Ada Matbaacılık

Uğur Mumcu Mah. 36.Cad. No:21 Ostim/ANKARA
(0.312) 385 54 10

Baskı Tarihi

04 Ekim 2007

TÜRMOB Basın Yayın Dağıtım İşletmesi tarafından yayınlanmaktadır.
TÜRMOB - Gençlik Cad. No:107 Anıttepe/ANKARA

Sirküler Rapor kitaplarında yer alan yazılarda ileri sürülen görüşler yalnızca yazarlarına aittir. Yayıncı kuruluş TÜRMOB'u bağlamaz.

ÖNSÖZ

Bilgi ve iletişimin ön plana çıktığı bir çağı yaşıyoruz. Muhasebecilik, Mali Müşavirlik mesleği doğası gereği bilgiye ve bilgininde sürekli güncel olmasına dayanmaktadır. Bu yapısı itibariyle mesleğimiz çağımızın en önemli mesleklerinden birisi haline gelmiştir. TÜRMOB ve Odalarımız, meslektaşlarımızın ihtiyaç duyduğu bilgi ve eğitimi karşılaması temel öncelikleri arasındadır.

Meslektaşlarımızın ve aday meslek mensuplarımızın ihtiyaç duyacakları bilgiye, en kolay şekilde ulaşmalarını sağlamak, TÜRMOB'un temel hedeflerinden birisidir. Geniş bir yayın yelpazesi ile bu eğitim ve bilgileneceğe yönelik ihtiyacı karşılamaya çalışıyoruz. **Sirküler Rapor** yayınımla mevzuatta meydana gelen değişiklikleri ve uygulamaya yönelik bilgilendirmeyi sağlama gayreti içindeyiz.

Sirküler kitaplarımız, bir plan doğrultusunda hazırlanarak, her ay bir kitap olarak sizlere ulaştırılmaktadır. Kitaplarımız bir okuma komisyonu tarafından incelendikten sonra basılarak sizlerin istifadesine sunulmaktadır.

Siz değerli meslektaşlarımızın ve stajyerlerimizin beğeni ve takdirini toplayacağına inandığımız 2007-10 Seri Numaralı bu kitabı; İş Müfettişi Nejat Güneri tarafından hazırlanan “**Yabancı Uyruklu İşçi İstihdamı**” isimli eser oluşturuyor. Bu çalışma bir kaynak kılavuz niteliğinde olup konuyu örnekleri ile açıklamaktadır.

Kitabın, meslek camiamıza ve uygulamacılara faydalı olmasını diliyorum.

Nail SANLI
Genel Sekreter

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ1

I. BÖLÜM

YABANCILARIN TÜRKİYE’ DE ÇALIŞMA HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ

1. YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ	3
1.1. Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanunun Kapsamı	4
1.2. Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun Kapsamı Dışındaki	6
1.2.1. İzin almak suretiyle vatandaşlıktan çıkarılanlar	6
1.2.2. Yabancı Muhabirler ve Basın Yayın Organları Mensupları	7
1.2.3. Diğer Bakanlıklar ve Kamu Kuruluşlarında Çalıştırılacak Yabancılar ..	8
1.2.4. Çalışma İzninden Muaf Tutulan Yabancılar	9
1.3. Çalışma İznine İlişkin Esaslar	11
1.3.1. Çalışma İzinlerinin Verilmesi ve Uzatılması	14
1.3.2. Çalışma İzni Çeşitleri	15
1.3.2.1. Süreli Çalışma İzni	16
1.3.2.1. Süresiz Çalışma İzni	18
1.3.2.3. Bağımsız Çalışma İzni	19
1.3.2.4. İstisnai Çalışma İzinleri	20
1.3.3. Çalışma İzninin Sınırlandırılması ve Reddi	28
1.3.4. Çalışma İzninin İptali ve Geçerliliğini Kaybetmesi	30
1.3.5. İtiraz ve Yargı Yolu	31
1.3.6. Bildirim, Denetleme ve Yaptırım	31
2. ÇALIŞMA VİZESİ	34
2.1 Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanunda Çalışma Vizesi ...	35
2.2 Çalışma Vizesinin İstisnaları	37
3. ÇALIŞMA AMAÇLI İKAMET TEZKERESİ	39
3.1 Çalışma Amaçlı İkamet Tezkerelerinin Düzenlenmesi	39
3.2. Çalışma Amaçlı İkamet Tezkerelerinin Süresi ve İptali	42

İKİNCİ BÖLÜM

YABANCI SERMAYE YATIRIMLARINDA ÇALIŞACAK YABANCILAR

1. YABANCI PERSONEL İSTİHDAMI	46
1.1. Yönetmeliğin Kapsamı	46
1.2. Çalışma İzinleri	48
1.3. Çalışma İzni Uzatma Başvuruları	50
1.4. Çalışma İzinlerinin Değerlendirilmesi ve Talepleri Reddi	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YABANCILARIN ÇALIŞMALARINA YÖNELİK KISITLAMALAR

1. KAMU GÜVENLİĞİ İÇİN KISITLAMA	54
1.1. Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu	54
1.2. Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu	54
1.3. Türk kıyı, liman ve karasularında Ulaşım ve Ticaret	55
1.3.1. Türk kıyı, liman ve karasularında yolcu ve yük taşıma	55
1.3.2. Deniz ürünleri avlama, kum, çakıl gibi maddeleri çıkarma	57
1.3.3. Türk karasularında enkaz kaldırma, dalgıçlık, kılavuzluk hizmetleri .	58
1.4. Yat Turizmi İstisnası	58
1.4.1. Yat Liman İşletmeciliği	58
1.4.2. Yat İşletmeciliği	59
1.5. Havayolu ile Ulaşım ve Ticaret	60
1.5.1 Türkiye Sınırları İçinde Hava Taşımacılığı	60
1.5.2. Türkiye ile Yabancı Ülkeler Arasında Hava Taşımacılığı	61
2. KAMU SAĞLIĞI İÇİN KISITLAMA	61
2.1. Doktorluk	61
2.2. Diş Hekimliği	62
2.3. Ebelik	62
2.4. Hastabakıcılık	62
2.5. Hemşirelik	62
2.6. Eczacılık	63
2.7. Veteriner Hekimliği	63
2.8. Gözlükçülük	63
2.9. Özel Hastane Açma	63

3. KAMU DÜZENİ İÇİN YAPILAN KISITLAMALAR	.64
3.1. Devlet Memurluğu	.64
3.2. Hakimlik, Savcılık, Avukatlık ve Noterlik	.64
3.3. Öğretmenlik,	.64
3.4. Yabancıların Eğitim ve Öğretim Kurumu Açma Hakkı	.65
4. KAMU YARARI AMACIYLA YAPILAN KISITLAMALAR	.67
4.1. Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Meslekler	.67
4.2. Maden İşletmeciliği	.68
4.3. Borsa Komisyonculuğu ve Meslek Komitesi Üyeliği, Menkul Kıymetler Borsa Başkanlığı ve Borsa Komiserliği	.68
4.4. Seyahat Acentelerinde Sorumlu Müdürlük	.68
4.5. Gümrük Müşavir Yardımcılığı	.69
4.6. Kooperatif Yönetim Kurulu Üyeliği	.69
5. YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUN ÖNCESİ BAKANLAR KURULUNUN KISITLAMA YETKİSİ	.69
6. ÖZEL İZİNLE YAPILAN MESLEKLER	.71
6.1. Bankalar Kanunu	.71
6.2. Sigorta Murakabe Kanunu	.72
6.3. Finansal Kiralama Kanunu	.73
6.4. Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu	.73
6.5. Turizmi Teşvik Kanunu	.74
6.6. Petrol Kanunu	.75
6.7. Serbest Bölgeler Kanunu	.77
6.8. 2007 sayılı Türkiye'deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Hizmetler Hakkındaki Kanun Gereği İzinle Yapılacak İşler	.78
6.9. Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalışabilmelerine İlişkin Kanun	.78
7. KISITLAMALARA AYKIRILIK	.80

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM **YABANCI KAÇAK İŞÇİLİK**

4. YABANCI KAÇAK İŞÇİLERİN DENETİMİ VE YAPTIRIMLARI82
Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun88
Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği104
Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Yabancı Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik148
Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik158
Türk Vatandaşlığı Kanunu162
Türk Soylu Yabancıların Türkiye'de Meslek Ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş Veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanun186
Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu189
Yabancıların Türkiye'de İkamet Ve Seyahatleri Hakkında Kanun195
Türkiye Sahillerinde Nakliyatı Bahriye (Kabotaj) ve Limanlarla Kara Suları Dahilinde İcraı Sanat Ve Ticaret Hakkında Kanun206
Türk Uluslararası Gemi Sicili Kanunu İle 491 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun209
KAYNAKÇA217

GİRİŞ

Çalışma özgürlüğü, bir kişinin iş yapmak, bir teşebbüse girişmek ve seçtiği meslek ve sanatını icra etme konusunda sahip olduğu hürriyet olarak tanımlanabilir. Yabancıların çalışma hak ve özgürlükleri uluslar arası sözleşmelerde olduğu kadar, iç mevzuatımızda da düzenlenmiştir. 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinin 23 ve 24 üncü maddelerinde çalışma hak ve özgürlüğüne ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Buna göre;

Her şahsın çalışmaya, işini serbestçe seçmeye, adil ve elverişli çalışma şartlarına ve işsizlikten korunmaya hakkı vardır.

Anayasanın 48 ve 49 uncu maddelerinde çalışma hak ve özgürlüklerine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Anayasanın 48. maddesinde, “Herkes dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetine sahiptir.” hükmü, 49 uncu maddesinde de; “Çalışma, herkesin hakkı ve ödevidir.” hükmü bulunmaktadır. Vatandaş ile yabancıya eşit haklar taşıyan bu hükümler, Anayasanın 16 ncı maddesi ise sınırlandırılmıştır. Anayasaya göre, “Temel hak ve özgürlükler yabancılar için milletlerarası hukuka uygun olarak kanunla sınırlandırılabilir.”

Anayasanın 16 ncı maddesindeki bu sınırlama ilkesi, çalışma hak ve özgürlükleri içinde de geçerlidir. Bu doğrultuda, Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkındaki Kanunun 15 inci maddesi, yabancıların kanun ile men edilmemiş işleri yapabilecekleri kuralını koymuştur. Bu kural, bir yandan yabancıların çalışma hakkı bulunduğunu gösterirken, diğer yandan da kanunla men edilmiş bulunan işleri yapamayacaklarını göstermektedir. İç hukukta, çeşitli iş kolları bu konuda çıkarılmış kanunlarla yabancılara yasaklanmış veya yabancıların çalışmaları izne tabi tutulmuştur. Bir yabancımanın çalışabilmesi için öncelikle çalışma izni almış olması gerekmektedir. Yaban-

cılar ister çalışma niyetiyle ülkeye gelsinler, isterse daha sonra çalışmaya karar versinler yetkili merciden çalışma izni almak zorundadırlar.

Türkiye’de bağımlı veya bağımsız olarak çalışmak isteyen bir yabancının sırasıyla ,

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında çalışma izni,
 - Türkiye’nin dış temsilciliklerinden çalışma vizesi,
 - İlgili emniyet makamlarından çalışma amaçlı ikamet tezkeresi,
- alma işlemlerini tamamlamış olması gerekmektedir.

I. BÖLÜM

YABANCILARIN TÜRKİYE’ DE ÇALIŞMA HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİ

1. YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ

06.03.2003 tarihli ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanundan önce sayısı yetmiş bulunan kanun ve ona yakın kanun hükmünde kararnamede yabancıların Türkiye’de çalışması ile doğrudan veya dolaylı olarak ilgili hükümlerin yer aldığı tespit edilmiştir. Yürürlüğe konulan Çalışma İzinleri Hakkında Kanunla, farklı kanunun ve kanun hükmünde kararnamelerde düzenlenmiş olan yabancıların çalışma izinleri konusu olabildiğince tek bir çatı altında toplanmaya çalışılmıştır.

Farklı kurumlarca çalışma izni verilmesinin, ülkemizde çalışan yabancılar hakkında sağlıklı fikir oluşturulmamasına ve bunların denetiminin sağlanamamasına sebep olması, diğer yandan gerek haksız rekabetin ve ülkemizdeki işsizliğin önlenmesinde, gerekse kayıt dışı kazancın ekonomimize kazandırılması ve ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik durum ile işgücü piyasası bakımından kaçak işçi istihdamı ile mücadele edilmesinde çalışma izinlerinin olabildiğince tek merkezde toplanması gereği, aynı zamanda uluslar arası taahhütlerimizin de yerine getirilmesi Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun hazırlık sebepleri arasında sayılmıştır. Ayrıca, yabancıların çalışma izinlerinin düzenlenmesi konusunda başlıca yetkili kurumun Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı olması hedeflenmiştir.

Yabancıların çalışma izinleriyle ilgili diğer ülke uygulamalarına bakıldığında da, esas itibariyle çalışma bakanlıkları veya bu bakanlıklara bağlı kurumların yetkili olduğu görülmektedir.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, gerek Avrupa Birliği mevzuatı, gerekse günümüz gerçekleri ile çelişen hükümler içeren 2007 sayılı Türkiye'deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkındaki Kanunu yürürlükten kaldırmıştır. 2007 sayılı Kanunun 1 inci maddesine göre, Türk vatandaşı olmayanlar tarafından yapılması yasak olan sanat ve hizmetler arasında emeğe dayalı pek çok meslek yer almaktaydı.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, yabancıların hangi alanlarda ve hangi koşullar altında çalışabileceklerine ilişkin düzenleme getirmemektedir. Zira 4817 sayılı Kanununun 1 inci maddesine göre, “ Bu Kanunun amacı, yabancıların Türkiye'deki çalışmalarını izne bağlamak ve bu yabancılara verilecek çalışma izinleri ilgili esasları belirlemektir.”

1.1.Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanunun Kapsamı

4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun, temelde, “ Türkiye’de bağımlı ve bağımsız çalışan yabancıları”, “ bir işveren yanında meslek eğitimi gören yabancıları “ ve “ yabancı çalıştıran gerçek ve tüzel kişileri” kapsamaktadır. 4817 sayılı Kanun, çeşitli kurum ve kuruluşlara dağılmış olan yabancılara çalışma izni verme yetkisini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında toplamıştır. Bu doğrultuda;

a) Turizm belgeli olmayan şirketlerde çalışacak yabancılara 6224 sayılı yabancı Sermaye Kanunu uyarınca Hazine Müsteşarlığı tarafından verilen izinler Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilmeye başlanmıştır.

b) 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 34 ve 35 inci maddeleri değiştirilmek suretiyle, bu kanun kapsamın-

da düzenlenen çalışma izinlerini verme yetkisi, Bayındırlık ve İskan Bakanlığından alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına devredilmiştir.

c) 6326 sayılı Petrol Kanunu' nun 119 uncu maddesi değiştirilerek, bu kanun kapsamında Enerji ve Tabii kaynaklar bakanlığı tarafından kullanılan çalışma izni verme yetkisi izinler Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına devredilmiştir.

d) 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 21 inci maddesine fıkra eklenmesi suretiyle bu kanun kapsamında çalışacak yabancıların, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun hükümlerine tabi olduğu belirtilerek, çalışma izinlerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında alınması düzenlenmiştir.

e) 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye' de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanunun 3. maddesi değiştirilmek suretiyle, bu kanun kapsamında çalışma izinlerini verme yetkisi İçişleri Bakanlığında alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında devredilmiştir.

f) Turizmi Teşvik Kanununun 18 ve 26 ncı maddeleri değiştirilerek, bu kanun kapsamında düzenlenen çalışma izinlerini verme yetkisi Turizm Bakanlığında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında devredilmiştir.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun ile getirilen yabancıların çalışma izinleri rejimi, daha önce farklı kurumlarda bulunan izin yetkisinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığında devrini öngörmekle birlikte, yabancıların çalışma izinlerini verme yetkisini tek çatı altında toplaması amacının tam olarak gerçekleştirildiğini söylemek zor görünmektedir. Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı, Milli Sa-

vunma Bakanlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bilgi vermek şartıyla mevcut yetkileri çerçevesinde çalışma izni vermeye devam etmektedirler. Ayrıca bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bilgi vermek koşuluyla kendi kurumlarının ihtiyaçı olan yabancı personeli yetkilerini kullanarak istihdam etmeyi sürdürmektedirler.

1.2. Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanun Kapsamı Dışındakiler

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunda, bazı yabancılar kapsamdan istisna tutulmuştur. Bu nedenle aşağıda belirtilen yabancılara, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine göre değil, kendi özel hükümleri çerçevesinde işlem yapılacaktır.

1.2.1. İzin almak suretiyle vatandaşlıktan çıkarılanlar

403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesi, Türk vatandaşlığını kaybetmenin sonuçlarını düzenlemektedir. Türk vatandaşlığını kaybetmenin genel sonucu, bu kişilerin kayıp tarihinden başlayarak yabancı statüsüne tabi olmalarıdır. Ancak 403 sayılı kanunun 29 uncu maddesinin ikinci cümlesi, yetkili makamdan izin almak suretiyle Türk vatandaşlığından çıkarılanların bir takım statü ve haklarını saklı tutmaktadır. Nitekim, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrası Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesinde düzenlenen yabancıların kimler olduğunu tespit etmek gerekmektedir. Söz konusu maddede; “doğum “ ile Türk vatandaşlığını kazanmış olup da sonradan izin almak suretiyle Türk vatandaşlığından çıkanların, normal yabancı statüsüne sahip olmaması, maddede sayılanlarla sınırlı olarak Türk vatandaşları ile aynı haklara sahip bulunması hüküm altına alınmıştır.

Bu kapsamda değerlendirilen yabancılardan sayılan haklardan yararlanacaklarını ispat etmek üzere, uygulamada “ pembe kart ” adı verilen kartlar düzenlenmektedir. Bu kartları ibraz eden yabancılar, Türkiye’de ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz mal satın alma gibi konularda, Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlanmaya devam edeceklerdir.

Dolayısıyla, Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesinin ikinci cümlesi kapsamına giren yabancılar, çalışma hakkıyla ilgili olarak yabancılar açısından getirilen sınırlamalara tabi olmaksızın Türkiye’de çalışabilecekler ve bu kapsamdaki yabancılardan çalışma izni, çalışma vizesi veya çalışma amaçlı ikamet tezkeresi talep edilmeyecektir.

1.2.2. Yabancı Muhabirler ve Basın Yayın Organları Mensupları

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanununun 2 nci maddesi, 5680 sayılı Basın Kanununun 13 üncü maddesi ve 231 sayılı Basın yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanun Hükmünde kararnamenin kapsamına giren yabancıları Kanundan istisna tutmuştur. Bu yüzden, yabancıların çalışma izinleriyle ilgili olarak Kanunda tespit edilen esas ve usuller, yabancı muhabirler ile basın yayın organları mensuplarına uygulanmayacaktır.

Basın Kanununun 13 üncü maddesi, gazete ve diğer periyodik yayınlarda çalıştırılacak muhabirlerin sahip olması gereken nitelik ve şartları, aynı kanununun 5 inci maddesinde belirtilen sorumlu müdür olabilmek şartlarına gönderme yaparak düzenlemektedir. Buna göre, periyodik yayınlarda sorumlu müdür olabilmek için aranan; Türk vatandaşı olmak şartı gazetelerde çalıştırılacak muhabirlerde aranma-

maktadır. Dolayısıyla, Türkiye’de ikamet sahibi olmayan ve devamlı oturmayan Türk ve yabancı kişiler muhabir olarak Türkiye’de çalıştırılabilecektir.

Türkiye’de çalışacak yabancı gazete muhabirleri ile yabancı basın yayın organları mensupları çalışma izni alma yükümlülüğü altında bulunmamakta, kendilerine bu konuda kolaylıklar sağlanmaktadır. Ancak, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 18 inci maddesi uyarınca çalışmasına imkan sağlanan yabancı muhabir ve basın yayın mensupları ile ilgili bilgilerin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirilmesi gerekmektedir.

1.2.3. Diğer Bakanlıklar ve Kamu Kuruluşlarında Çalıştırılacak Yabancılar

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun, diğer bakanlıklar ile kamu kuruluşları tarafından çalışma izni verilen veya istihdam edilen yabancıları Kanun kapsamı dışında tutulmaktadır. Böylece, ilgili kamu kurum ve kuruluşları kendilerine kanunla verilen yetkiye dayalı olarak çalışma izni verebilecek ve yabancı istihdam edebilecektir. Bu çerçevede; Başbakanlık, Sağlık Bakanlığı, Milli Savunma Bakanlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı ve Yüksek Öğretim Kurulu mevcut yetkileri çerçevesinde çalışma izni vermeye devam etmektedirler.

Ancak, yabancılara çalışma izni verme yetkisi bulunan bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları, çalışma iznini verdikleri, çalışma izin süresini uzattıkları ve çalışma iznini iptal ettikleri tarihten, yabancı istihdam eden bakanlıkları ile kamu kurum ve kuruluşları ise çalıştırmaya başladıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde yabancı ile ilgili bilgileri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirmek zorundadırlar.

1.2.4. Çalışma İzninden Muaf Tutulan Yabancılar

Karşılıklılık ilkesi, uluslar arası hukuk ve Avrupa Birliği hukuku esasları dikkate alınarak çalışma izninden muaf tutulan yabancılar, 4817 sayılı kanunun kapsamı dışında tutulmuştur. Kanunun bu hükmü ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına, değişen sosyal ve ekonomik koşullara, uluslar arası ilişkilerde meydana gelen değişmelere bağlı olarak, bazı yabancıları çalışma izni almaktan muaf tutma imkanı verilmiş bulunmaktadır.

Ayrıca, Türkiye'nin ileride Avrupa Birliği'ne üye olması ve kişilerin serbest dolaşımı hükümlerinin yürürlüğe girmesi ile birlikte, Avrupa Birliği hukuku çerçevesinde çalışma izni almaktan muaf olacak yabancılar açısından da, önceden düzenleme yapılmış olmaktadır.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 2 nci maddesindeki bu düzenlemeye, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesi ile açıklık getirilmiştir. Buna göre;

Özel kanunlarda belirlenen hükümler saklı kalmak ve yabancı ile işverenin diğer kanunlardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeleri kaydıyla;

- a) Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerle çalışma izninden muaf tutulanların,
- b) Daimi ikametgahları yurt dışında olup bilimsel, kültürel ve sanatsal faaliyetler amacıyla bir aydan az süre için geçici olarak Türkiye'ye gelen yabancıların,
- c) Türkiye'ye ithal edilen makine ve teçhizatın montajı, bakım ve onarımı, kullanımına ilişkin eğitiminin verilmesi veya teçhizatı tes-

lim almak veya Türkiye’de arızalanan araçların tamiri amacıyla; Türkiye’ye giriş tarihinden itibaren üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla gelenlerin,

d) Türkiye’den ihraç edilen ya da Türkiye’ye ithal edilen mal ve hizmetlerin kullanılmasına ilişkin eğitim amacıyla Türkiye’ye giriş tarihinden itibaren üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla Türkiye’de bulunanların,

e) Türkiye’de fuar ve sirklerde gösteri ve benzeri görevli olarak Türkiye’ye giriş tarihinden itibaren altı ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla bulunanların,

f) Eğitim süresiyle sınırlı olmak üzere durumunu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlayarak üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarına bilgi ve görgülerini artırmak üzere gelen yabancıların,

g) Sosyo-kültürel ve teknolojik alanlar ile eğitim konularında üç ayı aşmayan bir sürede Türkiye’ye önemli hizmet ve katkı sağlayabilecekleri ilgili mercilerce bildirilenlerin,

h) Karşılıklılık esasına göre, öğrenci değişim programları çerçevesinde staj süreleri ile sınırlı kalmak kaydıyla özel veya kamu kurum ve kuruluşlarında staj yapacak yabancı öğrencilerin,

ı) Türkiye’nin taraf olduğu ikili yada çok taraflı sözleşmeler gereğince veya konsorsiyumlar tarafından yürütülecek ulusal, uluslararası projelerde veya uluslararası kuruluşlarda çalışacak yabancıların,

j) Bir yıl içerisinde görev süresi altı ayı geçmemek kaydıyla Türkiye’ye gelen tur operatörü temsilcisi yabancıların,

k) Türkiye Futbol Federasyonunca veya Gençlik ve Spor Genel Mü-

dürlüğünce talepleri uygun bulunan yabancı futbolcular ile diğere sporcu ve antrenörlerin sözleşmeleri süresince,

çalışma izni almalarına gerek bulunmamaktadır.

Ancak mesleki hizmetler kapsamında olup, muafiyet hükümlerine tabi yabancı mimar, mühendis ve şehir plancılarının, hizmet sürelerinin bir ayı aşması, (1) bendi kapsamındakilerin ise bir yılı aşması durumunda akademik ve mesleki yeterliliğini tamamlayarak Bakanlıktan çalışma izni alması, ilgili meslek kuruluşuna geçici üye olması ve ulusal kurum ve kuruluşların uygulamalarına uyması zorunludur.

Muafiyet süreleri uzatılamaz. Ayrıca, (b), (c), (d), (e), (g) ve (j) bentleri kapsamındaki yabancılar, muafiyet başlangıç tarihinden itibaren oniki ay içinde muafiyet hükümlerinden sadece bir kez yararlanır.

Bu maddede sayılan yabancılar, geliş amaçlarını, ne kadar süre ile ve nerede kalacaklarına ilişkin bilgileri, buldukları yerin emniyet makamlarına bildirirler. Bu bildirimlerde şahsi başvuru zorunluluğu yoktur.”

1.3. Çalışma İznine İlişkin Esaslar

Çalışma izni başvurularının yurtiçinden ve yurtdışından yapılması mümkündür. Çalışma izni başvuruları, yurtdışında Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine, yurtiçinde ise doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yapılmaktadır. Çalışma iznine ilişkin tüm başvuruların yazılı olarak dilekçe ile yapılması ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği ekinde belirtilen formların usulüne uygun doldurularak ekteki diğer belgelerle birlikte başvuruya ilave edilmesi gerekmektedir.

Yabancılar yurt dışından çalışma izni başvurularını, ya uyuğunda buldukları, ya da dâimi ikâmet ettikleri ülkedeki Türk temsilciliklerine yaparlar. Temsilcilikler, yapılan başvuruları olabilecek kendi değerdendirmeleri ile birlikte doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına iletirler. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilecek çalışma izni ancak gerekli çalışma vizesi ve ikâmet izninin alınması halinde geçerlidir (YÇİHK, m. 12/1.c.4). Çalışma izni belgesini alan yabancıların belgeyi aldıkları tarihten itibaren en geç doksan gün içinde giriş vizesi talebinde bulunmaları ve ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde ikâmet tezkeresi almak talebinde bulunmaları gerekmektedir (YÇİHK, m. 12/1.c.5).

Türkiye’de geçerli ikâmet izni olan yabancılar veya bunların işverenleri çalışma izni başvurularını doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yapabilirler (YÇİHK, m. 12/2). Böylece, yurt içinden yapılacak başvuruların işverenler tarafından yapılmasına da imkan sağlanmıştır. Bununla birlikte, yurt içinden çalışma izni başvurusu yapılması ancak belirli koşullar altında mümkündür. Sadece en az altı ay süreli ikâmet tezkeresi almış ve bu süresi sona ermemiş olan yabancılar veya bunların işverenleri, çalışma izni başvurularını, ülke içinden doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yapabilirler (UY, m. 7/1).

Ancak, Türkiye’de öğrenim amacıyla ikâmet tezkeresi almış olan yabancılar bu kapsamda değerdendirilmez. Diğer bir ifadeyle, bu yabancılar, altı ay süreli ikâmet tezkeresi almış ve bunun süresi henüz sona ermemiş olsa bile, Türkiye’nin dış temsilciliklerinden çalışma vizesi almak suretiyle ülkeye giriş yapmak zorundadırlar (UY, m. 7/2). Ayrıca, turistik vize ya da çalışma amacı dışındaki vizelerle veya iki ülke arasındaki vize muafiyet programı ve diğer vize kolaylıklarından yararlanarak Türkiye’ye gelmiş olan ve ikâmet tezkeresi

olmayan yabancıların, çalışma izni başvurularını yurt dışından yapmaları gerekmektedir (UY, m. 7/3).

Görülmektedir ki, gerek Kanunda (m. 12), gerekse Uygulama Yönetmeliğinde (m. 4) tanınan yurt içinden çalışma izni başvurusu yapabilme imkanı, Uygulama Yönetmeliğinin müteakip maddesi (m. 7) ile, hem çalışma vizesi, hem de çalışma izni başvurusunun yurt dışından yapılması koşulu getirilmek suretiyle, büyük ölçüde sınırlandırılmıştır.

Çalışma izninin uzatılması talebi, ilk başvuruda eklenen belge ve formlara ilave olarak önceki çalışma izni belgesinin aslının eklenmesi suretiyle, yabancı veya işvereni tarafından doğrudan Bakanlığa yapılır (UY, m. 8/1). Çalışma izni süresi bitiminden itibaren en geç on beş gün içinde uzatma başvurusunda bulunulması gerekir. Aksi takdirde, bu süreyi geçirenler, ilk defa başvuru yapan yabancılarla uygulanan esaslara tâbi olurlar (UY, m. 8/2).

Ancak belirtmek gerekir ki, bu kişilerin en az altı ay süreli ikâmet tezkeresi almış ve bunun süresinin sona ermemiş olması halinde, ülke içinden başvuru yapabilmeleri mümkündür (UY, 7/1). Çalışma izninin bittiği tarihten geriye doğru en fazla iki aylık sürede olmak kaydıyla, izin süresi sona ermeden de uzatma başvurusunda bulunulabilir (UY, m. 8/3). Çalışma izninin uzatılması halinde, yeni izin, süresi biten çalışma izninin sona erdiği tarihten itibaren işlemeye başlar (UY, m. 8/4).

Çalışma izni uzatma başvurusunda bulunan yabancılar, uzatma başvurusu neticeleninceye kadar, alacağı görevin mahiyeti değişmemek kaydıyla aynı işyeri ve meslekteki çalışmalarını sürdürebilirler (UY, m. 8/5). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından bu yabancılarla doksan gün süreyle geçerli uzatma başvurusu yaptıklarına iliş-

kin bir belge verilir (UY, m. 8/6). Yabancınn bu belgeyi taşıdığı süre içerisindeki çalışması doğuracağı sonuçlar bakımından, kanunî çalışma olarak kabul edilir. Bu süre içerisinde yabancınn, ilgili mercilerin ve işverenin kanunî yükümlülükleri devam eder (UY, m. 8/7).

1.3.1. Çalışma İzinlerinin Verilmesi ve Uzatılması

Çalışma izni başvuruları, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından değerlendirilerek en geç doksan gün içinde cevaplandırılır (YÇİHK, m. 12/4). Eksik evrakla başvuru yapılması halinde eksik evrakın tamamlanması hususu başvuru sahibine bildirilir ve bu takdirde doksan günlük süre eksik evrakların Bakanlığa intikal ettiği tarihte işlemeye başlar (UY, m. 9).

Çalışma izni başvurularının değerlendirilmesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının görüşleri alınır (YÇİHK, m. 13; UY, m. 10/1). İlgili merciler görüşlerini en geç otuz gün içinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına iletir, bu süre içinde bildirilmeyen görüşler olumlu addedilir (UY, m. 10/2-4). Çalışma izni uzatma başvurularında ilgili mercilerin görüşü kural olarak aranmaz (UY, m. 10/5).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, çalışma izni ve izin uzatma başvurularının değerlendirilmesinde, yabancınn ikâmet ve çalışma izninin süresi ile hizmet akdinin ve işin süresine göre belirli bir işyeri ya da işletmede ve belirli bir meslekte, yalnız bu işe münhasır kalmak kaydıyla, iş piyasasındaki durum, çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel, coğrâfi ve ekonomik konjonktür değişikliklerini dikkate alır (UY, m. 13/2). Ancak, süresiz çalışma izinlerinin verilmesinde burada bahsedilen değerlendirmeler dikkate alınmaksızın çalışma izinleri verilebilir (YÇİHK, m. 6).

Türkiye İş Kurumu tarafından il bazında ve dört haftalık periyotlar-

da “yabancıların istihdamının uygun görülmediği iş ve meslekler” Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına rapor olarak iletilir (UY, m. 13/3). Bu raporlar, ikili ve çok taraflı sözleşme hükümleri de dikkate alınmak kaydıyla, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından yukarıdaki kriterler çerçevesinde yapılacak değerlendirmede dikkate alınır. Bakanlık, başvuruda eklenecek belgelerin yanı sıra, yerli istihdam yerine yabancı istihdamı hakkı kılacak, işin özel niteliği ile yabancı personelin bonservis, referans mektubu, görevlendirme yazısı ya da kabul yazısı gibi yetkili makamlarca onaylı bilgi ve belgeleri de dikkate alır (UY, m. 13/4).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (UY, m. 10/5 hükmü hariç) ilgili mercilerin görüşlerini de almak suretiyle çalışma izniyle ilgili kararını verir (UY, m. 16). Bakanlık çalışma izni kararını, yurt dışından yapılan başvurularda; başvuruyu yapan yabancıya bildirmek üzere Türkiye Cumhuriyeti temsilciliğine, yurt içinden yapılan başvurularda; çalışma izni ve uzatma kararını, başvuruyu yapan yabancıya veya başvuruyu yapan işverene bildirir (UY, m. 18/1). Ayrıca, çalışma izni ve uzatma ile ilgili olumlu kararları ilgili mercilere de bildirir (UY, m. 18/2).

Çalışma izninin süresi, Kanunda ve Yönetmelikte yer alan çalışma izni verilmesi ve uzatılmasına ilişkin süreler de dikkate alınarak, hizmet akdinin veya işin süresinden daha uzun olamaz (UY, m. 19).

1.3.2. Çalışma İzni Çeşitleri

Türkiye'nin taraf olduğu iki veya çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe , yabancıların Türkiye’de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce çalışma izni almaları gerekir (m. 4/1). Ülke menfaatlerinin gerekli kıldığı hallerde veya mücbir sebebe bağlı olarak, çalışmaya başlamadan önce ilgili makama bilgi vermek koşu-

luyla, çalışma süresi bir ayı geçmemek ve Bakanlıktan onay alınmak suretiyle çalışma izni işe başladıktan sonra da verilebilir (m. 4/2). Kanun çalışma izinlerini süreli çalışma izni, süresiz çalışma izni, bağımsız çalışma izni ve istisnaî çalışma izinleri (istisnaî haller) olmak üzere dört gruba ayırmıştır.

1.3.2.1. Süreli Çalışma İzni

Süreli çalışma izni, Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, iş piyasasındaki durum, çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür değişiklikleri dikkate alınarak, yabancının ikâmet izninin süresi ile hizmet akdinin veya işin süresine göre, belirli bir işyeri veya işletmede ve belirli bir meslekte çalışmak üzere en çok bir yıl süreyle verilir (m. 5/1). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, süreli çalışma izninin geçerlik alanını şehir, idarî sınır veya coğrâfi bölge gibi kriterlere göre genişletebilir veya daraltabilir ve bu husus ilgili mercilere bildirilir (UY, m. 26).

Bir yıllık kanunî çalışmadan sonra bu süre, aynı işyeri veya işletme ve aynı meslekte çalışmak üzere üç yıla kadar ve bu süre sonunda da aynı meslekte ancak bu defa dilediği işverenin yanında çalışmak üzere altı yıla kadar uzatılabilecektir (YÇİHK, m. 5/2-3). Süreli çalışma izninin belirli koşullar ve süreler altında uzatılabilme imkanı, Türk-AB Ortaklık Konseyinin 1/80 sayılı Kararının 6. maddesindeki Türk ve AB vatandaşı işçilerin serbest dolaşımına ilişkin düzenleme ile aynı olmasa bile paralellik arz etmektedir.

Türkiye'ye çalışmak üzere gelen bir yabancının beraberinde veya daha sonra getirmiş olduğu eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da, yabancının kendisi ile birlikte en az beş yıl kanunî ve ke-sintisiz ikâmet etmiş olmaları kaydıyla süreli çalışma izni verilebi-

lecektir (m. 5/4). Yabancınnın aile fertleri için çalışma imkanı sağlayan bu düzenleme de, 1/80 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının 7. maddesi ile tamamıyla aynı olmamakla birlikte, paralel bir hüküm içermektedir. Beş yıllık kanunî ve kesintisiz sürenin hesaplanmasında öğrenimde geçen süreler ikâmetten sayılmaktadır (UY, m. 30/1). Bununla birlikte, bu koşulları sağlayan yabancıların çalışabilmeleri için öğrenci olmamaları koşulu aranmaktadır.

Kanunî ve kesintisiz ikâmet koşulunun değerlendirilmesi, Kanunun 9. maddesinde belirtilen esaslara tâbidir. Buna göre, yıllık izinler, iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık geçici iş göremezlik ödenekleri ile işsizlik sigortası ödeneği alınan süreler, kanunî çalışma süresine dahildir (YÇİHK, m. 9/1; UY, m. 14). Bu hüküm de, 1/80 sayılı Ortaklık Konseyi Kararının 6/2(c.1) maddesine benzer bir düzenleme içermektedir.

Yabancınnın toplam altı ayı geçmemek şartıyla Türkiye dışında bulunması, çalışma süresini kesmez. Ancak, Türkiye dışında geçen zaman çalışma süresinden sayılmaz (YÇİHK, m. 9/2). Türkiye’de bulunmasına rağmen, ikâmet tezkeresini altı aydan fazla bir süreyle yeniletmeyerek ihmalde bulunan yabancınnın ikâmeti, çalışma izinleri açısından kesinti sayılır (YÇİHK, m. 9/2; UY, m. 15/3). İşveren tarafından geçici süre ile ve izinle iş amaçlı yurt dışına gönderilen ve primleri Türk sosyal güvenlik kurumuna ödenen yabancı çalışanın ülke dışında geçen çalışma süreleri ikâmet ve çalışma sürelerine dahildir (UY, m. 15/2).

Kanunî ve kesintisiz ikâmet koşulunun yerine getirildiği emniyet makamlarından alınacak belge ile kanıtlanır (UY, m. 29). Bu belge diğer belgelerle birlikte Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına süreli çalışma izni başvurusu sırasında iletilir. Ancak, yabancınnın sahip olduğu ikâmet tezkeresinin incelenmesinden, Uygulama Yönetme-

liğinde öngörülen süreler kadar ikâmet izni aldığı anlaşılanlar hakkında, emniyet makamlarından ayrıca belge istenilmesine gerek bulunmamaktadır.

1.3.2.2. Süresiz Çalışma İzni

Süresiz çalışma izni, Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, Türkiye'de en az sekiz yıl kanunî ve kesintisiz ikâmet eden veya toplam altı yıllık kanunî çalışması olan yabancılara, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler dikkate alınmaksızın ve belirli bir işletme, meslek, mülki veya coğrafi alanla sınırlandırılmaksızın verilebilecektir (YÇİHK, m. 6). Ancak, bu kapsamdaki yabancılara, Türk vatandaşı olmaya veya mesleki yeterliliğe ilişkin koşulların uygulanmasına tabii olarak devam edilecektir.

Kanunî ve kesintisiz ikâmet koşulunun yerine getirildiği, emniyet makamlarından alınacak belge ile kanıtlanır ve bu belge diğer belgelerle birlikte süresiz çalışma izni başvurusuna eklenir (UY, m. 32). Yine, sekiz yıl kanunî ve kesintisiz ikâmet koşulunun değerlendirilmesi, Kanunun 9. maddesindeki hususlara tâbidir.

Diğer taraftan, sekiz yıllık kanunî ve kesintisiz sürenin hesaplanmasında öğrenimde geçen süreler dikkate alınmaz (UY, m. 33/1-c.1). Ancak, yabancının beraberinde Türkiye'ye gelerek, yabancı ile birlikte ikâmet eden ve aynı zamanda öğrenim gören eş ve çocukların öğrenim süreleri ikâmetten sayılır (UY, m. 33/1-c.2). Bununla birlikte, yukarıdaki koşulları sağlayan yabancılara çalışabilmeleri için öğrenci olmamaları gerekir.

Kanunun 6. maddesinde öngörülen yabancının altı yıllık kanunî çalışmasının bulunması koşulu, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından alınacak belge ile ka-

nıtlanır ve bu belge süresiz çalışma izni başvurusuna eklenir (UY, m. 34). Toplam altı yıllık kanunî çalışma koşulu değerlendirilirken, Kanunun 9. maddesindeki hususlar dikkate alınır (UY, m. 34).

1.3.2.3. Bağımsız Çalışma İzni

Bağımsız çalışacak yabancılara, Türkiye’de en az beş yıl kanunî ve kesintisiz ikâmet etmiş olmak koşulu ile bağımsız çalışma izni verilebilecektir (m. 7). Maddenin yorumundan, yabancılara ilk giriş yaptıktan sonra doğrudan bağımsız çalışma haklarının olmadığı, en az beş yıl süre ile kanunî ve kesintisiz olarak ikâmet etmeleri gerektiği sonucu çıkmaktadır. Bu çerçevede, yabancılara serbest meslek sahibi olarak Türkiye’de bağımsız çalışmaları ancak dolaylı ve ikincil olarak öngörülmektedir.

Bağımsız çalışma izni verilirken, ikâmet koşuluna ilave olarak, yabancıların çalışmasının ekonomiye katma değer yaratması ve istihdam üzerinde olumlu etki yapacak olması koşulu da aranmaktadır (UY, m. 36/1). İstihdam üzerindeki etkinin belirlenmesinde ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının görüşleri de dikkate alınır (UY, m. 36/2). Bu bağlamda, yabancılara ulusal ekonomiye sağlayacağı katkıyı ve icra edeceği faaliyet için yeterli gelir seviyesine sahip olduğunu kanıtlayan belgelerin ibrazı istenebilir (UY, m. 40).

Kanunî ve kesintisiz ikâmet koşulunun yerine getirildiği emniyet makamlarından alınacak belge ile kanıtlanır ve bu belge diğer belgelerle birlikte bağımsız çalışma izni başvurusuna eklenir (UY, m. 37). Yine, beş yıl kanunî ve kesintisiz ikâmet koşulunun değerlendirilmesi, Kanunun 9. maddesinde belirtilen hususlara tâbidir (UY, m. 37).

Diğer taraftan, beş yıllık kanunî ve kesintisiz sürenin hesaplanma-

sında öğrenimde geçen süreler dikkate alınmaz (UY, m. 38). Ancak, yabancıya beraberinde Türkiye’ye gelerek, yabancı ile birlikte ikâmet eden ve aynı zamanda öğrenim gören eş ve çocukların öğrenim süreleri ikâmetten sayılır (UY, m. 38). Bununla birlikte, yukarıdaki koşulları sağlayan yabancıların çalışabilmeleri için öğrenci olmamaları gerekir.

Bağımsız çalışma izni verilmesi uygun bulunan yabancıya, bağımsız çalışabileceğine ilişkin “Bağımsız Çalışma İzni Müracaat Belgesi” verilir (UY, m. 41). Bu belge verildiği tarihten itibaren üç ay süreyle geçerli olup yabancıya işyerini kurması ve ticaret sicil kayıtlarını Bakanlığa ibraz etmesi halinde bağımsız çalışma izni verilebilir (UY, m. 42/1).

1.3.2.4. İstisnaî Çalışma İzinleri

Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, Kanunun 8. maddesinde sıralanan yabancılarla bu kanunda öngörülen sürelerle bağlı olmaksızın, daha esnek bir şekilde çalışma izni verilmesi öngörülmüştür. İstisnaî çalışma izinlerinin uzatılması ve iptali Uygulama Yönetmeliğinin genel hükümlerindeki prosedüre tâbidir (UY, m. 43/2). Bu kapsamda istisnaî olarak çalışma izni verilebilecek yabancılar şunlardır (YÇİHK, m. 8; UY, m. 43-54):

1) Türk Vatandaşı ile Evli Olanlar

Bir Türk vatandaşı ile evli olan ve eşiyle birlikte Türkiye’de evlilik birliği içinde yaşayan yabancılar, Türkiye’de kanunî olarak bulunmak kaydıyla, ikâmete ilişkin süre koşulu aranmaksızın, doğrudan istisnaî çalışma izni başvurusunda bulunabilir (UY, m. 44/1). Evli kalma süresi üç yılı doldurmadan evliliğin sona ermesi veya evliliğin aile birliği kurmak amacıyla yapılmadığının belirlenmesi duru-

munda , çalışma izin belgesi geçerliliğini kaybeder ve bu nevi bir çalışma kaçak çalışma ve çalıştırma kapsamında değerlendirilir (UY, m. 44/2). Bu izne dayanılarak verilmiş çalışma amaçlı ikâmet tezkeresi ilgili valilikçe iptal edilerek İçişleri Bakanlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bilgi verilecektir.

2) Yerleşmiş Sayılan Yabancılar ve Çocukları

Bir Türk vatandaşı ile olan evlilik birliği en az üç yıl sürdükten sonra sona ermiş olmakla birlikte, Türkiye’ye yerleşmiş olan yabancıların çalışma izinleri, Türkiye’de kanunî olarak bulunmak kaydıyla, istisnaî olarak verilebilir (YÇİHK, m. 8(a); UY, m. 45/1). Yönetmeliğe göre, yerleşmiş yabancı kavramından, İçişleri Bakanlığının ikâmet izinleri açısından bu kapsamda mütalaa ettiği kişiler anlaşılır (UY, m. 45/2). Bu yabancıların durumlarını kanıtlayan belgeleri, diğer belgelerle, birlikte çalışma izni müracaatına eklemesi gerekir (UY, m. 45/2).

Yukarıdaki hükme benzer bir şekilde, bir Türk vatandaşı ile olan ve evlilik birliği en az üç yıl sürdükten sonra sona ermiş olmakla birlikte, Türkiye’de yerleşmiş olan yabancıların Türk vatandaşı eşinden olan çocuklarının çalışma izinleri de, Türkiye’de kanunî olarak bulunmaları kaydıyla, istisnaî olarak verilebilir (YÇİHK, m. 8(a); UY, m. 46). Burada bahse konu çocuklar, doğal olarak, Türk vatandaşı eşten olup da, evlilik birliği sona erdiğinde, Türk vatandaşı bulunmayan çocuklardır.

YÇİHK ve Uygulama Yönetmeliğinde bahsedilen “yerleşmiş yabancı” kavramı gerek Pasaport Kanunu ve gerek YİSHK’da yer almayan yeni bir kavramdır. Türk yabancılar hukukunda, uzun süreli ikâmet eden yabancılar için, diğer ülke hukuklarında rastlanılan “daimî oturma hakkı”, “daimî yerleşim hakkı” gibi kavramların ya-

bancı olduğu söylenebilir. Zira, Türk yabancılar hukuku, ikâmet izinleri açısından bir yabancıyı Türkiye’deki ikâmet süresi ne kadar uzun olursa olsun geçici bir konumda kabul etmektedir.

YÇİHK ve Uygulama Yönetmeliğinin benimsemiş olduğu “yerleşmiş sayılan yabancı” kavramından, uygulamada, aşağıdaki kategorilerden veya benzerlerinden bir veya bir kaçına giren yabancılar anlaşılmaktadır:

- ülkemize gelerek genelde tatil bölgelerine yerleşen ve buralarda gayri menkul satın almış olanlar;
- ülkemizde kalmak ve fiilen yerleşmek niyetiyle gelmiş olanlar;
- Türkiye’yi kendi iradesi veya ailesine tâbi olarak şahsi hayatı için yakın ilişkiler kurduğu yer sayanlar;
- ülkemizi ekonomik faaliyetleri, sosyal irtibatları ve yaşamak için hayatlarının merkezi haline getiren yabancılar.

Bu yabancıardan, Türkiye’de en az üç yıl süreyle kanunî ve kesin-tisiz ikâmet izni bulunanlara, talepleri halinde, istisnaî çalışma izni için “Türkiye’de Yerleşik Sayılan Yabancı” olduğuna ilişkin bir belge ilgili valiliklerce (emniyet müdürlüklerince) verilecektir. Bununla birlikte, Türkiye’de yerleşmiş sayılan yabancıların Türk vatan-daşı eşinden olan çocuklarının çalışma izinleri de istisna-î olarak verileceğinden, söz konusu çocuklara da talepleri halinde “Türkiye’de Yasal Olarak Bulduklarına İlişkin Belge” ilgili vali-liklerce düzenlenecektir.

3) Türk Vatandaşlığını Kaybedenler

Türk Vatandaşlık Kanununu 19, 27 ve 28. maddeleri kapsamında bulunan yabancılara, talep etmeleri ve durumlarını belgelemeleri halinde istisnaî çalışma izni verilebilmektedir (YÇİHK, m. 8(b); UY, m. 47). Bu kapsama giren yabancıların ilgili nüfus müdürlüklerinden veya Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğünden bu konuda alacakları belgeleri ibraz etmeleri gerekir.

Yabancı ile evlenen Türk kadını, kocasının millî kanunu evlenme sebebi ile kocanın vatandaşlığını kadına bahşettiği ve kadın kocasının vatandaşlığını seçtiğini TVK m. 42'de gösterilen şekilde bildirdiği takdirde, Türk vatandaşlığını kaybeder. Kadın kocasının vatandaşlığını belirli şartların gerçekleşmesi ile kazanıyorsa, Türk vatandaşlığı o tarihte kaybedilir (TVK, m. 19). İşte bu kapsamda bulunan yabancı kadınlara istisnaî çalışma izni verilebilir.

Seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan kişilere de istisnaî çalışma izni verilebilir. Aşağıdaki Türk vatandaşlarının reşit olmalarından itibaren iki yıl içinde seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılmaları mümkündür (TVK, m. 27):

- a) analarına bağlı olarak doğumla Türk vatandaşı oldukları halde, doğumla veya sonradan yabancı babalarının vatandaşlığını kazananlar,
- b) evlatlığa alınmakla Türk vatandaşı olanlar,
- c) doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar,
- d) herhangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kazanmış olan ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olanlar.

Türk vatandaşı ile evlenmelerine bağlı olarak TVK m. 5 uyarınca Türk vatandaşlığını kazanan kadınlar, evliliğin sonra ermesinden başlayarak üç yıl içinde, evlenmeden önce sahip oldukları devlet vatandaşlığını muhafaza ettikleri veya bu vatandaşlığa dönebildikleri takdirde, Türk vatandaşlığından ayrılabilirler (TVK, m. 28). Bu kapsamda rücu hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan yabancı kadınlara da istisnaî çalışma izni verilebilir.

4) Rüşt Yaşını Doldurmadan Türkiye'ye Gelerek Eğitimini Türkiye'de Tamamlayanlar

Türkiye'de doğan veya kendi milli kanuna, vatansız ise Türk mevzuatına göre rüşt yaşını doldurmadan Türkiye'ye gelen ve Türkiye'de meslek okulu, yüksek okul, veya üniversiteden mezun olan yabancıların çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, istisnaî olarak çalışma izni verilebilir (YÇİHK, m. 8(c); UY, m. 48).

5) İşkân Kanunu Kapsamında Olanlar

2510 sayılı İşkân Kanunu hükümlerine göre, muhacir (göçmen), mülteci veya göçebe olarak kabul edilen yabancıların çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, çalışma izinleri istisnaî olarak verilebilir (YÇİHK, m. 8(d); UY, m. 49). İşkân Kanunu hükümlerine göre, ancak Türk soyundan olan ve Türk kültürüne bağlı kişiler ülkeye göçmen olarak kabul edilebilmektedirler (İşkân Kanunu, m. 3). Göçmen kabul edilme koşullarına sahip kişiler, ülkeye giriş yaptıktan sonra tâbiyet beyannamesi doldurarak, muhacir (göçmen) kağıdı almaktadırlar.

Diğer taraftan, göçmen olarak kabul edilen bu kişiler daha sonra İşkân Kanunu hükümleri çerçevesinde Türk vatandaşlığını kazanabilmektedirler. Bu takdirde, ilgili kişiler Türk vatandaşlığını kazanmış olacaklarından, bunların çalışma izni almaları gereği ortadan kalka-

caktır. Bu sebepten, burada istisnaî çalışma izni alacağı öngörülen kişiler, göçmen vizesi olarak ülkeye giriş yaptıktan sonra kendilerine göçmen işlemi yapılarak göçmen belgesi verilen, ancak henüz vatandaşlık işlemleri tamamlanmamış olan kişilerdir. Bu kapsamda yapılan çalışma izni talepleri, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından İçişleri Bakanlığınca aktarılarak, alınacak görüş doğrultusunda sonuçlandırılır.

6) Avrupa Birliği Üyesi Ülke Vatandaşları ile Bunların Eş ve Çocukları

Avrupa Birliği üyesi ülke vatandaşları ile bunların AB üyesi ülkelerin vatandaşı olmayan eş ve çocuklarına, çalışma izinleri istisnaî olarak verilebilir (YÇİHK, m. 8(e); UY, m. 50). Ancak, AET-Türkiye Ortaklık Konseyinin 1/80 sayılı Kararının, bu yabancıların iş gücü piyasasına girmeleri konusunda daha lehte hükümler içeren 6 ve 7. madde hükümleri, yine aynı kararın 11. maddesi hükmünün yaptığı gönderme uyarınca, öncelikli olarak uygulanması gerekecektir.

7) Büyükelçilik, Konsolosluk ve Uluslararası Kuruluşların Türkiye’deki Temsilciliklerinde Görevlendirilenler ile Eşleri ve Çocukları

Yabancı devletlerin Türkiye’deki büyükelçilikleri ile konsolosluklarında ve uluslararası kuruluşların temsilciliklerinde görevli diplomat, idarî ve teknik personelin hizmetinde çalışanlar ile karşılıklılık ilkesi çerçevesinde ve görev süresiyle sınırlı olmak üzere bu diplomat, idarî ve teknik personelin eş ve çocuklarına, çalışma izinleri istisnaî olarak verilebilir (YÇİHK, m. 8(f); UY, m. 51). Bu kapsama giren yabancılara istisnaî çalışma izinlerinin verilmesinde Dışişleri Bakanlığının görüşleri doğrultusunda hareket edilir (UY, m. 51).

8) Bilimsel, Kültürel ve Sportif Amaçlarla Kısa Süreli Gelenler

Bilimsel ve kültürel faaliyetler amacıyla bir ayı aşan ve sportif faaliyetler amacıyla dört ayı aşan süre ile geçici olarak Türkiye'ye gelecek yabancıların talep etmeleri halinde çalışma izinleri istisnaî olarak verilebilir (YÇİHK, m. 8(g); UY, m. 52).

Kanun ve Uygulama Yönetmeliğın bu hükümleri, YİSHK'nın 3/3 ve 5. maddeleri hükümlerine paralel bir düzenleme içermektedir. YİSHK'nın 3/3. maddesi, konferans, konser vermek gibi kültürel faaliyetlerde bulunmak üzere Türkiye'ye gelen yabancıları, bu faaliyetleri bir aydan fazla sürmemek koşuluyla ikâmet tezkeresi almakta muaf tutmuştur. Ayrıca, YİSHK'nın 5. maddesi de, diğerk bilimsel ve kültürel faaliyetlerle birlikte sportif faaliyetler için turist vizesiyle gelecek yabancıların dört aya kadar ikâmet tezkeresi almakta muaf olduklarını belirtmektedir.

9) Kilit Personel Niteliğindeki Yabancılar

Kanunla yetki verilen bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca sözleşme veya ihale usûlleriyle mal ve hizmet alımı, bir işin yapılması veya bir tesisin işletilmesi işlerinde, ayrıca yapım ve her türlü inşaat işinde çalıştırılacak kilit personel niteliğindeki yabancılar, çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, sözleşme veya ihalede belirtilen süre için çalışma izinleri istisnaî olarak verilebilir (YÇİHK, m. 8(h); UY, m. 53).

Türkiye'de kurulu bulunan ve tüzel kişiliğee sahip bir şirketin, aşağıdaki koşullardan en az birini sağlayan personeli "kilit personel" olarak nitelenmektedir;

1) şirketin üst yönetiminde ya da yürütme pozisyonunda çalışmak,

- 2) şirketin tamamını veya bir bölümünü yönetmek,
- 3) şirketin denetçilerinin, idarî veya teknik personelinin işlerini denetlemek veya kontrol etmek,
- 4) şirkete yeni personel almak ya da mevcut personelin işine son vermek veya bu konularda teklif yapmak,

alanlarından en az bir tanesinde görev alan veya bu konularda yetki sahibi; şirket ortağı, yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyesi, genel müdür, genel müdür yardımcısı, şirket müdürü, şirket müdür yardımcısı ve benzeri mevkilerde görev yapan kişiyi ifade eder.

10) Büyükelçilikler veya Konsolosluklar Bünyesindeki Okullardaki Yabancı Öğretmenleri Kültür Kurumlarında Görevlendirilenler ile Din Kurumlarında Görev Alacak Yabancıların Çalışma İzinleri

Uygulama Yönetmeliğine göre, Türkiye’de bulunan büyükelçilik veya konsolosluklar bünyesinde faaliyet yürüten okullardaki yabancı öğretmenlere, Türkiye’de yabancı ülkelerin kültür kurumlarında görevlilerine, din kurumlarında görevlendirilecek din görevlilerine, çalışmak üzere ikâmet izinlerinin İçişleri Bakanlığınca verileceği belirtilmektedir (UY, m. 54). Bu kapsamdaki yabancıların izin başvuruları Dışişleri Bakanlığı kanalıyla yapılır. Ancak, Yönetmeliğin 54. maddesinin başlığında çalışma izninden söz edilmesine rağmen, madde metninde çalışma amaçlı ikâmet izninden bahsedilmektedir. İçişleri Bakanlığınca ikâmet izni verilmesi uygun görülen yabancılara düzenlenecek ikâmet tezkereleri görev sürelerine paralel olarak beş yılı aşmayacak şekilde resen valiliklerce verilecektir.

1.3.3. Çalışma İzininin Sınırlandırılması ve Reddi

Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde, çalışma izinleri, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür koşullarının gerekli kıldığı hallerde, belirli bir süre için, tarım, sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, işkolu veya mülki ve coğrafi alan itibariyle sınırlandırılabilir (YÇİHK, m. 11; UY, m. 20/1). Ancak, süresiz çalışma izninin verilmesinde bu sınırlandırma yapılmaz (YÇİHK, m. 6; UY, m. 20/2). Bakanlık sınırlandırmayı gelişmelere ve taleplere bağlı olarak resen yapabilir (UY, m. 20/3).

Çalışma izni talebi Kanunda ve Yönetmelikte sayılan durum ve koşulların mevcut olması halinde reddedilir (YÇİHK, m. 14; UY, m. 21). Bu kapsamda, aşağıdaki hallerde çalışma izni istemi reddedilir:

a) İş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler ve istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür değişikliklerinin çalışma izni verilmesine elverişli olmaması,

b) Başvurulan iş için ülke içinde dört haftalık süre içinde o işi yapacak aynı niteliğe sahip kişinin bulunması:

Bu hususun tespiti amacıyla Türkiye İş Kurumu tarafından il bazında dört haftalık periyotlarda, “yabancıların istihdamının uygun görülmediği iş ve meslekler” hakkında Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına rapor gönderilir (UY, m. 13/3). Bu raporlarda, çalışma izni talebinde bulunulan işyerindeki aynı iş için aynı nitelikte yurt içinden bir talep olduğunun bildirilmesi halinde, yabancıların niteliklerinin daha uygun olmaması durumunda çalışma izni istemi reddedilir (YÇİHK m. 14(b) uyarınca).

c) Yabancınnın geçerli bir ikâmet tezkeresinin bulunmaması:

Turistik vize ya da çalışma amacı dışındaki vizelerle veya iki ülke arasındaki vize muafiyet programı ve diğer vize kolaylıklarından yararlanarak Türkiye'ye gelmiş olan ve ikâmet tezkeresi olmayan yabancılar, çalışma izni başvurularını yurt içinden yapamazlar (UY, m. 7/3). Bu yasağa rağmen yapılan başvurular, Kanunun 12 ve 14/c maddeleri uyarınca reddedilir.

d) bir işyeri, işletme veya meslek için izin talebi reddedilen yabancınnın aynı işyeri, işletme veya aynı meslek için izin talebinin reddedildiği tarihten itibaren bir yıl geçmeden yeniden izin talebinde bulunması,

e) Yabancınnın çalışmasının milli güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlak ve genel sağlık için tehdit oluşturması.

Bunların dışında, yabancıların çalışamayacakları iş ve mesleklere dair hükümler çerçevesinde ve ilgili ulusal ve uluslararası mevzuatta haykırı hareket edildiğinin tespiti halinde, çalışma izni veya çalışma izni uzatma başvuruları reddedilir (UY, m. 21/1). Ayrıca, alışma izninin iptalini gerektiren durumların varlığı halinde de, çalışma izni başvuru veya uzatma talepleri reddedilir.

Ayrıca, mesleki hizmetler kapsamında çalışacak yabancılar için, yabancıların ulusal ve uluslararası örgütlerden meslekten men cezası almadıklarını, ye olduklarını, mesleklerini icra ettiklerini ve mesleki yeterliliklerini gösterir son altı ay içerisinde almış oldukları belgeleri başvuruları sırasında vermeleri gerekmektedir. Meslekten men cezası almış olan ve akademik yeterliliği olmayan yabancıların başvuruda bulunmaları mümkün değildir (UY, m. 21/2).

1.3.4. Çalışma İzininin İptali ve Geçerliliğini Kaybetmesi

Kanun ve Yönetmelikte çalışma izinlerinin iptali ve çalışma izinlerinin hangi hallerde geçerliliğini kaybedeceği de hüküm altına alınmıştır (YÇİHK, m. 15-16; UY, m. 22-24). Yabancı'nın çalışma izni'nin iptalini doğuracak durumlar şunlardan ibarettir:

- Yabancı'nın Kanununun 11. maddesinde düzenlenen süre, sektör, meslek, işkolu veya mülki veya coğrafi alan sınırlamalarına aykırı olarak çalışması;
- Yabancıların çalışmalarına izin verilmeyen meslek, sanat veya işlerle ilgili yasaklamaları ihlal ederek çalışmış olmaları (YÇİHK, m. 13 uyarınca);
- Çalışma izni talebinin reddini gerektiren hallerden birinin varlığı (YÇİHK, m. 14 uyarınca);
- Yabancı'nın ya da işverenin çalışma izni talep dilekçesinde eksik veya yanlış bilgi verdiğinin sonradan tespit edilmesi;
- Yabancı'nın ulusal mevzuata ve ilgili mercilerin mevzuat ve düzenlemelerine aykırı şekilde çalışması.

Bu durumların varlığı halinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, verdiği çalışma iznini iptal ederek, durumu ilgili mercilere ve başvuru sahibine bildirir (YÇİHK, m. 15; UY, m. 22/1). İptal edilmiş çalışma izinlerinin asıllarının kullanıcı tarafından bildirim yapıldığı tarihten itibaren bir hafta içinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına iade edilmesi gerekir (UY, m. 23/2).

Ayrıca, çalışma izinleri aşağıdaki durumlarda geçerliliğini kaybeder (YÇİHK, m. 16; UY, m. 24):

- Çalışma izninin geçerlilik süresinin dolması;
- Yabancıнын ikâmet tezkeresinin herhangi bir nedenle geçersiz hale gelmesi ya da geçerlilik süresinin uzatılmaması;
- Yabancıнын pasaportunun veya pasaport yerine geçen belgesinin geçerlilik süresinin uzatılmaması;
- Yabancıнын mücbir sebepler dışında aralıksız altı aydan fazla süreyle yurt dışında kalması.

1.3.5. İtiraz ve Yargı Yolu

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, çalışma izni verilmesi ya da uzatılması talebinin reddedilmesi, çalışma izninin iptal edilmesi ya da çalışma izninin geçerliliğinin kaybedilmesine ilişkin kararları, yabancıya veya varsa işverenine Tebligat Kanunu hükümlerince tebliğ edilir (YÇİHK, m. 17/1). Bakanlıkça verilen kararlara karşı ilgililer tarafından kararın tebliği tarihinden itibaren otuz gün içinde itiraz edilebilir. İtirazın reddi halinde idarî yargı yoluna başvurulabilir (YÇİHK, m. 17/2).

1.3.6. Bildirim, Denetleme ve Yaptırım

Yabancılarla çalışma izni verme yetkisi bulunan ve yabancı istihdam eden bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarına, bağımsız çalışan yabancılarla ve yabancı çalıştıran işverenlere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirimde bulunma yükümlülüğü getirilmiştir (YÇİHK, m. 18-19; UY, m. 57). Bildirim yükümlülüğünün getirilmesinin amacı, çalışacak yabancılarla ilgili Bakanlıkça oluşturulacak veri bankası için gerekli bilgilerin sağlanması olarak ifade edilmiştir.

Bu kapsamda, bağımsız çalışan yabancılar, çalışmaya başladıkları ta-

rihten ve çalışmanın bitiminden itibaren en geç on beş gün içerisinde durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirmekle yükümlüdürler (YÇİHK, m. 18). Ayrıca, yabancı çalıştıran işverenler yabancının çalışmaya başladığı tarihten, yabancının çalışma izninin verildiği tarihten otuz gün içinde çalışmaya başlamaması durumunda, bu sürenin bitiminden itibaren ve herhangi bir nedenle hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirmekle yükümlüdürler (YÇİHK, m. 18).

Diğer taraftan, Kanununun kapsam dışında tuttuğu diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca verilecek çalışma izinlerinde de, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bilgi verilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, yabancılara çalışma izni verme yetkisi bulunan kuruluşlar, çalışma iznini verdikleri, çalışma izni süresini uzattıkları ve çalışma iznini iptal ettikleri tarihten; yabancı istihdam eden bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları ise, çalıştırmaya başladıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde yabancı ile ilgili tüm bilgileri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirirler (YÇİHK, m. 19).

Denetleme konusunda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişleri ve Sosyal Sigortalar kurumu müfettişlerinin yanı sıra, genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanlarına da, kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalıştıran işverenlerle yabancının bu kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetleme yetkisi tanınmıştır (YÇİHK, m. 20; UY, m. 58).

Kanunda yabancı kaçak işçi çalıştırmanın caydırılmasına yönelik cezai yaptırımlara da yer verilmiştir (YÇİHK, m. 21). Bu kapsamda, bildirim yükümlülüğünü süresi içerisinde yerine getirmeyen bağım-

sız çalışan yabancı ile yabancı çalıştıran işverene, her bir yabancı için dörtüzyüzmibir yeni lira idarî para cezası verilmesi öngörölmüşür. Ayrıca, çalışma izni olmaksızın bağımlı çalışan yabancıya yediyüzseksenüç yeni lira idarî para cezası yüklenir. Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine ise, her bir yabancı için üçbindokuzyüzyirmiiki yeni lira idarî para cezası verilir.

Ayrıca, yukarıdaki fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanacaktır (YÇİHK, m. 21/3). Bunun yanı sıra, yabancıyı kaçak çalıştıran işveren veya vekillerine, yabancının ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ölkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorunluluğu getirilmiştir (YÇİHK, m. 21/3). Bu kanuna göre verilmiş çalışma izni olmaksızın bağımsız çalışan yabancıya binbeşyüztaltmışyedi yeni lira idarî para cezası verilir ve varsa işyeri veya işyerlerinin kapatılmasına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürlüklerince karar alınarak uygulanmak üzere valiliklere bildirilir (YÇİHK, m. 21/5). Bu kanuna göre idarî para cezası ile cezalandırılan bağımlı veya bağımsız çalışan yabancılar ile yabancı çalıştıran işverenler İçişleri Bakanlığına bildirilir (YÇİHK, m. 21/7).

İkâmet tezkeresi verilmiş olup da kaçak çalıştığı tespit edilen yabancıların isimleri, İçişleri Bakanlığına bildirilerek bu Bakanlıktan alınacak talimata göre işlem yapılacaktır. İkâmet tezkeresi olmayan ancak vize süresinin kendisine tanıdığı süre ile veya bu süre bittiği halde uzatmayarak Türkiye’de bulunan ve kaçak çalıştığı tespit edilenlerin çıkış işlemleri ise, Bakanlık talimatı alınmaksızın resen ilgili valiliklerce sonuçlandırılacaktır

Bu Kanuna göre süresi içinde ödenmeyen idari para cezaları ve di-

ğer alacakların takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.(4817 md.21)

İzinsiz çalışma konusuyla ilgili olayın bir diğer tarafında ise işverenler bulunmaktadır. Para cezasını ödemeyerek yurtdışına çıkış yapan yabancı hakkında her tür bir işlem yapılacaktır.

Konuyla ilgili olarak hem kanun hem de yönetmelikte herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bunun için İçişleri Bakanlığının, süreli giriş yasağı uygulaması söz konusudur.Para cezasını ödemedен çıkış yapanlara belli sürelerle giriş yasağı uygulanmakta, yabancı tekrar ülkeye giriş yapmak istediğinde bu cezayı ödemesi istenmekte, ödenmediği takdirde girişine izin verilmemektedir.

2. ÇALIŞMA VİZESİ

Yabancıların Türkiye’de çalışabilmeleri için “çalışma vizesi” almak zorunda olup olmadıkları konusu eskiden beri doktrinde tartışılmıştır. Çalışma vizesi alma mecburiyetinin yasal dayanağı olarak, “Avrupa Konseyi Üyesi Devletler Arasında Kişilerin Seyahatine İlişkin Avrupa Sözleşmesi” ile ikili vize anlaşmaları gösterilmiştir. Bu sözleşme ve anlaşma hükümleri çerçevesinde, bir sanat veya meslek veya kazanç sağlayan bir iş tutmak amacıyla Türkiye’ye gelmek isteyen yabancılardan vize istenebilecektir.

Çalışma vizesi alma mecburiyetinin, vize anlaşmaları dışında, iç hukuktaki dayanağı olarak, Pasaport Kanununun 4. maddesinin son fıkrasına işaret edilmiştir. Bu fıkraya göre, “umumiyetle mültecilerin ve iskân hakkındaki mevzuat dışında olarak yurt tutmak maksadıyla gelen yabancıların, pasaportları olsun, olmasın, Türkiye’ye kabulleri İçişleri Bakanlığının kararına bağlıdır.” Bu fıkradaki yurt tutmak deyiminin devamlı yerleşmeyi ve çalışmayı da içerdiği düşünülebilir.

Bu tartişmalara baktığımızda, çalışma vizesi ile çalışma izni kavramlarının bazen birbiri yerine kullanıldığı gözlenmiştir. Bir yaklaşıma göre, ön izin şeklinde ülkeye girmeden önce (ülke dışından) alınan çalışma iznine “çalışma vizesi”; ülkeye girdikten sonra (ülke içinde) yetkili mahalli makamlardan bu amaçla alınan izne ise “çalışma izni” denmektedir. Bu görüşe göre, yabancıların Türkiye’de çalışabilme koşulları arasına çalışma vizesi alma şartının eklenmesi, anlamsız ve gereksiz bulunmaktadır. Ancak, bu tartışmaların YÇİHK’nın yürürlüğe girmesinden önceki döneme ait olduğu ve şu anki mevcut yasal durumu yansıtmadığı vurgulanmalıdır.

2.1 Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanunda Çalışma Vizesi

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun (YÇİHK) ve ilgili yönetmelikler çalışma vizesi konusuna açıklık getirmişlerdir. YÇİHK’da, çalışma vizesi, çalışma izni ve ikâmet izni, birbirinden ayrı ve bağımsız kavramlar olarak ifade edilmektedirler (YÇİHK, m. 12). Buna göre, bir yabancınn Türkiye’de çalışabilmesi için, ilke olarak, öncelikle çalışma izninin alınması gerekli olup, çalışma izni, ancak gerekli çalışma vizesi ve ikâmet izninin alınması halinde geçerli olmaktadır. Ayrıca, Uygulama Yönetmeliği ve Yabancı Yatırımlar Yönetmeliğinde de çalışma vizesinin alınmasının gerekli olduğu durumlar ve bunların istisnaları düzenlenmiştir (UY, m. 7; YYY, m. 9).

Uygulamada, vize etiketlerinin “amaç” bölümünde çalışma, öğrenim, tedavi gibi ifadeler kullanılmaktadır. Bu tür vizeler özel meşruhatlı vizeler olarak kabul edilmekte olup istizana tâbidirler. Vize etiketinin amaç bölümündeki şerhler, vizenin hangi amaca yönelik olarak, yani çalışma, öğrenim, araştırma, tedavi, ziyaret, spor, turistik amaçla, verildiğini göstermektedir. Kural olarak, yabancıların

amaçlarına uygun vizeyle ülkeye giriş yapmaları gerekir ve her türlü vize giriş vizesi fonksiyonuna sahiptir.

Bu bağlamda, çalışma vizesi, yurt dışındaki Türk konsoloslukları tarafından yabancıların pasaportlarına vurulan bir vize çeşidi olup, vizenin amaç hanesinde bu vizenin çalışmak üzere verildiğine dair bir şerhi ihtiva eder. Çalışma vizesini veren makam ilgili Türk dış temsilciliği olmakla birlikte, vizenin verilmesi aşamasında başta İçişleri Bakanlığı olmak üzere ilgili kurumların görüşleri alınmaktadır. Çalışma izinleri ise, ilke olarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve bazı durumlarda diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca verilebilmektedir. Ayrıca, çalışma izinlerinin yurt içinden veya yurt dışından yapılan başvurular üzerine verilebilmesi mümkündür.

Çalışma vizesi, çalışma izni ve çalışma amaçlı ikâmet iznine ilişkin uygulama esasları, ilgili Bakanlıklarca hazırlanan 29.08.2003 tarihli bir protokol uyarınca yeniden belirlenmiştir. Buna göre, yurt dışından çalışma amacıyla Türkiye'ye gelecek yabancıların çalışma izni ve çalışma vizesine ilişkin müracaatları, ilgili Türk dış temsilciliklerine yapılmaktadır. Bu müracaatlar, Dışişleri Bakanlığı kanalı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve MİT Müsteşarlığına, eş zamanlı olarak, gönderilmektedir.

Çalışma izni ve vizesine ilişkin başvurular hakkında İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü (EGM) tarafından, yabancıların Türkiye'deki ikâmeti açısından, inceleme yapılmaktadır. Yapılan inceleme üzerine, İçişleri Bakanlığının (EGM) başvurular hakkında oluşan görüşleri, Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla dış temsilcilığe iletilmektedir. Bu süreç içinde doğabilecek gecikmeleri önlemek amacıyla, uygulamada, çalışma vizesi müracaatları için daha hızlı bir prosedürün uygulanmasına imkan sağlanmıştır. Buna göre, Dışişleri Bakanlığının teleks mesajının tarihi esas alınarak, 20 gün içinde İçişleri Ba-

kanlığınca olumsuz bir cevap verilmediği takdirde, İçişleri Bakanlığının çalışma izni ve çalışma vizesi hakkındaki görüşleri olumlu kabul edilecektir. Diğer taraftan “Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik” (YYY) kapsamındaki çalışma izni ve vizesi taleplerinde bu süre 10 gün olarak kabul edilmektedir.

Böylece, Dışişleri Bakanlığı ile ilgili dış temsilciliğin de uygun görmesi halinde, yabancıнын pasaport veya pasaport yerine geçerli bir belge hamili olması ve Türkiye’ye girişi istizana bağlı veya yurda girişi memnu kişilerden olmaması şartıyla, ilgiliye çalışma vizesi verilmektedir.

2.2 Çalışma Vizesinin İstisnaları

Çalışma amacıyla gelen yabancıların yurt dışındaki Türk dış temsilciliğinden çalışma vizesi almaları kuralının bazı istisnaları vardır.

İlk olarak, Türkiye’de öğrenim amacıyla verilen ikâmet izinleri hariç, herhangi bir sebeple en az altı aylık süreyle ikâmet izni sahibi olup da, bu süre içerisinde çalışma izni verilmiş olan yabancılardan, Türkiye’nin dış temsilcilikleri kanalı ile çalışma vizesi alması koşulu aranmaz (UY, m. 7/2). Bu nedenle, çalışma izninin verildiği tarihte ikâmet tezkeresinin süresi sona ermiş olan yabancılar, çalışma vizesi almak zorunda kalacaklardır.

İkinci olarak, süresi sona eren çalışma izninin uzatılması için, sürenin bitiminden itibaren en geç 15 gün içinde uzatma başvurusunda bulunulması gerekir (UY, m. 8). Bu süreden sonra yapılan uzatma başvuruları, ilk defa başvuru yapan yabancılara uygulanan esaslara tâbidir. Bu sebepten, anılan süre içerisinde çalışma izni uzatma başvurusu kabul edilerek çalışma izin süresi uzatılan yabancılardan çalışma vizesi alma koşulu aranmayacaktır.

Nihayet, YÇİHK'nın 2. maddesinin 2. fıkrası hükmü gereğince, bu Kanun kapsamı dışında bırakılan ve kanunlarla verilen yetkiye dayanılarak, bakanlıklar ve kamu kurum ve kuruluşlarınca bizzat istihdam edilen yabancılardan Türk dış temsilcilikleri kanalıyla çalışma vizesi alma koşulu aranmamaktadır.

Bu istisnaî durumlarda, ilgili emniyet makamları, çalışma amaçlı ikâmet izinlerini verirken, çalışma vizesinin varlığını aramamakta ve çalışma izinlerine dayanarak çalışma amaçlı ikâmet tezkerelerini reşen düzenlenmektedir. Ayrıca, ülkemizde iltica veya sığınma başvurusunda bulunarak, durumu değerlendirilip ikâmete bağlananlar ile mülteci veya sığınmacı statüsü kazanmış olarak ikâmet tezkeresi almış olanlar için, ülkemize çalışma vizesi ile gelme şartı aranmamaktadır.

Diğer taraftan, insan ticaretine konu olan veya olabilecek alanlarda çalışacak yabancıların, altı ay süreyle ikâmet etmiş olması hususu dikkate alınmayarak, her defasında, dış temsilciliklerimizden çalışma vizesi almaları gerekmektedir (UY, m. 7(2)c.2). Bu hüküm, özellikle, turizm sektöründe çalışacak yabancıları ilgilendirmektedir. Turizmi Teşvik Kanununa göre, “yabancı uzman personel” ve “yabancı sanatçılara” Turizm Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çalışma izinleri verilmektedir.

Bu kapsamda çalışma izni alan yabancı sanatçıların, çalışma izni geçerlilik süresini uzattırma veya işyeri değişikliği nedeniyle yeni aldıkları çalışma iznine istinaden ikâmet tezkeresi alabilmeleri veya mevcut tezkerelerinin süresini uzattırabilmeleri için, her defasında Türkiye'nin dış temsilciliklerinden çalışma vizesi alarak gelmeleri şartı aranmaktadır. Ayrıca, söz konusu bu yabancı sanatçıların çalışma vizesi ve çalışma izni taleplerinin değerlendirilmesinde, bunla-

rın insan ticaretine konu olmalarını ve konsomasyon yapmalarını engelleyici düzenlemeler ve inceleme usûlleri öngörülmektedir.

3. ÇALIŞMA AMAÇLI İKÂMET TEZKERESİ

Türkiye'ye çalışmak üzere gelen yabancılar, geldikleri tarihten itibaren bir ay zarfında ve herhalde çalışmaya başlamadan evvel, emniyet makamlarından çalışma amaçlı ikâmet tezkeresi almak zorundadırlar (Yabancıların İkâmet ve Seyahatleri Hakkında Kanun (YİSHK), m. 3/1). Bu yüzden, uygulamada, ilgili kurumlarca verilen çalışma izinlerinin, emniyet makamlarından alınacak "çalışma amaçlı ikâmet tezkeresi" ile geçerlik kazanacağı hususu vurgulanmaktadır.

Diğer taraftan, çalışma amaçlı ikâmet tezkeresinin verilebilmesi için de, kural olarak, yabancıнын çalışma vizesi alarak ülkeye girmiş olması ve geçerli bir çalışma iznine sahip olması gerekir. Bu amaçla, çalışma iznine ilişkin olumlu kararların, ikâmet izin işlemleri için, yabancıнын çalışacağı işyerinin bulunduğu valiliğe, bağımsız çalışma izni verilen yabancılar için ise, yabancıнын ikâmet ettiği valiliğe bildirilmesi gerekmektedir. Herhangi bir sebeple ikâmet tezkeresi almış ve uzatılabilmesi mümkün ikâmet tezkeresine sahip yabancılarından, aynı zamanda çalışma izni almış olanların tezkereleri üzerine, çalışma izni ile ilgili bilgiler kaydedilmekte ve ayrıca ikinci bir ikâmet tezkeresi düzenlenmemektedir.

3.1 Çalışma Amaçlı İkâmet Tezkerelerinin Düzenlenmesi

Çalışma amaçlı ikâmet izninin verilebilmesi için, yabancıнын dış temsilciliklerimizden geçerli bir çalışma vizesi alarak başvuru yapmış olması, yasal süreler içerisinde Türkiye'de bulunuyor olması, belirtilen iş yerinde çalışacağıнын anlaşılması ve ilgilinin başvurusunun kabul edilmesinde adlî, idarî ve siyasî açıdan sakınca bulunma-

ması gerekmektedir. Bu koşullara sahip yabancılardan ikâmet beyannamesi doldurarak çalışma amaçlı ikâmet tezkeresi başvurusu yapanlara, çalışma meşruhatlı ikâmet tezkereleri valiliklerce (emniyet müdürlükleri tarafından) resen tanzim edilmektedir.

Mesleki hizmetler kapsamında çalışacak yabancıların ayrıca ilgili meslek kuruluşlarına üye olmaları gerekmektedir (UY, m. 62/1). Buna göre, mesleki hizmetler kapsamında yurt dışından yapılan başvurularda çalışma izni alan mühendis, mimar ve şehir plancılarının, ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç bir ay içinde, ilgili meslek odasına üye olmaları zorunludur. Mesleki hizmetlerle ilgili çalışma iznine bağlı ikâmet izinlerinin verilmesinde, ilgili meslek odasına üyelik koşulu dikkate alınmakta ve bu koşulu yerine getirmeyenlere çalışma amaçlı ikâmet tezkereleri verilmemektedir.

Türkiye’de yabancıların çalışma hayatını ve dolayısıyla çalışma hak ve özgürlüğünü kısıtlayıcı pek çok yasal düzenleme bulunmaktadır. YÇİHK’nın 35. maddesi ile 11.06.1932 tarih ve 2007 sayılı “Türkiye’deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun” yürürlükten kaldırıldığından, 2007 sayılı yasada yer alan mesleklerin yabancılar tarafından yapılabilmesi artık mümkün hale gelmiştir. Bununla birlikte, yabancıların çalışma hayatına sınırlama getiren ve halen yürürlükte olan kanunlar bulunmaktadır. YÇİHK’nın 13. maddesinin 2. fıkrası konuya açıklık getirerek “diğer kanunlarda yer alan, yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere dair hükümler saklıdır” hükmüne yer vermiştir.

Sadece çalışmak için gelecek sanat ve meslek erbabı olup da tutacağı iş, kanunlar gereğince Türk vatandaşlarına tahsis edilmiş olan yabancılara, çalışma meşruhatlı ikâmet tezkeresi verilmeyecektir (YİSHK, m. 7). Diğer taraftan, çalışma izinleri verilirken zaten yabancı tarafından yapılacak işin Türk vatandaşlarına tahsis edilip

edilmediği incelenmekte ve, edilmiş ise, çalışma izni talebi reddedilmektedir. Ancak, çalışma izninden muaf tutulan yabancıların varlığını da dikkate aldığımızda, yabancıların çalışma amaçlı ikâmet izni başvurularında, yapacakları işin yasak sanat ve meslekler arasında olup olmadığının tespiti önemini korumaktadır.

Ayrıca, çalışmak amacıyla ikâmetine izin verilen yabancıların ikâmete ilişkin bazı yükümlülükleri vardır. Bu bağlamda, Türkiye’de çalışan yabancılar, ister serbest, ister başkalarına bağlı olarak çalışsınlar, durumu işe başladıktan sonra 15 gün içinde ikâmet ettikleri yerin polis veya jandarma karakoluna bizzat veya bilvasıta bildirmek ve ikâmet tezkeresine kaydettirmek zorundadır (YİSHK. m. 15).

Bunun dışında, evlerinde veya idareleri altında bulunan yerlerde yabancı çalıştıran gerçek veya tüzel kişiler de yabancıya işe başlamasından itibaren 15 gün içinde en yakın polis veya jandarma karakoluna bir beyanname vermek zorundadırlar (YİSHK m. 16). Bu beyanname, söz konusu yabancıya adı-soyadı, vatandaşlığı, mesleği, ikâmet tezkeresinin tarih ve sayısı, ikâmetgah adresi, gördüğü iş ve aldığı ücret belirtilir. Ancak, çalışan yabancılar ile ilgili yukarıdaki bildirim yükümlülüğü, yabancı elçilik ve konsolosluk resmî memurları ve ailelerine uygulanmaz (YİSHK, m. 28).

Çalışma meşruhatlı ikâmet tezkeresi almış yabancıların durumlarında (adres, iş, firma, statü, medenî hal ve ikâmet tezkeresi aldığı il- den başka bir ile nakil vb. gibi) bir değişiklik meydana gelse dahi, ikâmette kesinti (altı aylık ikâmet izni boşluğu) söz konusu değilse, çalışma meşruhatlı ikâmet tezkeresi ilgili valilikçe Bakanlık talimatı beklenmeksizin resen uzatılmaya devam edilecektir.

3.2. Çalışma Amaçlı İkamet Tezkerelerinin Süresi ve İptali

İkâmet tezkerelerinin süresine ilişkin genel prensip YİSHK m. 8’de düzenlenmiştir. Buna göre, yabancılara verilecek ikâmet izninin süresi, mevzuatın ve yabancı devletlerle akdedilmiş bulunan anlaşmaların hükümleri çerçevesinde ve mümkün mertebe, başvuru sahibinin talebi dikkate alınmak suretiyle belirlenmektedir (m. 8).

İkâmet tezkerelerinin süresini belirleyen 9. madde hükmü ise şu şekildedir:

“İkâmet tezkerelerini süresi beş seneliktir. Karşılıklılık ilkesi uyarınca bu süre Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığı tarafından, daha uzun veya daha kısa olarak tespit edilebilir.”

YİSHK m. 8 ve 9’da genel hatlarıyla belirlenen ikâmet izin süreleri uygulamada daha net kurallara bağlanmıştır. Süreli çalışma izinleri açısından, çalışma amaçlı ikâmet izinlerinin süresi, çalışma izin sürelerine paralel olarak ilgili valiliklerce resen belirlenmekte ve aynı şekilde süre bittiğinde de çalışma izin süresine paralel olarak resen uzatılmaktadır. Görüldüğü üzere, yeni uygulamada, çalışma izin süreleri, çalışma amaçlı ikâmet sürelerinin belirlenmesinde yol gösterici olmaktadır.

Süresiz çalışma izni almış yabancıların ikâmet izin süreleri ise, yabancıların Türkiye’de ikâmet ve seyahatlerine ilişkin mevzuata göre, İçişleri Bakanlığınca belirlenmekte ve süresiz çalışma izinleri, kapsamında bir değişiklik olmadığı müddetçe, ikâmet izin sürelerine bağlı olarak kullanılmaktadır (UY, m. 35). Bu kapsamda, uygulamada, süresiz çalışma izni almış olan yabancıların çalışma amaçlı ikâmet tezkereleri, yabancının talebi ve varsa sözleşme süresi dikka-

te alınarak, pasaport süresi aşılmamak koşuluyla, her defasında beş yıla kadar ilgili valiliklerce verilebilmektedir.

Süresiz çalışma izni verilmiş olan yabancıların ikâmetinin uzatılmasında milli güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığı ve genel ahlak açısından sakınca görüldüğü takdirde, ilgili valilikçe yabancı hakkında İçişleri Bakanlığından alınacak talimata göre işlem yapılacaktır. İçişleri Bakanlığınca bu bağlamda ikâmetinin uzatılması uygun görülmeyen yabancılar hakkında, süresiz çalışma izninin iptali için, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bilgi verilecektir (UY, m. 35/3).

Bağımsız çalışma izni verilen yabancıların ikâmet izin süreleri ise, yabancıların Türkiye’de ikâmet ve seyahatlerine ilişkin mevzuata göre, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek ve bağımsız çalışma izinleri, işin mahiyeti değişmediği müddetçe, yabancı tarafından ikâmet izin sürelerine bağlı olarak kullanılacaktır (UY, m. 39). Bu kapsamda, uygulamada, bağımsız çalışma izni almış olan yabancıların çalışma amaçlı ikâmet tezkereleri, yabancıların talebi de dikkate alınarak, pasaport süresi aşılmamak koşuluyla, her defasında beş yıla kadar verilebilecektir.

Bağımsız çalışma izni verilmiş olan yabancıların ikâmetinin uzatılmasında milli güvenlik, kamu düzeni, kamu sağlığı ve genel ahlak açısından sakınca görüldüğü takdirde, ilgili valilikçe, yabancı hakkında İçişleri Bakanlığından alınacak talimata göre işlem yapılacaktır. Bu bağlamda, İçişleri Bakanlığınca ikâmetinin uzatılması uygun görülmeyen yabancılar hakkında, bağımsız çalışma izninin iptali için Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bilgi verilecektir (UY, m. 39/3).

Bağımsız çalışma izni verilmesi için başvuru yapan yabancıya, izin

işlemlerini tamamlayabilmesi amacıyla, verildiği tarihten itibaren üç ay süreyle geçerli “Bağımsız Çalışma İzni Müracaat Belgesi” Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilecektir (UY, m. 41-42). Bu açıdan, vize veya vize muafiyet süresi yeterli olmayan yabancıların ikâmet tezkereleri, müracaat etmeleri halinde, bahse konu bu belge geçerlilik süresini aşmamak kaydı ile ilgili valiliklerce resen düzenlenecektir.

Yabancıya bağımsız çalışma izni verilmemesi halinde, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca, ticaret sicil kayıtlarını tutan makama ve yabancıların ikâmet durumunun değerlendirilebilmesi ve gerektiğinde yabancıların izinsiz ikâmetinin önlenmesi amacıyla emniyet makamlarına bilgi verilecektir (UY, m. 42/2).

Çalışma izinlerinin izni veren kurum tarafından iptal edilmesi halinde, çalışma amaçlı ikâmet tezkereleri resen iptal edilecek ve bu yabancılar hakkında ikâmet izni ile ilgili genel hükümler çerçevesinde işlem yapılacaktır. Bu şekilde çalışma amaçlı ikâmet izni iptal edilen, ancak şahsın adresinde bulunamaması veya başvuruda bulunarak emniyet makamlarını bilgilendirmemesi sonucunda, ikâmet tezkeresi üzerinde iptal işlemi yapılamayan yabancılar hakkında, bu tezkereleri kullanmalarının engellenmesi amacıyla “ikâmet tezkeresi geçersiz kılınan yabancı” işlemine tâbi tutularak, “sürelî yurda giriş yasağı” uygulaması yapılacaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

YABANCI SERMAYE YATIRIMLARINDA ÇALIŞACAK YABANCILAR

Ülkemizde yabancı sermaye mevzuatını oluşturan başlıca kaynaklar; 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu, Yabancı Sermaye Çerçeve Kararnamesi ve Türk Parasının Kıymetini Koruma Hakkındaki 32 sayılı Kararnamedir.

Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanununun 3 üncü maddesinin g bendinde bu kanun kapsamında kurulan şirket, şube ve kuruluşlarda istihdam edilecek yabancı uyruklu personele Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından çalışma izni verilecektir.

Söz konusu bentte ayrıca, yabancı sermaye yatırımlarında çalışacak yabancılara uygulanacak esas ve usullerin Hazine Müsteşarlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından müştereken hazırlanacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır. Bu amaçla hazırlanarak, 29.08.2003 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe giren “ Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik” te 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu çerçevesinde faaliyette bulunan yabancı sermayeli şirket ve kuruluşlardan hangilerinin bu Yönetmelik kapsamına gireceği ile bu kapsamda çalışma izni verilecek kilit personel ve çalışma izinlerine ilişkin özel nitelikteki diğer esas ve usuller tespit edilmiştir.

1. YABANCI PERSONEL İSTİHDAMI

4817 sayılı Kanun, yabancı sermaye yatırımlarında çalışacak yabancıların çalışma izinlerini kendi kapsamında verilen diğer çalışma izinlerinden farklı esaslara tâbi tutmuştur (YÇİHK, m. 23). Bu amaçla çıkarılan "Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik"le yabancı sermaye yatırımlarında çalışacak yabancıların çalışma izinleri farklı düzenlenmiştir. Yabancı Yatırımlar Yönetmeliği (YYY), Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu çerçevesinde faaliyette bulunan şirket, şube ve irtibat büroları kapsamında istihdam edilecek yabancı uyruklu personelin çalışma izinlerine ilişkin usûl ve esasları belirlemektedir (YYY, m. 1).

1.1. Yönetmeliğin Kapsamı

Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik, özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımlarda ve irtibat bürolarında istihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personele uygulanacaktır (YYY, m. 2). Bu açıdan, özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel dışında kalan yabancı uyruklu personele ve bu tür yatırımlar dışında kalan doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek yabancı uyruklu her türlü personelin çalışma izinlerine, bu yönetmelik yerine Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanunun Uygulama Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Yabancı Uyruklu Personel İstihdamı Hakkında Yönetmelik, kapsamını belirleyebilmek için öncelikle Yönetmelikte öngörülen "özellik arz eden yabancı yatırımlar" ile "kilit personel" kavramlarının açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Özellik arzeden yabancı yatırımlar, 4875 sayılı Doğrudan Yabancı

Yatırımlar Kanunu kapsamına giren ve aşağıdaki koşullardan en az birini sağlayan şirket veya şubeyi ifade etmektedir (YYY, m. 4):

- a) Yabancı ortakların toplam sermaye payının en az 400 milyar Türk Lirası olması kaydıyla, şirket veya şubenin son yıl cirosunun en az 30 Trilyon Türk Lirası olması,
- b) Yabancı ortakların toplam sermaye payının en az 400 milyar Türk Lirası olması kaydıyla, şirket veya şubenin son yıl ihracatının en az 1 milyon ABD Doları olması,
- c) Yabancı ortakların toplam sermaye payının en az 400 milyar Türk Lirası olması kaydıyla, şirket veya şubede son yıl içinde Sosyal Sigortalar Kurumuna kayıtlı en az 250 personelin istihdam edilmesi,
- d) Şirket veya şubenin yatırımda bulunacak olması halinde, öngörülen asgari sabit yatırım tutarının en az 10 trilyon Türk Lirası olması,
- e) Ana şirketin merkezinin bulunduğu ülke dışında en az bir ülkede daha doğrudan yabancı yatırımı bulunması.

Türkiye’de kurulu bulunan ve tüzel kişiliğe sahip bir şirketin aşağıdaki koşullardan en az birini sağlayan personeli “kilit personel” olarak nitelenir (YYY, m. 4):

- a) 1- Şirketin üst yönetiminde ya da yürütme pozisyonunda çalışmak,
- 2- Şirketin tamamını veya bir bölümünü yönetmek,
- 3- Şirketin denetçilerinin, idarî veya teknik personelinin işlerini denetlemek veya kontrol etmek,

4- Şirkete yeni personel almak ya da mevcut personelin işine son vermek veya bu konularda teklif yapmak,

alanlarından en az birinde görev alan veya bu konularda yetki sahibi; şirket ortağı, yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyesi, genel müdür, genel müdür yardımcısı, şirket müdürü, şirket müdür yardımcısı ve benzeri mevkilerde görev yapan kişi,

b) Şirketin hizmetleri, araştırma cihazları, teknikleri ya da yönetimi için temel sayılan bilgiye sahip kişi,

c) İrtibat bürolarında, yurt dışındaki ana şirket tarafından adına yetki belgesi düzenlenen en fazla bir kişi.

Buradaki “kilit personel” kavramı ile Uygulama Yönetmeliğindeki kilit personel kavramı büyük ölçüde birbiri ile örtüşmektedir.

1.2.Çalışma İzinleri

Özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personele Çalışma Bakanlığınca çalışma izni verilir (YYY, m. 5). Ayrıca, Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu kapsamında faaliyette bulunan irtibat bürolarında yetki belgesi sahibi en fazla bir kişiye, büro faaliyetleri için son yıl içinde yurt dışından en az 200.000 ABD Doları veya karşılığı döviz getirmiş olması kaydıyla, Bakanlıkça çalışma izni verilir (YYY, m. 6).

Özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel statüsündeki yabancıların hem yurt içinden hem de yurt dışından müracaatta bulunmaları mümkündür (YYY, m. 7-8). İlk olarak, bu yabancılar çalışma izni başvurularını uyruğunda buldukları veya dâimi ikâmet ettikleri ülkedeki Türk temsilciliklerine yapabilirler. Bu durumda, başvuru sırasında istenilen belgeler ya-

bancının Temsilciliğe başvurduğu tarihten itibaren en geç üç iş günü içinde yabancıнын işverenince Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına intikal ettirilmesi gerekmektedir. (YYY, m. 7/2).

Yurt dışından yapılan müracaatlar sonucunda çalışma izin belgesi alan kilit personel statüsündeki yabancıların, bu belgeyi aldıkları tarihten itibaren en geç doksan gün içinde yurt dışındaki Türk temsilciliklerinden çalışma vizesi talebinde bulunmaları ve ülkeye giriş yaptıktan sonra en geç otuz gün içinde çalışma amaçlı ikâmet tezkeresi almak için başvurmaları gerekmektedir (YYY, m. 9/1).

Özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel statüsündeki yabancılar veya bunların işverenleri, çalışma izni müracaatlarını, yabancıнын Türkiye’de kanunî olarak bulunması halinde, doğrudan Bakanlığa da yapabilirler (YYY, m. 8). Öğrenim dışında herhangi bir sebebe istinaden en az altı ay süreli ikâmet izni almış olup da bu izin süresi içinde çalışma izni verilmiş kilit personel için, Türkiye’nin dış temsilciliklerinden çalışma vizesi alma koşulu aranmaz (YYY, 9/2).

Çalışma izni başvurusunda aranacak belgeleri “özellik arz eden doğrudan yabancı yatırım” niteliğine ve “kilit personel” tanımına ilişkin belgeler olmak üzere iki kategoriye ayırabiliriz (YYY, m. 10). Özellik arz eden doğrudan yabancı yatırım niteliğine ilişkin bilgi ve belgeler, bu niteliği sağlayan alternatif koşullara göre değişebilmektedir. Yine kilit personel tanımına ilişkin bilgi ve belgeler, bu özelliği sağlayan durumlara göre değişebilmektedir. Bunların dışında, işveren tarafından hazırlanacak çalışma izni dilekçesi, yabancı personel bildirim formu (bazı durumlarda ayrıca iş akdi veya işe kabul belgesi), özgeçmiş formu, usûlüne uygun onaylı pasaport sureti ve tercümesi vb. belgeler müracaata eklenmektedir (YYY, m. 10).

1.3.Çalışma İzni Uzatma Başvuruları

Çalışma izninin uzatılması talebi, ilk başvuruda eklenen belge ve formlara ilave olarak önceki çalışma izni belgesinin aslının eklenmesi suretiyle, yabancı veya işvereni tarafından doğrudan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına yapılır (YYY, m. 11). Çalışma izni süresi bitiminden itibaren en geç on beş gün içinde uzatma başvurusunda bulunulması gerekir. Bu süreden sonra yapılan uzatma başvuruları, ilk defa başvuru gibi değerlendirilir (YYY, m. 11/2).

Çalışma izninin bittiği tarihten geriye doğru en fazla iki aylık sürede olmak kaydıyla, izin süresi sona ermeden de uzatma başvurusunda bulunulabilir (YYY, m. 11/3). Çalışma izninin uzatılması halinde yeni izin, süresi biten çalışma izninin sona erdiği tarihten itibaren işlemeye başlar (YYY, m. 11/4).

1.4. Çalışma İzinlerinin Değerlendirilmesi ve Talepleri Reddi

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı çalışma izin başvuru ve süre uzatım taleplerini, belgelerin tam ve eksiksiz olması koşuluyla, Bakanlığa müracaat tarihinden itibaren en geç on beş gün içinde sonuçlandırır (YYY, m. 12/1). Yurt dışından yapılan müracaatlarda bu süre tüm belgelerin Bakanlığa ulaştığı tarihten itibaren işlemeye başlar (YYY, m. 12/3). Burada yatırımların niteliği gereği çalışma izinleri çok daha kısa bir süre içerisinde neticelendirilmektedir.

Ayrıca, özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel statüsündeki yabancılar için “başvurulan iş için ülke içinde, dört haftalık süre içerisinde o işi yapacak aynı niteliğe sahip kişinin bulunmaması” koşulu (YÇİHK, m. 14(b) aranmaz (YYY, m. 13).

Özellik arz eden doğrudan yabancı yatırımlarda mesleki eğitim ala-

nı dışındaki bir görevde istihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personel için ilgili mercilerden mesleki yeterlilik konusunda görüş alınmaz (YYY, m. 14/1). Buna bağlı olarak, Uygulama Yönetmeliğinde ngrlen mesleki yeterlilik koşul ve prosedürleri ile lisans koşul ve prosedürleri burada uygulanmaz (YYY, m. 14/2).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, bu yönetmelik çerçevesinde çalışma izni taleplerini değerlendirirken, Yabancıların alışma İzinleri Hakkında Kanunda yer alan sınırlayıcı hükümleri dikkate alır (YYY, m. 15/1). Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu kapsamında yatırım yapılmış olması, şirket ortakları dahil yabancı uyruklu personele mutlaka çalışma izni verilmesini zorunlu kılmaz (YYY, m. 15/2).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YABANCILARIN ÇALIŞMALARINA YÖNELİK KISITLAMALAR

Anayasanın çalışmaya ilişkin hükümleri, vatandaş ile yabancıya eşit haklar tanımaktadır. Fakat buradan, çalışma hayatında yabancılar için hiçbir sınırlama olmadığı anlamını çıkaramayız. Çünkü Anayasa bu hakların kanun yolu ile sınırlandırılabilceği hükmünü de getirmiştir, şöyle ki;

Temel hak ve özgürlükler, yabancılar için, uluslar arası hukuka uygun olarak kanunla sınırlanabilir (m.16)

Diğer bazı kanunlarda da yabancıların çalışma haklarıyla ilgili bir takım sınırlamalar görmek mümkündür.

Yabancılar Türkiye’de ancak kanunun kendilerine menetmediği işleri tutabilirler (5683 md. 15)

Ayrıca ikamet tezkeresi verilmeyecek yabancılar sayılırken;

Sırf iş tutmak için gelecek sanat ve meslek erbabı olup da tutacağı iş, kanunlar gereğince Türk vatandaşlarına hasredilmiş bulunanlara (5683 md. 7/ A) çalışma izni verilmemesi öngörülmüştür.

Yabancıların çalışma alanının daraltılmasını şu gerekçelerle açılabiliriz;

- Her devletin, öncelikle kendi işsiz vatandaşlarına iş imkanı sağlama gayreti içinde olması,

- Bir takım mesleklerin sadece kendi vatandaşları tarafından yapılmasında devletin bir çok açıdan zaruret görmesi,

- Yabancıların, çalışma hayatının her alanına nüfuz etmiş olması halinde, o devletler için atalet ve kabiliyetsizlik görüntüsü verebileceği endişesidir.

4817 sayılı kanunla, yabancılara yasaklanan mesleklerle ilgili en eski ve en temel düzenlemeler içeren 11.06.1932 tarih ve 2007 sayılı Türkiye’de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun yürürlükten kaldırıldığından, bu Kanunda sayılan mesleklerin yabancılar tarafından da yapılabilmesi mümkün hale gelmiştir.(4817,md.35)

2007 sayılı kanunun dışında da yabancıların çalışma hayatını sınırlandıran ve yürürlüğü devam eden kanunlar bulunmaktadır. Nitekim, 4817 sayılı kanunun 13. maddesinin 2. fıkrasında bu konuyla ilgili düzenleme şu şekildedir:

Diğer kanunlarda yer alan, yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklere dair hükümler saklıdır.

Buna göre, süreli, süresiz ve bağımsız çalışma izni verilenlerle muafiyet kapsamındaki yabancılar diğer kanunlarda yer alan ve Türk vatandaşlarına açık bulunan iş ve mesleklerde çalışamayacaklardır. Örneğin, bağımsız çalışma izine sahip bir yabancı, 6197 sayılı Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki Kanun ile yasaklanan eczacılık mesleğini Türkiye’de icra edemeyecektir.

Yine aynı şekilde, süresiz çalışma izni almış bir yabancı, 1512 sayılı kanun ile sadece Türk vatandaşlarına açık tutulmuş olan noterlik mesleğini yapamayacaktır.

1. KAMU GÜVENLİĞİ İÇİN KISITLAMA

1.1. Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanunu

2565 sayılı Askeri Yasak Bölgeler ve Güvenlik Bölgeleri Kanununun 9 uncu maddesinde yapılan düzenlemeyle, ikinci derecede yasak olan bölgelerde vatandaşa ikamet, seyahat, ziraat, meslek ve sanatını icra edebilme hakkı verilirken, yabancıya bu hak kamu güvenliği sebebiyle verilmemektedir.

1.2. Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu

13.04.1994 tarih ve 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanunda, ön şartları yerine getirmiş kuruluşlara, müracaatları halinde Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından kanal ve frekans bantlarının tahsis edileceği belirtilmiştir.

Ancak, Radyo ve Televizyon yayını izni verilen veya verilecek anonim şirketlerde yabancılara ilişkin iki sınırlama bulunmaktadır. Bunlar;

- a) Yabancı sermayenin payı ödenmiş sermayenin % 25 ini geçmez.
- b) Bir özel radyo ve televizyon yayın kuruluşunda ortak olan gerçek veya tüzel yabancı kişi başka radyo ve televizyon kuruluşuna ortak olamaz.

Dolayısıyla, yabancı gerçek veya tüzel kişiler radyo ve televizyon kuruluşlarında ödenmiş sermayenin ödenmiş sermayenin % 25 i oranında hisse sahibi olabileceklerdir.

1.3. Türk kıyı, liman ve karasularında Ulaşım ve Ticaret

1926 tarihli Kabotaj Kanunu ile , Türk kıyı, liman ve karasularında ulaşım ve ticaretin yalnızca Türk vatandaşlarına ait olduğu kabul edilmiştir.

1.3.1. Türk kıyı, liman ve karasularında yolcu ve yük taşıma

815 sayılı Kabotaj Kanununda Türkiye karasularında, limanlarda, iki Türk limanı arasında yolcu ve yük taşımalarda, kılavuzluk yapılmasında Türk bayrağı çekmiş gemilerin yetkili olduğu belirtilmiştir.

815 sayılı Kanununun 1 inci maddesinde; Türk limanları ve sahillerinin bir noktasından diğer bir noktasına yük ve yolcu taşımanın Türk bayrağı taşıyan gemilere ait olduğu hüküm altına alınmış, ancak bir gemiye hangi hallerde Türk bayrağı çekilebileceği Türk Ticaret Kanununun 823 üncü maddesinde düzenlenmiştir. Söz konusu maddede;

Her Türk gemisi Türk Bayrağı çeker.

Yalnız Türk vatandaşlarının malı olan gemi Türk gemisidir.

Birlikte mülkiyet esaslarına göre birden fazla kişilere ait olan gemiler, pay çokluğunun Türk vatandaşlarına ait olması şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

Türk kanunları uyarınca kurulup da;

1. Tüzel kişiliği haiz olan teşekkül, müessese, dernek ve vakıfların malı olan gemiler idare organını teşkil eden kişilerin çoğunluğu Türk vatandaşı olmak,
2. Türk ticaret şirketlerinin malı olan gemiler, şirketi idare ve tem-

sil etmeye yetkili ortakların çoğunluğu Türk vatandaşı olmak ve şirket sözleşmesine göre oy çoğunluğu Türk ortaklarda bulunmak, anonim ve sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerde ayrıca payların çokluğunun nama yazılı ve bir başkasına devri şirket yönetim kurulunun iznine bağlı bulunmak,

Şartıyla Türk gemisi sayılırlar.

Türk ticaret siciline tescil edilen donatma iştiraklerinin malı olan gemiler; paylarının yarısından fazlası Türklere ait ve iştiraki idare ve temsil etmeye yetkili müşterek donatanların çoğunluğu Türk vatandaşı olmak kaydıyla Türk gemisi sayılırlar.

Şeklinde düzenlemeye yer verilmiş olup, yabancıların bu maddede ki şartlara uygun olarak bir Türk gemisinde pay sahibi olabilmelerine olanak tanınmıştır.

815 sayılı Kanunun 2 inci maddesine göre, nehirler ve göller ve marmara havzasıyla boğazlarda bilumum kara sulariyle kara sularına dahil bulunan körfez, liman koy ve sairede vapur, romorkör istimbob, motörbot, mavna, salapurya, sandal, kayıt velhasıl makine, yelken, kürek ile müteharrik merakibi kepire ve sagire ile tarak, prizman, maçuna, algarina, şat ve her nevi nakliye ve su dubaları limyo, sefaini tahlisiye ve emsali ile şamandıra, sal gibi sabit ve sabih vesait bulundurmak ve bunlarla seyrüsefer ve nakliyat icra etmek suretleriyle ticaret hakkı Türkiye tebaasına munhasırdır. Dolayısıyla, 815 sayılı Kanunun 1 inci ve 2 inci maddeleri arasında farklılık bulunmaktadır. Çünkü söz konusu Kanunun 1 inci maddesinde belirtilen işleri yapma bakımından ölçüt Türk bayrağı taşımak olup, yabancıların Türk Ticaret Kanununun 823 üncü maddesindeki belirtilen imkanlar dahilinde Türk gemisinde hissedar olma imkanları bulunmaktadır. Ancak, 815 sayılı Kanunun 2 inci maddesinde nehirler

ve iç sularda taşımacılık ve ticaret yapabilme için getirilen şart ise, Türk vatandaşı olmaktır.

815 sayılı Kanununun 1 inci ve 2 nci maddelerinde; belirtilen işlerin konusunda farklılık bulunmamaktadır. Ancak, işin kapsamı ve yapılabacağı alanlar açısından farklılık söz konusudur. Kanununun 1 inci maddesinde Türkiye'nin bir kıyısından diğerine nakliyat dikkate alınırken, 2 inci maddesinde daha çok iç sular, boğazlar ve Marmara havzası dikkate alınmıştır.

815 sayılı Kanun ile yabancı gemilere, sadece yabancı ülkelerden aldıkları yolcu ve yükleri için Türk limanlarına boşaltma ve Türk limanlarından yabancı limanlara gidecek yolcu ve yük taşıma hakkı verilmektedir.

1.3.2.Deniz ürünleri avlama, kum, çakıl gibi maddeleri çıkarma

815 sayılı Kanununun 3 üncü maddesi ile Türk karasularında balık, istridye, midye, sünger, inci avlama ve kum, çakıl gibi maddelerin çıkarılması işleri Türk vatandaşlarına tahsis edilmiştir.Kanununun 3. maddesine göre;

Kara suları dahilinde balık, istridye, midye, sünger, inci, mercan, sedef ve saire saydı, kum ve çakıl ve saire ihracı ve gerek sathı bahirde ve gerek ka'rı bahirde mevcut kazazede sefain ve merakiple enkazı metrukenin ihraç ve tahlisi dalgıçlık, arayıcılık, kılavuzluk, deniz bakkallığı, bilcümle Türk vesait ve merakibi bahriyesi derununda kaptanlık, çarkçılık, katiplik, tayfalık ve amelelik ve saire icrası ve iskele, rıhtım hammallığı ve bilümunum deniz esnaflığı icrası Türkiye tebaasına munhasırdır.

1.3.3.Türk karasularında enkaz kaldırma, dalgıçlık, kılavuzluk hizmetleri

815 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde ayrıca, denizde kazaya uğrayan deniz araçları ve metruk enkazın kaldırılması ile dalgıçlık, arayıcılık ve kılavuzluk işlerini yapma hakkı Türk vatandaşlarına tanınmıştır.

Yabancı kurtarma gemilerinin çalışmalarına, geçici olarak ve hiçbir hak talep etmemek şartıyla hükümetçe izin verilebildiği gibi, Türk kurtarma gemilerinde yabancı uzman, kaptan ve tayfanın çalışmasına da hükümetçe izin verilebilmektedir.

Ancak, 815 sayılı Kanunda Türk deniz araçlarında kaptanlık, çıraklık, katiplik, tayfalık, amelelik,iskele ve rıhtım hamallığı gibi hizmetlerin Türk vatandaşlarına ait olduğu belirtilmektedir.

1.4.Yat Turizmi İstisnası

12.03.1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu yat turizmini teşvik amacıyla 815 sayılı Kanuna istisna getirmiştir. Turizmi Teşvik Kanunu yat liman işletmeciliği ile yat işletmeciliğini ayrı olarak düzenleme altına almıştır.

1.4.1. Yat Liman İşletmeciliği

Yat liman işletmeciliği konusu, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 26 ıncı maddesinde belirtilmiş olup, madde hükmüne göre;

Gerçek veya tüzelkişiler, Bakanlıktan gerekli belgeyi almak kaydı ile yat limanı işletmeciliği yapabilirler. Ancak; yabancılar tarafından kurulacak işletmelerde Türk uyruklu gerçek veya tüzelkişilerle ortaklık şartı aranır.

Ancak, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanununun 32. maddesi ile 2634 sayılı Kanununun 26 ncı maddesine “ Birinci fıkrada kapsamında faaliyet gösterecek yabancılar, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabidir.” Hükmü eklenmiştir. Dolayısıyla, yat liman işletmeciliğine yönelik çalışma izni verme yetkisi Kültür ve Turizm Bakanlığında alınıp, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na verilmiştir.

1.4.2. Yat İşletmeciliği

Yat işletmeciliği konusunda Türk bayrağı çeken yatlarla yabancı yatlar arasında bir ayrıma gidilmiştir. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 27 inci maddesinde;

a) Gerçek veya tüzelkişiler, Bakanlıktan gerekli belgeyi almak kaydı ile yat işletmeciliği yapabilirler. Türk Bayrağı çekemeyen yatlarla, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 823 ncü maddesine bağlı kalınmaksızın Türk Bayrağı çekilmesine izin vermeye Bakanlık yetkilidir.

b) Yabancı bayraklı yatların Türk sahillerinde ve Türk limanları arasında turizm amacı ile kullanılmasına ilişkin esaslar, İhtiyaca göre Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir.

Hükmüne yer verilmiştir.

4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanununun 32. maddesi ile 2634 sayılı Kanununun 26 ncı maddesinde düzenlenen yat liman işletmeciliğine yönelik çalışma izni verme yetkisi Kültür ve Turizm Bakanlığında alınıp, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na verilirken, yat işletmeciliği izin yetkisinin Kültür ve Turizm Bakanlığında bırakılması, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri

Hakkında Kanun ile amaçlanan yabancıların çalışma izinlerinin tek çatı altında toplanması hedefi ile çelişir bir durum arz etmektedir.

1.5. Havayolu ile Ulaşım ve Ticaret

12.03.1982 tarih ve 2920 sayılı Türk Sivil Havacılık kanunu ile sivil havacılık sahasındaki faaliyetlerimizin ulusal çıkarlarımıza ve uluslar arası ilişkilerimize uygun bir şekilde düzenlenmesi amaçlanmaktadır. Söz konusu Kanunda Türkiye sınırları içinde yapılacak hava taşımacılığı ile Türkiye ve yabancı ülkeler arasındaki hava taşımacılığı açısından farklı düzenlemelere gidilmiştir.

1.5.1 Türkiye Sınırları İçinde Hava Taşımacılığı

Sivil Havacılık Kanununun 49 uncu maddesinde;

Türk kanunları uyarınca kurulan bir sivil hava aracı;

- a) kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, dernekler, siyasi partiler, sendikalar veya vakıfların mülkiyetinde bulunan hava araçları, idari organı oluşturan kişilerin çoğunluğunun Türk vatan-daşı olması,
- b) Türk ticaret siciline kaydedilmiş ticari şirketler, kooperatifler ve bunların birliklerinin mülkiyetinde bulunan hava araçları, şirketi idare ve temsil etmeye yetkili olanların çoğunluğunun Türk vatan-daşı olması ve şirket ana sözleşmesine göre oy çoğunluğunun Türk ortaklarda bulunması,

Durumlarında Türk sivil hava aracı sayılmaktadır.

Bu çerçevede; Türk hava aracı sayılmayan araçlar yabancı hava aracı olarak kabul edilir ve ülke içi hava kabotajından yararlanamazlar.

Türkiye sınırları içerisinde hava yolu ile yolcu ve yük taşıma işinin, ancak Türk hava araçları ile yapılabileceği belirtilmekle birlikte istihdam edilecek yabancı personele ilişkin olarak bir açıklık bulunmadığından genel hükümler uygulanmalıdır.

1.5.2. Türkiye ile Yabancı Ülkeler Arasında Hava Taşımacılığı

Sivil Havacılık Kanununun 6 ncı maddesi uyarınca, uçuşa elverişli olmak şartıyla aşağıda sayılan hava araçları Türk hava sahasında uçuş yapabilirler. Bunlar; Türk devlet hava araçları, Türk uçak siciline kayıtlı Türk sivil hava araçları, Türkiye'nin taraf olduğu anlaşmalar uyarınca Türk hava sahasında uçmalarına müsaade edilen hava araçları olarak sıralanmıştır. Bu durumda, yabancı hava araçları Türkiye'nin taraf olduğu ikili ve çok taraflı sözleşmeler uyarınca Türk hava sahasında uçabilirler.

2. KAMU SAĞLIĞI İÇİN KISITLAMA

2.1. Doktorluk

11.04.1928 tarih ve 1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanuna göre doktorların Türkiye'de çalışabilmeleri Türk vatandaşı olmaları şartına bağlıdır.

1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanun ile hüküm altına alınan yabancıların Türkiye'de doktorluk yapamayacakları kuralına bazı istisnalar getirilmiştir. Bunlar;

- 1950 tarihli Bakanlar Kurulu kararı ile İngiliz, İtalyan ve Fransız hastanelerinde, dışarıda serbest çalışmamak şartıyla yabancı başhekim çalışması kabul edilmiştir.
- 1973 tarihli Tababet uzmanlık tüzüğü ile yabancı doktorların Tür-

kiye’de hiçbir ücret almadan asistan olarak çalışmalarına izin verilmektedir.

- 1987 tarih ve 3359 sayılı Sağlık Hizmetleri Temel Kanununda; “ ayrıca, özel bir meslek bilgisine ve ihtisasına ihtiyaç gösteren veya ülke düzeyinde mesleki gelişmeyi sağlayacak Türk uyruklu ve yabancı uyruklu elemanlar da kadro karşılığı aranmaksızın sözleşmeli olarak çalıştırılabilirler “ hükmü yer almaktadır.

2.2. Diş Hekimliği

1219 sayılı Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 30 uncu maddesi uyarınca, Türkiye’de diş hekimliği yapabilmek için Türk vatandaşı olmak şartı aranmaktadır.

2.3. Ebelik

Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 47. maddesi göre, Türkiye’de ebelik mesleğini yapmak isteyen kişinin Türk vatandaşı olması gerekmektedir.

2.4. Hastabakıcılık

Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarzı İcrasına Dair Kanunun 63. maddesi göre, Türk vatandaşı olmayanların hastabakıcı olamayacakları belirtilmiştir.

2.5.Hemşirelik

1954 tarih ve 6283 sayılı Hemşirelik Kanununun 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında, Türkiye’de hemşirelik sanatını hemşire unvanını kazanmış Türk kadınlarından başka bir kimsenin yapamayacağı hükmüne yer verilmiştir.

2.6. Eczacılık

18.12.1953 tarihli Eczacılar ve Eczaneler Hakkındaki Kanununun 2 inci maddesi, Türkiye’de eczacılık yapmayı Türk vatandaşı olmak şartına bağlamıştır.

2.7. Veteriner Hekimliği

Sağlık hizmetleri konusunda yabancıların yapamayacağı diğer bir meslek, veteriner hekimliğidir. 6343 sayılı Veteriner Hekimliği Mesleğinin İcrasına, Türk Veteriner Hekimleri Birliği ile Odalarının Teşekkül Tarzına ve Göreceği İşlere Dair Kanununun 2 nci maddesine göre, veterinerlik mesleği Türk vatandaşlarına tahsis edilmiştir.

2.8. Gözlükçülük

3958 sayılı Gözlükçülük Kanununun 1 inci maddesinde, numaralı gözlük camı satmak ve gözlükçülük unvanını kullanmak için Türk vatandaşı olmanın gerektiği hükmü bulunmaktaydı. Ancak 22.06.2004 tarih ve 5193 sayılı Optisyenlik Hakkındaki Kanun ile Gözlükçülük kanunu yürürlükten kaldırıldığından, bu mesleğin Türk vatandaşlarınca yapılabileceği hükmü de kalmamıştır.

2.9. Özel Hastane Açma

1933 tarih ve 2219 sayılı Hususi Hastaneler Kanununa göre;, yabancıların özel hastane açmasına izin vermekle birlikte, açılacak hastanenin mesul müdürünün, bir Türk doktoru olmasını zorunlu kılmıştır.

3. KAMU DÜZENİ İÇİN YAPILAN KISITLAMALAR

3.1. Devlet Memurluğu

657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde Türk Vatandaşı olamk, Devlet memurluğuna alınma şartlarından biri olarak kabul edilmiştir. Bu durumda yabancıların Devlet memuru olmalarına imkan bulunmamaktadır. Ancak kanununun 1 inci maddesinde sözleşmeli ve geçici personel hakkında Kanunda belirtilen özel hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. Bu doğrultuda; Kanununun 4 üncü maddesinin B bendinde yer alan hüküm uyarınca yabancı uyrukluların zorunlu hallerde sözleşme ile istihdam edilmesi mümkün olacaktır.

3.2. Hakimlik, Savcılık, Avukatlık ve Noterlik

2802 sayılı Hakimler ve Savcılar Kanunu, 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ile 1512 sayılı Noterlik Kanununda sadece Türk vatandaşlarının Hakimlik, Savcılık, Avukatlık ve Noterlik mesleklerini yapabilecekleri hüküm altına alınmıştır.

3.3. Öğretmenlik

Türkiye'nin taraf olduğu kültür anlaşmalarının hemen hepsinde Türkiye ile diğer ülke arasındaki üniversite personeli, profesörler ve öğretmen mübadelesini teşvik eden hükümler bulunmaktadır.

Öğretmenliğin yabancılar tarafından özel okullarda yapılabileceğini belirleyen çeşitli düzenlemeler arasında 1331 tarihli Özel Okullar Talimatnamesi, 1935 tarihli Özel Okullar Yönergesi ve 1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu bulunmaktadır.

Üniversitelerde yabancı uyrukluların öğretim elemanlarının görevlendirilmesi mümkündür. 1981 tarihli ve 2547 sayılı Yüksek Öğretim

Kanununun 34 üncü maddesinde; yabancı uyruklu öğretim elemanlarının sözleşme ile çalıştırılabileceği, bunların ilgili fakülte, enstitü veya yüksekokul yönetim kurulunun önerisi ve üniversite yönetim kurulunun uygun görüşü üzerine rektör tarafından atanacağı kabul edilmiştir. Ayrıca, 1983 yılında Yüksek Öğretim Kurumlarında, Yabancı Uyruklu Öğretim Elemanı Çalıştırılması Esaslarına İlişkin Karar yürürlüğe konulmuş ve yabancı öğretim elemanlarının çalışma esaslarına ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Yabancıların öğretim yapabilmesi konusunda bir diğer husus ise, azınlık okullarındaki öğretmenlerdir. Bu okullarda yabancı öğretmen çalıştırılması konusu, karşılılık esasına ve kültür anlaşmalarına göre değerlendirilmektedir.

3.4. Yabancıların Eğitim ve Öğretim Kurumu Açma Hakkı

625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 5 inci maddesinde yer alan;

Yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişiler kendi adlarına veya Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek ve tüzel kişiler adına her ne suretle olursa olsun, yeniden özel öğretim müessesesi açamazlar.

Hükmü 05.11.1985 tarih ve 3236 sayılı Kanun ile değiştirilerek yabancıların yeni okul açma yasağı kaldırılmış, yerine yabancılara bazı şartlarla bu hakkı tanıyan hüküm getirilmiştir. Söz konusu değişiklikten sonra 625 sayılı Kanunun 5 inci maddesi şu şekildedir:

Yalnız yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebileceği milletlerarası öğretim kurumu (Yükseköğretim hariç); yabancı uyruklu gerçek ve tüzel kişiler tarafından, doğrudan veya Türk vatandaşlarıyla ortaklık yolu ile, 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu çerçevesinde, Bakanlar Kurulunun izni ile açılabilir. Türk vatandaşları ve

tüzelkişiler de kendi adlarına aynı maksatla milletlerarası mahiyette öğretim kurumu açabilirler.

Bu öğretim kurumlarında Türk Devletinin güvenliğine ve menfaatlerine aykırı ve Türk milleti ve milli değerleri aleyhinde eğitim ve öğretim yapılamaz.

Bu öğretim kurumlarının, müfredat programları, Türk Devletinin milli güvenliğine ve menfaatlerine aykırı olmamak kayıt ve şartıyla kurum idaresince hazırlanarak Bakanlığın onayına sunulur.

Bu hususta Bakanlığın denetim hakkı saklıdır.

Bu okullarda idare, eğitim-öğretim faaliyetleri, öğrenci, öğretmen ücretleri ve diğer hususlarla ilgili işlemler kurum idaresince hazırlanan esaslara göre yürütülür.

625 sayılı Kanunun 5 inci maddesi ile izin verilen kurumlar, uluslar arası öğretim kurumu niteliği olan ve yalnız yabancıların devam edebileceği kurumlardır. Maddeye göre; bu kurumlar yabancı uyruklu gerçek ve tüzelkişiler tarafından, doğrudan veya Türk vatandaşlarıyla ortaklık yoluyla veya doğrudan Türk vatandaşları tarafından açılabilecektir. Bu okulların açılması ticari bir iş olarak görülmüş ve bu yatırımın 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu çerçevesinde yapılmasının ve bu konuda , Bakanlar Kurulu Kararı alınmasının gerekli olduğu belirtilmiştir.

Özel Öğretim Kurumları Kanunu uyarınca yabancı gerçek veya tüzel kişiler yalnızca yabancıların devam edeceği uluslar arası nitelikte okul açabileceklerdir. Bu Kanun gereğince Türk vatandaşlarının öğretim görecekleri okul açmaları mümkün değildir.

4. KAMU YARARI AMACIYLA YAPILAN KISITLAMALAR

4.1. Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Meslekler

1932 tarih ve 2007 sayılı Türkiye’de Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Meslekler Hakkındaki Kanun, genellikle ilköğretimden sonra orta öğretime ve bazılarında ustalığa dahi gerek görülmeyen işler için yabancılara yönelik kısıtlamaları içermektedir. Kanunla getirilen kısıtlamaların amacı, Türk vatandaşlarının yararına yabancı işçi rekabetini kaldırmaktır. Yabancılara sınırlanan bu mesleklere söz konusu Kanunun 1 inci maddesinde yer verilmiş olup, bunlar;

a) Ayak satıcılığı, çalgıcılık, fotoğrafçılık, berberlik, müretteplik, simsarlık, elbise, kasket ve kundura imalciliği, borsalarda mubayaacılık, Devlet inhisarına tabi maddelerin satıcılığı, seyyahlara tercümanlık ve rehberlik, inşaat, demir ve aşıp sanayi işçilikleri, umumi nakliye vesaiti ile su ve tenvir ve teshin ve muharebe işlerinde daimi ve muvakkat işçilik, kara tahmil ve tahliye işleri, şoförlük ve muavinliği, alüminyum emelelik, her türlü müesseselerle ticarethane, apartman, han, otel ve şirketlerde bekçilik, kapıcılık, odabaşılık, otel, han, hamam, kahvehane, gazino, dansing ve barlarda kadın ve erkek hizmetçilik, bar oyunculuğu ve şarkıcılığı.

b) baytarlık ve kimyagerlik

Ancak 2003 tarih ve 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanunun 35 inci maddesi ile 2007 sayılı Kanun yürürlükten kaldırıldığından, yukarıda sıralanan meslekler kendi özel kanunlarında aksine bir hüküm bulunmamak şartıyla yabancılara da serbest bırakılmıştır.

4.2. Maden İşletmeciliği

1985 tarihli ve 3213 sayılı Maden kanununa göre; madenler, devletin hüküm ve tasarrufu altında olup, içinde buldukları arzın mülkiyetine tabi değildir.

Kanunda maden hakkı sahibinin taşınması gerekli nitelikler konusuna da açıklık getirmiştir.Buna göre maden hakkı;

Türk vatandaşlarına,

Madencilik yapabileceği, statüsünde yazılı, Türk kanunlarına göre kuruluş tüzel kişiliği haiz şirketlere,

Bu hususta yetkisi bulunan kamu iktisadi teşebbüsleri ile bağlı ortaklıkları müessese ortaklık ve iştirakleri ile diğer kamu kurum, kuruluş ve idarelerine verilmektedir.

Maden haklarının yukarıda belirtilen kesimlere verilmesi, yabancıların bu sektörde çalışmalarına engel değildir.

4.3. Borsa Komisyonculuğu ve Meslek Komitesi Üyeliği, Menkul Kıymetler Borsa Başkanlığı ve Borsa Komiserliği

5590 sayılı Ticaret ve Sanayi Odaları, Ticaret Odaları, Sanayi Odaları, Deniz Ticaret Odaları, Ticaret Borsaları ve Türkiye Ticaret Sanayi ve Deniz Ticaret Odaları ve Ticaret Borsaları Birliği Kanununda ve Tüzüğünde; Yabancıların borsa komisyonculuğu, ajanlık ve simsarlık yapmalarına kanun izin vermemektedir. Bu görevlerde bulunacak kişilerin Türk vatandaşı olmaları şarttır.

4.4. Seyahat Acentelerinde Sorumlu Müdürlük

1972 tarih ve 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri

Birliği Kanununun 9 uncu maddesi gereğince, Seyahat Acentelerinde sorumlu müdürün Türk vatandağı olması zorunludur.

4.5 Gümrük Müşavir Yardımcılığı

1999 tarih ve 4458 sayılı Gümrük kanununda; Gümrük müşavir yardımcılığı olabilmek için gerekli olan şartlardan birisi de Türk vatandağı olmaktadır.

4.6. Kooperatif Yönetim Kurulu yeliği

Kooperatif yönetim kurulu yeliği için aranan şartlar 1163 sayılı Kanunun 56. maddesinde düzenlenmiştir. Yönetim Kurulu yeliği için gerekli şartlardan ilki Türk vatandağı olmaktadır.

5. YABANCILARIN ALIşMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUN ÖNCESİ BAKANLAR KURULUNUN KISITLAMA YETKİSİ

2003 tarih ve 4817 sayılı Yabancıların alışma İzinleri Hakkındaki Kanunun 35 inci maddesi ile 2007 sayılı Kanun yürürlükten kaldırılmadan önce Bakanlar Kurulunun yabancıların çalışma özgürlükleri ile ilgili kısıtlama yetkisi bulunmaktaydı. Bu yetkiler iki başlık altında toplanmaktaydı;

i) Bakanlar Kurulunun yabancıları bazı meslek ve sanatlardan men yetkisi;

2007 sayılı kanunun 3 üncü maddesine göre, kanunlarla yabancılara yasaklanmış işlerde dahi gerekli görüldüğü hallerde Bakanlar Kuruluna söz konusu işlerden yabancıları men yetkisi verilmekteydi. Bakanlar Kurulu, 2007 sayılı kanunun 3 üncü maddesine dayanarak bazı işleri yabancılar aleyhine kısıtlamıştır. Bu kararnemelerden bazıları şunlardır;

Pansiyon ve bekar odalarını sadece Türk vatandaşlarının işletilebileceği hakkında kararname,

Türkiye’de lokanta, birahane ve kokteyl salonları ile benzeri bütün içki içilen ve yemek yenilen yerlerde yabancı uyruklu garson ve başka adlarda kadın ve erkek hizmetçilerin çalıştırılmamaları ve çalışmakta olanların tasfiye edilmesi hakkında kararname,

2007 sayılı kanunun 3 üncü maddesi ile Bakanlar Kuruluna tanınan men yetkisinin Anayasanın 16 ncı maddesine aykırılığı konusunda tartışmalar bulunmaktaydı. Bir görüşe göre, Anayasanın 16 ncı maddesinde düzenlenen uluslar arası hukuka uygun olarak kanun ile yabancıların temel haklarının kısıtlanabileceği hükmünün yanı sıra yabancıya çalışma özgürlüğü tanınması konusunda zorlayıcı bir uluslar arası hukuk kuralının bulunmaması Bakanlar Kurulunun men yetkisini meşrulaştırmaktadır. Diğer bir göre ise; kişisel özgürlüğün Bakanlar Kurulu kararı ile sınırlanamayacağından hareketle söz konusu men yetkisi Anayasaya aykırıdır.

ii) Bakanlar Kurulunun karşı işlem yapma yetkisi

Bakanlar Kurulunun karşı işlem yapma yetkisinin dayanağını 2007 sayılı Kanunun 7 nci maddesi teşkil etmekteydi. Söz konusu maddede;

Türk vatandaşları hakkında idari ve kanuni kayıtlar koyan ecnebi devletlerin tebaası Türkiye’de yapabilecekleri sanat ve hizmetlerin icrasından İcra Vekilleri Heyeti kararıyla men olunabilir.

Denilmek suretiyle, yabancı ülkelerde Türk vatandaşlarının yaptıkları sanat ve hizmete sınırlama konulursa, aynı veya benzer sınırlamalar karşı işlem yapma yetkisi ölçülerinde Türkiye’deki o ülke vatandaşlarına uygulanabilecektir. Sanat ve hizmet kavramı her çeşit

Çalışma kavramını içine alacak kadar geniş olup, anılan maddede kavramı kısıtlayan herhangi bir ifade bulunmamaktadır.

Ancak 27.02.2003 tarih ve 4817 sayılı Kanun ile 2007 sayılı Kanun yürürlükten kaldırıldığı için, günümüzde Bakanlar Kurulunun yabancıları bazı meslek ve sanatlardan men yetkisi ve karşı işlem yapma yetkisi bulunmamaktadır.

6. ÖZEL İZİNLE YAPILAN MESLEKLER

Yabancıların bazı meslek ve sanatları yapabilmeleri yetkili makamların vereceği izinle mümkün olmaktadır. Söz konusu yetkili makam genellikle bakanlık ya da Bakanlar Kuruludur.

6.1. Bankalar Kanunu

Bankaların kuruluş, yönetim ve çalışmalarına ilişkin esaslar 4389 sayılı Bankalar Kanunu ile düzenlenmektedir.Söz konusu Kanunun 7 nci maddesinin üçüncü bendinde;

Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyet gösterecek yurtdişında kurulu bankaların;

- a) Türkiye’ye ayrılan denmiş sermayelerinin 20 trilyon liradan az olmaması,
- b) Kuruldukları veya faaliyette buldukları ülkelerde mevduat kabul etmelerinin veya bankacılık işlemleri yapmalarının yasaklanmamış veya kısıtlanmamış olması şarttır.

Hükmüne yer verilmiştir. Ayrıca, yurtdişında kurulmuş bir bankanın Türkiye’deki ilk şubesinin açılmasına B.D.D.K. nun en az beş üyenin olumlu oyuyla aldığı karara istinaden yapacağı öneri zerine Bakanlar Kurulu tarafından izin verilmektedir.

Yabancı sermaye getirerek Türkiye’de bankacılık faaliyeti yapmak isteyen yabancı banka veya sermaye sahibinin Türkiye’de şube açmasının dışında iki yol daha bulunmaktadır. Bunlardan ilki; 4389 sayılı Kanun hükümlerine uygun olarak bir banka kurmaktır. Bankalar Kanunu Türkiye’de banka kurabilmek için gerekli şart sıralanırken vatandaşlığa dair herhangi bir hükme yer verilmemiştir. Diğer bir yol ise; yabancı sermayenin bir Türk bankasına ortak olmasıdır. Bankalar Kanununda buna ilişkin herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır.

Ayrıca, 4491 sayılı Bankalar Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile 4389 sayılı Bankalar Kanununun bazı maddeleri değiştirilerek Özel Finans Kurumları da Bankalar Kanunu kapsamına alınmıştır.

6.2. Sigorta Murakabe Kanunu

Ülkemizde sigortacılık faaliyetleri 1959 tarihli ve 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu ile düzenlenmiştir. Söz konusu kanunda, yabancı sigorta şirketlerinin Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyet gösterebilecekleri belirtilmiştir. Ancak, bu hükümden yabancı sigorta şirketlerinin Türkiye’de kurulmuş Türk sigorta şirketlerine ortak olamayacakları sonucu çıkarılmamalıdır. Burada sözü edilen, yabancı sigorta şirketinin merkezinin Türkiye’de olamayacağı hususudur. Yabancı sigorta şirketi, yabancı sıfatı ile ancak şube şeklinde faaliyette bulunabilir. Bunun için, yabancı sigorta ve reasürans şirketlerinin Türkiye’ye ayrılan ödenmiş sermayelerinin 5 trilyon liradan az olmaması ve faaliyette buldukları ülkelerde sigortacılık yapmaktan yasaklanmamış olmaları şarttır.

Türkiye’de şube açmak suretiyle faaliyette bulunan yabancı sigorta şirketleri, ikinci şubelerini açtıkları tarihten itibaren en geç bir ay

içinde Hazine Müsteşarlığı'na ayrıca beyanname vererek, Türkiye'deki şubelerinden birini diğer şubeleri temsile yetkili ve sorumlu yönetim merkezi olarak göstermek zorundadırlar. Bunların ikinci ve müteakip şubeleri izne tabi değildir.

Yabancı sermaye getirerek Türkiye'de sigorta ve reasürans faaliyette bulunmak isteyen yabancı bir şirket veya sermaye sahibinin Türkiye'de şube açmanın dışında; Sigorta Murakabe Kanununda öngörülen diğer şartları yerine getirmek suretiyle anonim ortaklık biçiminde bir ortaklık kurmaları ya da Türkiye'de faaliyette bulunan sigorta ve reasürans şirketlerine ortak olabilmeleri de mümkün bulunmaktadır.

6.3. Finansal Kiralama Kanunu

Menkul ve gayrimenkullerin sağlanmasına yönelik orta vadeli bir finansman yöntemi olan finansal kiralamaya ilişkin hususlar 1985 tarih ve 3226 sayılı Finansal Kiralama Kanunu ile düzenlenmiş olup, Kanunda yabancı ülkede yerleşik şirketlere de bu alanda çalışma imkanı tanımaktadır. Yabancı finansal kiralama şirketleri Türkiye'de şube açmak suretiyle faaliyet gösterebilirler. Ayrıca, yabancı finansal kiralama şirketlerinin Türkiye'de şube açmadan veya sermaye getirmeden de Türkiye ile ilgili faaliyette bulunmaları mümkündür.

6.4. Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu

Yabancı mimar ve mühendislerin çalıştırılmasına ilişkin düzenlemeler 27.10.1954 tarih ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununda yer almaktadır. Söz konusu kanunun 34 üncü maddesinde;

Yabancı müteahhit veya yabancı kuruluşlar, Türkiye'de Devlet daireleri ile resmi ve özel kuruluş ve şahıslara karşı re'sen veya yerli

kuruluşlarla birlikte taahhüt ettikleri mühendislik veya mimarlıkla ilgili işlerde, yalnız bu işe münhasır kalmak kaydıyla, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının ve Odalar Birliğinin görüşleri alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile yabancı uzman çalıştırabilirler.

Hükmü yer almakta ve kanunun 34 üncü maddesinin kapsamına girmeyen işlerde de yabancı mühendis ve yüksek mühendisler ile yüksek mimarlar, Bayındırlık ve İskân Bakanlığının ve Odalar Birliğinin görüşleri alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile çalıştırılabilmektedirler.

Ayrıca, yukarıda belirtilen hükümler gereğince ülkeye gelen yabancı meslek mensuplarının Türkiye’de bir aydan fazla kaldıkları takdirde ihtisaslarına en yakın odaya müracaatla geçici üye olarak kaydolmaları gerekmektedir.

6.5. Turizmi Teşvik Kanunu

Turizm sektörünü geliştirmek, dinamik bir yapı ve işleyiş kazandırmak amacıyla 1982 tarih ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kabul edilmiştir. Söz konusu kanunda, turizm işletmesi kurabilmek için uyruk açısından herhangi bir ayrıma gidilmemiştir. Türk veya yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin birlikte ve ayrı olarak turizm sektöründe işletme kurabilmeleri mümkün bulunmaktadır.

Turizm sektöründe, Turizmi Teşvik Kanunu ve diğer mevzuatta yer alan teşvik tedbirleri ile istisna, muafiyet ve haklardan yararlanabilmek için Kültür ve Turizm Bakanlığından turizm yatırım belgesi veya turizm işletmesi belgesi alınması zorunludur. Belgeli işletmelerde, yabancı uzman personel ve sanatçılar çalıştırılabilmesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilen izinle mümkün ol-

maktadır. Ancak bu şekilde çalıştırılan yabancı personelin miktarı toplam personelin % 10 unu geçemez. Bu oran Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından % 20 ye kadar artırılabilir.

6.6. Petrol Kanunu

Bu Kanunun amacı, Türkiye Cumhuriyeti petrol kaynaklarının milli menfaatlere uygun olarak, hızla sürekli ve etkili bir Şekilde aranmasını, geliştirilmesini ve değerlendirilmesini sağlamaktır. Kanun, petrol arama ve işletme hakkını alacak Şirketlerin bazı niteliklere sahip olmasını öngörmektedir. Petrol hakkını edinmek için yapılan bir talebin kabul veya reddedilmesi 6326 sayılı Kanunun 4 üncü maddesinde düzenlenmiş olup, buna göre;

1. Talebin milli menfaatlere ve bu kanunun maksadına uygun bulunup bulunmadığı;

2. Talibin;

a) Tatbik olunan kanun ve nizamnamelere ve talimatlara riayetkarlığı;

b) Bu kanunun maksadına uygun bir surette çalışacağı hususunda karine olabilecek evvelki faaliyetleri;

c) Benzeri ameliyatın yürütülmesindeki tecrübesi;

d) Tasarlanan petrol ameliyatını yürütmek hususundaki mali iktidarı;

3. Yukardaki fıkralara göre aynı derecede kabule Őayan bulunan müracaatlar arasında tercih yapılırken müracaat sırası; nazara alınır.

Yukarıda sıralanan genel Şartların dışında Petrol Kanununun 6 ve 12

nci maddelerine göre bazı özel şartlar da aranmaktadır. Kanunun 6 ncı maddesinde; petrol arama ve işletme hakkının yabancı gerçek kişiye verilemeyeceği, sermaye şirketi niteliğine sahip yerli veya yabancı özel hukuk tüzelkişilerine bu hakkın tanınabileceği belirtilmektedir. Ayrıca söz konusu Kanunun Milli Menfaatlerin Korunması başlıklı 12 nci maddesi ile başka bir şart daha getirilmiştir. Bu maddede;

1. Yabancı devletlerin doğrudan doğruya veya dolayısıyla idaresinde müessir olabilecekleri mikyasta veya şekilde mali ilgileri veya menfaatleri bulunan hükmi şahıslarla yabancı bir devlet için veya yabancı bir devlet namına hareket eden şahıslar;

a) Petrol hakkına sahip olamazlar ve petrol ameliyatı yapamazlar;

b) Petrol ameliyatına lüzumlu menkul ve gayrimenkul emvali satın alamazlar, bunlara sahip olamazlar veya bunlar üzerinde hak veya menfaat tesis edemezler;

c) Bir petrol ameliyatına müteferri veya onun bir kısmını teşkil eden tesisleri kuramaz veya işletemezler.

2. Bakanlar Kurulu kararıyla bu hükme istisna tanınabilir. Bu karar aleyhine 1 inci fıkradaki şahıslar tarafından adli ve idari kaza mercilerine müracaat olunamaz.

denilerek, milli menfaatlerin korunması amacıyla petrol arama ve işletme hakkının yabancı bir devlet adına hareket etmeyen ve mali açıdan yabancı bir devletin doğru- dan doğruya veya dolaylı olarak etkisi altında bulunmayalı tüzel kişilere verileceği hüküm altına alınmıştır. Milli menfaatlerin korunması amacıyla yabancı bir şirketin Türkiye’de petrol hakkına ilişkin yasağa istisna tanınması hususunda Bakanlar Kuruluna yetki verilmiş olup, bu konuda verilmiş ka-

rarlar aleyhine söz konusu Kanunun 12 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan şahıslar tarafından adli veya idari yargı mercilerine herhangi bir başvuru yapılamayacağı kabul edilmiştir ,333

Ayrıca, Petrol Kanununun, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 28 inci maddesi ile değişik 119 uncu maddesine gereğince, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilen izinle petrol hakkı sahipleri yabancı idari ve mesleki personel ile uzman personel çalıştırabileceklerdir. Ancak, Petrol Kanununun 120 nci maddesi ile yabancı personel çalıştıran petrol hakkı sahiplerine, çalışan yabancı personelin % 25'inden aşağı sayıda olmamak üzere Türk vatandaşlarını petrol faaliyetlerinin her alanında ihtisas sahibi yapma sorumluluğu yüklenmiştir. ihtisas için gerekli eğitim ve staj yabancı ülkede yapılabileceği gibi, Türkiye'de bulunan eğitim ve meslek kurumlarında veya işletmelerde de yapılabilecektir.

6.7. Serbest Bölgeler Kanunu

06.06.1985 tarihli ve 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu ile yabancılara yönelik sınırlamalar içeren Kanunların serbest bölge olarak tespit edilen yerler için uygulanmayacağı belirtilmiştir. Serbest bölgelerin Türkiye'de ihracat için üretim ve yatırımı artırmak, yabancı sermaye ve teknoloji girişini hızlandırmak, ekonominin girdi ihtiyacını ucuz ve düzenli şekilde temin etmek, dış finansman ve ticaret imkanlarından daha fazla yararlanmak için kurulması 3218 sayılı Kanunun amacı olarak belirtilmiştir .

Serbest bölgelerin yer ve sınırlarını belirlemeye Bakanlar Kurulu yetkilidir. Bu bölgelerin Türk veya yabancı gerçek veya tüzel kişiler tarafından kurulması öngörülmüştür .Bu kişiler Devlet Planlama

Teşkilatı Müsteşarlığından ruhsat almak şartıyla serbest bölgede faaliyette bulunabilir .

Serbest bölgelerde faaliyet gösteren işyerlerinde yabancı uyruklu yönetici ve vasıflı personel çalıştırılabilir. Serbest bölgede sosyal güvenlik açısından Türk mevzuatı uygulanır .

6.8. 2007 sayılı Türkiye’deki Türk Vatandaşlarına Tahsis Edilen Hizmetler Hakkındaki Kanun Gereği İzinle Yapılacak İşler

2007 sayılı Kanununun 2 nci maddesinde; tayyare makinistliği ve pilotluğu ile Devlet veya vilayetlere bağlı müesseseler veya belediyelerle bunlara bağlı tesisat hizmetlerini yabancıların Bakanlar Kurulu izni ile yapabileceği hükmü bulunmaktadır.

Ancak, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma izinleri Hakkında Kanununun ile 2007 sayılı Kanun yürürlükten kaldırıldığından, bu meslekler için yabancılar açısından özel bir düzenleme kalmamıştır.

6.9. Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalışabilmelerine İlişkin Kanun

Ülkemizde yabancı bir devletin vatandaşlığında veya vatansız durumda çok sayıda Türk soylu kişi bulunmaktadır. Bunların büyük bir bölümünü, Kıbrıslı ve Batı Trakyalı Türkler oluşturmaktadır. Batı Trakya Türklerinin bir kısmı ise, Yunan vatandaşlığından çıkarıldıkları için vatansız durumuna düşürülmüşlerdir. Türkiye’de ikamet ettikleri için bu durumda bulunanların çalışma şartlarını düzenlemek gerekmiştir. Bu amaçla, Türkiye’de ikamet eden Türk soylu yabancıların ihtiyaç duyulan meslekleri yapabilmelerine ilişkin esaslar 25.09.1981 tarihli ve 2527 sayılı “Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel

Kuruluş veya işyerlerinde Çalıştırılabilmelerine ilişkin Kanun, ve anılan Kanunun uygulaması hakkında 1983 yılında çıkarılan Yönetmelik ile düzenlenmiştir.

Böylece, mevzuatımızda yabancı gerçek kişilerin çalışmaları hakkında getirilmiş olan sınırlamalar Türk soylu yabancılar için kaldırılmıştır. Ancak, Türk soylu yabancıların çalışabilmeleri üç koşula bağlıdır. Bunlar, kişinin Türkiye’de ikamet etmesi, çalışma izni almış olması ve o iş dalında ihtiyacın olması olarak sıralanabilir.

2527 sayılı Kanunda, Türk soylu yabancıların Silahlı Kuvvetler Teşkilatı ile güvenlik teşkilatı dışında Türkiye’de ihtiyaç duyulan serbest meslek ve sanatları yapmalarına, kamu ve özel kuruluşlar ile işyerlerinde çalışmalarına imkan tanınmıştır, Ancak, bu çalışma için ilgiliye çalışma izni verilmiş olması gerekmektedir, Türk soylu yabancıların, kanunlarda Türk vatandaşlarının yapabileceği belirtilen meslek, sanat ve işlerde çalışabilme ve çalıştırılabilmeleri için, özel kanunlarda aranan nitelikleri taşımak ve yükümlülükleri yerine getirmek şartıyla, bu Kanun ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanuna göre, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları ile diğer ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca izin verilir.

Türkiye’de çalışmalarına izin verilen Türk soylu yabancıların kayıt ve dosyaları Dışişleri, ilgili bakanlıklar ve İçişleri Bakanlığı tarafından tutulur ve yürütülür .Ayrıca, bu durumda bulunanlar, çalıştıkları kamu ve özel kuruluşlar ile işyerlerinde uygulanan personel, sosyal güvenlik ve çalışma ile ilgili diğer konulara ilişkin mevzuat hükümlerine tabi olup, ikamet ve çalışma ile ilgili kanunların öngördüğü Türk vatandaşı olma şartından istisna edilirler.

7. KISITLAMALARA AYKIRILIK

Yabancıların çalışmak amacıyla ikamet etmek üzere Türkiye'ye kabul edilme şartlarından biri de, ilgilinin çalışma konusunun “*yabancılar men edilmemiş işlerden*” biri olmasıdır. 345 Zira, “*sırf iş tutmak için gelecek sanat ve meslek erbabı olup da tuta cağı iş, kanunlar gereğince Türk vatandaşlarına hasreditmiş bulunan*” yabancılarla ikamet izni verilmemektedir.

Buna rağmen yabancıların, kendilerine men edilen herhangi bir sanat, hizmet veya mesleği yapmaları durumunda bir takım yaptırımlarla karşılaşacakları açıktır. Bu yaptırımlar çeşitli kanunlarda yer almaktadır. Örneğin, yabancılar Türk limanları arasında yolcu ve eşya taşıyamayacakları gibi, Türk karasuları ve iç suları ile nehir ve göllerde her çeşit vasıta ile ticaret yapmaktan men edilmiştir .Bu hükme aykırı olarak Türk limanlarında kabotaj yapan gemilere bir milyar lira idari para cezası verilir. Gemiler ve deniz taşıt araçları bir yıl Türkiye limanları için yük ve yolcu almak ve çık maktan yasaklanır. Kanuna aykırı hareket eden gemi, bir denizcilik şirketine veya 1 den çok gemiye sahip olan bir veya birden çok şahsa ait olursa, yük ve yolcu almak çıkarmaktan yasaklama cezası, şirketin veya şahısların diğer gemilerine de uygular Ayrıca, 815 sayılı Kanunun 2 ve 3 üncü maddelerinde belirtilen, yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan hakları kullanan yabancılarla iki yüz altmış milyon lira idari para cezası verilir. Suçun tekrarı halinde bu ceza iki kat olarak uygulanır.

Öte yandan, işin izin alınmak suretiyle yapılan işlerden biri olması durumunda çeşitli kanunlarda iznin geri alınması yaptırımı konmuştur . Petrol Kanununda, *yaptığı* müracaatta gerçeğe aykırı beyanda bulunan ve yetkili mahkeme tarafından bu durumu tespit edilen kişi ile ilgili olan hakların feshi, izin, ruhsatname veya belgenin iptali gibi yaptırımlar öngörülmüştür.

Kısıtlama ve men kurallarına rağmen yabancı kişi söz konusu işlerde çalışmış is işveren ile işçi arasındaki ilişkinin hukuken batıl olması sebebiyle yabancı işçi, kıdem tazminatı ve diğer haklardan mahrum olmaktadır . Nitekim, Yargıtay Dördüncü Hukuk Dairesi Başkanlığı 02.09.1957 tarihli ve 8477/5478 sayılı Kararı ile “kanuna uygun olmayan çalışmadan dolayı kıdem tazminatı ile ve sair alacakların istenemeyeceğini “ hükme bağlamıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

YABANCI KAÇAK İŞÇİLİK

Ülkemizde yasal olarak bulunup, yasal olarak çalışan yabancıların yanı sıra, yasal,;ya kaçak olarak bulunup, kaçak olarak çalışan yabancılar da bulunmaktadır. Yasal olarak bulunup çalışan kesim daha çok nitelikli elemanlardan oluşmakta ve herhangi r sorun teşkil etmemekteyken, kaçak olarak çalışan yabancılar diğer ülkeler kadar ülkemiz için de önemli bir sorun olmaktadır.

4. YABANCI KAÇAK İŞÇİLERİN DENETİMİ VE YAPTI-RIMLARI

Yukarıda sıralanan kayıt dışı istihdamın önemli sebeplerinden biri de hiç şüphesiz yabancı kaçak işçiliktir. Son yıllarda sayıları hızla artan yabancı kaçak işçiler, çalışmaları kanunlarla yasak olduğundan sosyal güvenlik kurunılarına bildirilmemekte, düşük ücretle çalıştırılmakta, ayrıca bazı işverenler tarafından işgücü maliyetini düşürücü bir unsur olarak da görülmektedirler. Bu haliyle sayılarının bir milyona yakın olduğu ifade edilen yabancı işçiler, yerli işçilerin sigortalı ve kayıtlı çalışmaları açısından işverenle olan pazarlık gücünü düşürmekte, işgücü piyasasını bozmakta ve Ülkemizdeki mevcut işsizliği körüklemektedir.

Ayrıca, yabancı kaçak işçi çalıştırılması sonucunda, vergi ve prim kaybı oluşmakta ve böylece Devletin elde ettiği kamusal gelir azalırken, aktüer yal dengeler açısından finansman sorunu içinde bulunan sosyal güvenlik sistemi olumsuz biçimde etkilenmektedir.

Yabancı Kaçak İşçi Üzerinde Olumsuz Etkileri Bulunmaktadır.

Yabancı kaçak işçiler çalışma faaliyetlerinin yasa dışı olması dolayı-

sıyla, yakalanma ve sınır dışı edilme korkusuyla yaşamakta ve çalışmaktadırlar. Yabancı kaçak işçiler, en kısa sürede en fazla parayı biriktirip ülkelerine geri dönme beklentisi içinde olduklarından, en ağır çalışma koşullarını kabul etmektedirler. Hiçbir sosyal güvenceleri bulunmayan bu kişiler düşük ücret düzeyinde, kötü çalışma koşullarında ve yoğun tempoda çalışmak durumunda kalmaktadırlar. İş kazasına uğramaları veya hastalanmaları durumunda sigortalı olmadıklarından, sağlık ve sosyal güvenlik haklarından mahrum kalmaktadırlar. Çalışmaları yasak olduğu için sendikalara üye olmaları da mümkün değildir.

Kaçak olarak çalıştıkları için yasalar önünde işçi sayılmamakta ve yürürlükteki mevzuatta *yer alan işçiyi* koruyucu hükümlerden yararlanamamaktadırlar. Üzerinde anlaştıkları ve hak ettikleri ücreti alabilmelerinde bile büyük zorluklarla karşılaşmaktadırlar. Ayrıca, bu işçiler kenar mahallelerde, hanlarda ya da çalıştıkları işyerlerinde kötü şartlar altında barınmaktadırlar .

Yabancılara çalışma izni verme yetkisi bulunan ve yabancı istihdam eden bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarına, bağımsız çalışan yabancılara ve yabancı çalıştıran işverenlere Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirimde bulunma yükümlülüğü getirilmiştir (YÇİHK, m. 18-19; UY, m. 57). Bildirim yükümlülüğünün getirilmesinin amacı, çalışacak yabancılarla ilgili Bakanlıkça oluşturulacak veri bankası için gerekli bilgilerin sağlanması olarak ifade edilmiştir.

Bu kapsamda, bağımsız çalışan yabancılar, çalışmaya başladıkları tarihten ve çalışmanın bitiminden itibaren en geç on beş gün içerisinde durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirmekle yükümlüdürler (YÇİHK, m. 18). Ayrıca, yabancı çalıştıran işverenler yabancının çalışmaya başladığı tarihten, yabancının çalışma izninin

verildiği tarihten otuz gün içinde çalışmaya başlamaması durumunda, bu sürenin bitiminden itibaren ve herhangi bir nedenle hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren en geç on beş gün içinde durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirmekle yükümlüdürler (YÇİHK, m. 18).

Diğer taraftan, Kanunun kapsam dışında tuttuğu diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca verilecek çalışma izinlerinde de, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bilgi verilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede, yabancılara çalışma izni verme yetkisi bulunan kuruluşlar, çalışma iznini verdikleri, çalışma izni süresini uzattıkları ve çalışma iznini iptal ettikleri tarihten; yabancı istihdam eden bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları ise, çalıştırmaya başladıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde yabancı ile ilgili tüm bilgileri Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bildirirler (YÇİHK, m. 19).

Denetleme konusunda, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş müfettişleri ve Sosyal Sigortalar kurumu müfettişlerinin yanı sıra, genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanlarına da, kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalıştıran işverenlerle yabancıların bu kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini denetleme yetkisi tanınmıştır (YÇİHK, m. 20; UY, m. 58).

Kanunda yabancı kaçak işçi çalıştırmanın caydırılmasına yönelik cezâi yaptırımlara da yer verilmiştir (YÇİHK, m. 21). Bu kapsamda, bildirim yükümlülüğünü süresi içerisinde yerine getirmeyen bağımsız çalışan yabancı ile yabancı çalıştıran işverene, her bir yabancı için dörtüzyüzmibir yeni lira idarî para cezası verilmesi öngörülmüştür. Ayrıca, çalışma izni olmaksızın bağımlı çalışan yabancıya yediyüzseksenüç yeni lira idarî para cezası yüklenir. Çalışma izni

bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine ise, her bir yabancı için 2007 yılı için dörtbinikiyüzyirmiyedi yeni lira idarî para cezası verilir.

Ayrıca, yukarıdaki fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanacaktır (YÇİHK, m. 21/3). Bunun yanı sıra, yabancıyı kaçak çalıştıran işveren veya vekillerine, yabancının ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorunluluğu getirilmiştir (YÇİHK, m. 21/3). Bu kanuna göre verilmiş çalışma izni olmaksızın bağımsız çalışan yabancıya binbeşyüztaltmışyedi yeni lira idarî para cezası verilir ve varsa işyeri veya işyerlerinin kapatılmasına Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı bölge müdürlüklerince karar alınarak uygulanmak üzere valiliklere bildirilir (YÇİHK, m. 21/5). Bu kanuna göre idarî para cezası ile cezalandırılan bağımlı veya bağımsız çalışan yabancılar ile yabancı çalıştıran işverenler İçişleri Bakanlığına bildirilir (YÇİHK, m. 21/7).

İkâmet tezkeresi verilmiş olup da kaçak çalıştığı tespit edilen yabancıların isimleri, İçişleri Bakanlığına bildirilerek bu Bakanlıktan alınacak talimata göre işlem yapılacaktır. İkâmet tezkeresi olmayan ancak vize süresinin kendisine tanıdığı süre ile veya bu süre bittiği halde uzatmayarak Türkiye’de bulunan ve kaçak çalıştığı tespit edilenlerin çıkış işlemleri ise, Bakanlık talimatı alınmaksızın resen ilgili valiliklerce sonuçlandırılacaktır

Bu Kanuna göre süresi içinde ödenmeyen idari para cezaları ve diğer alacakların takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.(4817 md.21)

İzinsiz çalışma konusuyla ilgili olayın bir diğer tarafında ise işverenler bulunmaktadır. Para cezasını ödemeyerek yurtdışına çıkış yapan yabancı hakkında her tür bir işlem yapılacaktır.

Konuyla ilgili olarak hem kanun hem de yönetmelikte herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bunun için İçişleri Bakanlığının, süreli giriş yasağı uygulaması söz konusudur. Para cezasını ödemedenden çıkış yapanlara belli sürelerle giriş yasağı uygulanmakta, yabancı tekrar ülkeye giriş yapmak istediğinde bu cezayı ödemesi istenmekte, ödenmediği takdirde girişine izin verilmemektedir.

İş Teftiş Kurulu Başkanlığı' nın 07.03.2005 tarih ve 545 sayılı yazısında; 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerinin teftişi ile ilgili açıklamalara yer verilmiştir.

Çalışma İzni Almış Olanlarla İlgili Yapılan Teftişler

Bağımsız çalışanlar

4817 sayılı Kanun hükümlerine göre çalışma izni almış yabancıların, aynı kanunun 18 inci maddesine göre, çalışmaya başladıkları ve çalışmanın sona erdiği tarihten itibaren en geç onbeş gün içerisinde durumu Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bildirmekle yükümlüdür. Bu bildirim yapılmamışsa, bağımsız çalışan yabancıya, aynı kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, 2006 yılı için üçyüzdoksanbir yeni lira idarî para cezası uygulanacaktır. Fiilin tekrarı halinde idari para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.

Bağımsız çalışan yabancılar 1479 sayılı Bağ-kur yasasına tabi olduklarından, denetimlerde, Bağ-kur sigortalısı olup olmadıkları üzerinde durmak gerekecektir.

Bağımlı Çalışanlar

4817 sayılı Kanun hükümlerine göre çalışma izni almış bağımlı yabancıları çalıştıran işverenler;

a) Yabancıнын çalışmaya başlama veya iş sözleşmesinin sona erme tarihinden itibaren,

b) Ya da çalışma izninin verildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde çalışmaya başlamaması halinde bu sürenin bitim tarihinden itibaren,

en geç onbeş gün içerisinde durumu Bakanlığımıza bildirmekle yükümlüdürler. Bu bildirim yapılmamış olması halinde aynı kanunun 21 inci maddesinin birinci fıkrasına göre, 2007 yılı için drtyzyirmibir yeni lira idarî para cezası uygulanacaktır. Fiilin tekrarı halinde idari para cezası bir kat artırılarak uygulanacaktır.

YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUN

Kanun No : 4817

Kabul Tarihi : 27.02.2003

Resmi Gazete Yayım Tarih ve Sayısı : 06.03.2003 / 25040

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Kanunun amacı, yabancıların Türkiye'deki çalışmalarını izne bağlamak ve bu yabancılara verilecek çalışma izinleri ile ilgili esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Kanun,

403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 29 uncu maddesinin 2 nci cümlesi ile 5680 sayılı Basın Kanununun 13 üncü maddesi ve 231 sayılı Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin kapsamına giren,

Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşlarınca kanunla verilen yetkiye dayanarak çalışma izni verilen veya istihdam edilen ve Karşılıklılık ilkesi, uluslararası hukuk ve Avrupa Birliği hukuku esasları dikkate alınarak çalışma izninden muaf tutulan yabancılar dışında,

Türkiye’de bağımlı ve bağımsız olarak çalışan yabancıları, bir işveren yanında meslek eğitimi gören yabancıları ve yabancı çalıştıran gerçek ve tüzel kişileri kapsar.

Tanımlar

Madde 3- Bu Kanunda geçen;

Bakanlık : Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

Yabancı : 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununa göre Türk vatandaşlığı sayılmayan kişiyi,

Bağımlı çalışan : Gerçek veya tüzel kişiliği haiz bir veya birden fazla işveren emrinde ücret, aylık, komisyon ve benzeri karşılığı çalışan yabancıyı,

Bağımsız çalışan : Başka şahısları istihdam etsin veya etmesin kendi ad ve hesabına çalışan yabancıyı,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İzin Alma Yükümlülüğü ve İzin Verme Yetkisi

İzin alma yükümlülüğü ve izin verme yetkisi

Madde 4- Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, yabancıların Türkiye’de bağımlı veya bağımsız çalışmaya başlamadan önce izin almaları gerekir.

Ülke menfaatlerinin gerekli kıldığı hallerde veya mücbir nedenlere bağlı olarak, çalışmaya başlamadan önce ilgili makama bilgi ver-

mek koşuluyla, çalışma süresi bir ayı geçmemek ve Bakanlık onayı alınmak suretiyle çalışma izni işe başladıktan sonra da verilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çalışma İzinleri ile Çalışma İzni Muafiyet ve Sınırlamaları

Sürelî çalışma izni

Madde 5- Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe sürelî çalışma izni iş piyasasındaki durum, çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür değişiklikleri dikkate alınarak, yabancının ikamet izninin süresi ile hizmet akdinin veya işin süresine göre, belirli bir işyeri veya işletmede ve belirli bir meslekte çalışmak üzere en çok bir yıl geçerli olmak üzere verilir.

Bir yıllık kanuni çalışma süresinden sonra, aynı işyeri veya işletme ve aynı meslekte çalışmak üzere çalışma izninin süresi üç yıla kadar uzatılabilir.

Üç yıllık kanuni çalışma süresinin sonunda, aynı meslekte ve dilediği işverenin yanında çalışmak üzere, çalışma izninin süresi altı yıla kadar uzatılabilir.

Türkiye'ye çalışmak üzere gelen bir yabancının beraberinde veya daha sonra getirmiş olduğu eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da, yabancının kendisi ile birlikte en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olmaları kaydıyla sürelî çalışma izni verilebilir.

Bakanlık, sürelî çalışma izninin coğrafi geçerlilik alanını genişletebilir veya daraltabilir.

Süresiz çalışma izni

Madde 6- Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe Türkiye'de en az sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet eden veya toplam altı yıllık kanuni çalışması olan yabancılara, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler dikkate alınmaksızın ve belirli bir işletme, meslek, mülki veya coğrafi alanla sınırlandırılmaksızın süresiz çalışma izni verilebilir.

Bağımsız çalışma izni

Madde 7- Bağımsız çalışacak yabancılara, Türkiye'de en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet etmiş olmaları koşuluyla Bakanlıkça bağımsız çalışma izni verilebilir.

İstisnai haller

Madde 8- Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe;

- a. Bir Türk vatandaşı ile evli olan ve eşiyle Türkiye'de evlilik birliği içinde yaşayan veya evlilik birliği en az üç yıl sürdükten sonra sona ermiş olmakla birlikte Türkiye'de yerleşmiş olan yabancılar ile bunların Türk vatandaşı eşinden olan çocuklarına,
- b. 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 19, 27 ve 28 inci maddeleri çerçevesinde Türk Vatandaşlığını kaybedenler ve bunların fûruuna,
- c. Türkiye'de doğan veya kendi milli kanununa, vatansız ise Türk mevzuatına göre rüşt yaşını doldurmadan Türkiye'ye gelen ve Türkiye'de meslek okulu, yüksek okul veya üniversiteden mezun olan yabancılara,

- d. 2510 sayılı İskan Kanununa göre muhacir, mülteci veya göçebe olarak kabul edilen yabancılara,
- e. Avrupa Birliği üyesi ülke vatandaşları ile bunların Avrupa Birliği üyesi ülkelerin vatandaşı olmayan eş ve çocuklarına,
- f. Yabancı devletlerin Türkiye'deki büyükelçilikleri ile konsolosluklarında ve uluslararası kuruluşların temsilciliklerinde görevli diplomat, idari ve teknik personelin hizmetinde çalışanlar ile karşılıklılık ilkesi çerçevesinde olmak ve görev süresiyle sınırlı kalmak üzere Türkiye'de bulunan büyükelçilikler, konsolosluklar ve uluslararası kuruluşların temsilciliklerinde görevlendirilen diplomatların ve idari ve teknik personelin eş ve çocuklarına,
- g. Bilimsel ve kültürel faaliyetler amacıyla bir ayı aşan ve sportif faaliyetler amacıyla dört ayı aşan süre ile geçici olarak Türkiye'ye gelecek yabancılara,
- h. Kanunla yetki verilen Bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca sözleşme veya ihale usulleriyle mal ve hizmet alımı, bir işin yaptırılması veya bir tesisin işletilmesi işlerinde çalıştırılacak kılit personel niteliğindeki yabancılara,

bu Kanunda öngörülen sürelerle tabi olmaksızın çalışma izni verilebilir.

Kanuni çalışma süresine dahil edilecek süreler ile ikamette kesinti sayılan süreler

Madde 9- Yıllık izinler, iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık geçici iş göremezlik ödenekleri ile işsizlik sigortası ödeneği alınan süreler, kanuni çalışma süresine dahil edilir.

Yabancı'nın toplam, altı ayı geçmemek şartıyla Türkiye dışında bu-

lunması çalışma süresini kesmez. Ancak Türkiye dışında geçirilen zaman çalışma süresinden sayılmaz. Türkiye’de bulunmasına rağmen ikamet tezkeresini altı aydan fazla süreyle temdit ettirmeyerek ihmalde bulunan yabancının ikameti çalışma izinleri açısından ke-sinti sayılır.

Çalışma izni muafiyet teyit belgesi

Madde 10- Türkiye’nin taraf olduğu İkili veya çok taraflı sözleşme-lerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla, çalışma izninden muaf tutulan yabancılara, istekleri halinde Bakanlıkça çalışma izni muafi-yet teyit belgesi verilir.

Çalışma izninin sınırlandırılması

Madde 11- Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşme-lerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çer-çevesinde çalışma izinleri, iş piyasasındaki durum ve çalışma haya-tındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonk-tür koşullarının gerekli kıldığı hallerde, belirli bir süre için, tarım, sa-nayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, işkolu veya mülki ve coğrafi alan itibariyle sınırlandırılabilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İzinlerin Verilmesi, Uzatılması, Reddi, İptali ve Yargı Yoluna Başvurma

İzinlerin verilmesi veya uzatılması

Madde 12- Türkiye dışında ikamet eden yabancılar, çalışma izni başvurularını buldukları ülkelerdeki Türkiye Cumhuriyeti temsil-ciliklerine yaparlar. Temsilcilikler bu başvuruları doğrudan Bakan-lığa iletirler. Bakanlık ilgili mercilerin görüşlerini alarak 5inci mad-

deye göre başvuruları değerlendirir; durumu uygun görülen yabancılara çalışma izni verir. Bu izin ancak gerekli çalışma vizesi ile ikamet izninin alınması halinde geçerlidir. Çalışma izin belgesini alan yabancılardan, bu belgeyi aldıkları tarihten itibaren en geç doksan gün içinde ülkeye giriş vizesi talebinde bulunmaları, ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde İçişleri Bakanlığına ikamet tezkeresi almak için başvurularını zorunludur.

Türkiye’de geçerli ikamet izni olan yabancılar veya bunların işverenleri başvurularını doğrudan Bakanlığa yapabilirler.

Çalışma izinleri, ikamet sahibi yabancılar veya bunların işverenlerinin Bakanlığa yazılı talebi üzerine, bu Kanun ve bu Kanuna geçe çıkarılan yönetmelik hükümlerine geçe verilir ve uzatılır.

Başvurular Bakanlık tarafından en geç doksan gün içinde cevaplandırılır.

İlgili mercilerden görüş alınması

Madde 13- Yabancılara, bu Kanunla getirilen koşullara bağlı olarak çalışabilecekleri meslek, sanat veya işlerle ilgili çalışma izinleri, ilgili mercilerin mesleki yeterlilik dahil görüşleri alınmak suretiyle Bakanlıkça verilir.

Diğer kanunlarda yer alan, yabancılardan çalışamayacağı iş ve mesleklere dair hükümler saklıdır.

İzin isteminin reddi

Madde 14- alışma izni veya çalışma izninin uzatılması istemi

a. İş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler ve is-

tihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür değişikliklerinin çalışma izni verilmesine elverişli olmaması,

- b. Başvurulan iş için ülke içinde, 4 haftalık süre içerisinde o işi yapacak aynı niteliğe sahip kişinin bulunması,
- c. Yabancınnın geçerli bir ikamet tezkeresinin bulunmaması,
- d. Bir işyeri, işletme veya meslek için izin talebi reddedilen yabancınnın aynı işyeri, işletme veya aynı meslek için izin talebinin reddedildiği tarihten itibaren bir yıl geçmeden yeniden izin talebinde bulunması,
- e. Yabancınnın çalışmasının milli güvenlik, kamu düzeni, genel asayiş, kamu yararı, genel ahlak ve genel sağlık için tehdit oluşturması,

Hallerinde reddedilir.

Çalışma izninin iptali

Madde 15- Yabancınnın 11 ve 13 üncü maddede sayılan sınırlamalara aykırı olarak çalışması veya 14 üncü maddede öngörülen hallerden birinin varlığının veya yabancınnın ya da işvereninin, çalışma izni talep dilekçesinde eksik veya yanlış bilgi verdiğinin sonradan tespit edilmesi halinde, Bakanlık verdiği çalışma iznini iptal eder ve durumu ilgili Bakanlığa bildirir.

Çalışma izninin geçerliliğini kaybetmesi

Madde 16- alışma izni, geçerlilik süresinin sona ermesi dışında;

- a. Yabancınnın ikamet tezkeresinin herhangi bir nedenle geçersiz hale gelmesi ya da geçerlilik süresinin uzatılmaması,

- b. Yabancınnın pasaportunun veya pasaport yerine geçen belgesinin geçerlilik suresinin uzatılmaması, (İçişleri veya Dışışleri Bakanlıklarının uygun görüşlerinin bulunması hali hariç)
- c. Yabancınnın mücbir sebepler dışışnda aralıksız olarak altı aydan fazla yurt dışışnda kalması,

Hallerinde de geçerliliğini kaybeder.

Yargı yoluna başvurma hakkı

Madde 17- Bakanlık alışma izni verilmesi ya da uzatılması talebinin reddedilmesi, çalışma izninin iptal edilmesi ya da çalışma izninin geçerliliğinin kaybedilmesine ilişkin kararını, yabancıya veya varsa işverenine 7201 sayılı Tebliğat Kanunu hükümlerine göre tebliğ eder.

Bakanlıkça verilecek kararlara karşı ilgililer tarafından tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde itiraz edilebilir. İtirazın Bakanlıkça reddedilmesi hallerinde idari yargı yoluna başvurulabilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Bildirim Yükümlülüğü, Denetleme ve Düzenleme Yetkisi ile Cezai Hükümler

Bildirim yükümlülüğü

Madde 18– a) Bağımsız alışan yabancılar, çalışmaya başladıkları tarihten ve çalışmanın bitiminden itibaren,

b) Yabancı çalıştıran işverenler yabancınnın çalışmaya başladığı tarihten, çalışma izninin verildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde çalışmaya başlamaması halinde bu surenin bitiminden itibaren ve herhangi bir nedenle hizmet akdinin sona erdiği tarihten itibaren,

en geç on beş gün içerisinde durumu Bakanlığa bildirmekle yükümlüdürler.

Bakanlığa bilgi verilmesi

Madde 19- Yabancılara çalışma izni verme yetkisi bulunan bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları, çalışma iznini verdikleri, çalışma izin süresini uzattıkları ve çalışma iznini iptal ettikleri tarihten, yabancı istihdam eden bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşları ise çalıştırmaya başladıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde yabancı ile ilgili tüm bilgileri Bakanlığa bildirirler.

Denetleme yetkisi

Madde 20- Bu Kanun kapsamına giren yabancıların ve işverenlerin bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmedikleri Bakanlık iş müfettişleri ve Sosyal Sigortalar Kurumu sigorta müfettişleri tarafından denetlenir.

Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanları kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalıştıran işverenlerle yabancıların bu Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediklerini de denetler. Denetim sonuçları ayrıca Bakanlığa bildirilir.

Cezai hükümler

Madde 21- 18 inci maddeye göre bildirim yükümlülüğünü süresi içinde yerine getirmeyen bağımsız çalışan yabancı ile yabancı çalıştıran işverene her bir yabancı için ikiyüzelli milyon lira idari para cezası verilir.

Çalışma izni olmaksızın bağımlı çalışan yabancıya beşyüz milyon lira idari para cezası verilir.

Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine her bir yabancı için iki milyar beşyüz milyon lira idari para cezası verilir. Bu durumda, işveren veya işveren vekili yabancıнын ve varsa eş ve çocuklarının konaklama giderlerini, ülkelerine dönmeleri için gerekli masrafları ve gerektiğinde sağlık harcamalarını karşılamak zorundadır.

Birinci, ikinci ve üçüncü fıkralarda sayılan fiillerin tekrarı halinde idari para cezaları bir kat artırılarak uygulanır.

Bu Kanuna göre verilmiş çalışma izni olmaksızın bağımsız çalışan yabancıya bir milyar lira idari para cezası verilir ve varsa işyeri veya işyerlerinin Bakanlık bölge müdürlerince kapatılması kararı alınarak, bu kararın uygulanması için durum ilgili valiliğe bildirilir. Tekrarı halinde, varsa işyeri veya işyerlerinin kapatılmasının yanı sıra idari para cezası bir kat artırılarak uygulanır.

Bu Kanunda öngörülen idari para cezaları gerekçesi belirtilmek suretiyle Bakanlık bölge müdürlüğünce ilgililere 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. İdari para cezaları tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde vergi daireleri veya mal müdürlüklerine ödenir. İlgililer cezaya bu süre içinde yetkili sulh ceza mahkemesi nezdinde itiraz edebilir. Başvuru, cezanın takip ve tahsilini durdurmaz.

Bu Kanuna göre idari para cezası ile cezalandırılan bağımlı veya bağımsız çalışan yabancılar ile yabancı çalıştıran işverenler İçişleri Bakanlığına bildirilir.

Bu Kanuna göre süresi içinde ödenmeyen idari para cezaları ve di-

ğer alacakların takip ve tahsilinde 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümleri uygulanır.

Yönetmelik

Madde 22- Her türlü çalışma izninin verilmesi, sınırlandırılması, iptali, çalışma izninden muaf tutulacak yabancılar ile bildirim yükümlülüklerinin nasıl yerine getirileceğine ilişkin usul ve esaslar bu Kanuna göre çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelik; Bakanlık, İçişleri Bakanlığı, Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Turizm Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı, Denizcilik Müsteşarlığı ve Dış Ticaret Müsteşarlığı ile müştereken, ilgili görülen diğer bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının da görüşleri alınmak suretiyle Kanunun yayımı tarihini izleyen altı ay içinde çıkarılır.

Yabancı sermaye yatırımlarında yabancıların çalıştırılması

Madde 23- 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu kapsamında kurulan şirket ve kuruluşlarda çalıştırılmak istenen yabancılar, Hazine Müsteşarlığı ile müştereken çıkartılacak yönetmelikle belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde Bakanlıkça verilen çalışma izni ile çalıştırılabilirler.

ALTINCI BÖLÜM

Bazı Kanunlarda Yapılan Değişiklikler

Madde 24- Ekli (1) sayılı listede gösterilen kadrolar ihdas edilerek, 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye ekli (1) sayılı cetvelin

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına ilişkin bölümüne eklenmiştir.

Madde 25- 9/1/1985 tarihli ve 3146 sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 9 uncu maddesine aşağıdaki bent (h) bendi olarak eklenmiş ve mevcut (h) bendi (i) bendi olarak teselsül ettirilmiştir.

“h) Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunda öngörülen işleri yapmak,”

Madde 26- 27/1/1954 tarihli ve 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanununun 34 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 34 – Yabancı müteahhit veya yabancı kuruluşlar, Türkiye’de Devlet daireleri ile resmi ve özel kuruluş ve şahıslara karşı re’sen veya yerli kuruluşlarla birlikte taahhüt ettikleri mühendislik veya mimarlıkla ilgili işlerde, yalnız bu işe münhasır kalmak kaydıyla, Bayındırlık ve İskan Bakanlığının ve Odalar Birliğinin görüşleri alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile yabancı uzman çalıştırabilirler.”

Madde 27- 6235 sayılı Kanunun 35 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 35 – 34 üncü madde kapsamına girmeyen işlerde yabancı mühendis ve yüksek mühendisler ile mimar ve yüksek mimarlar, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı ile Odalar Birliğinin görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen çalışma izni ile çalıştırılabilir.”

Madde 28- 7/3/1954 tarihli ve 6326 sayılı Petrol Kanununun 119 uncu maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 119 – Petrol hakkı sahipleri, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ile İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen izinle yabancı idari ve mesleki personel ile uzman personel çalıştırabilir.”

Madde 29- 8/6/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanununun 21 inci maddesine dördüncü fıkradan sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bu Kanun kapsamında çalışacak yabancılar, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabidirler.”

Madde 30- 25/9/1981 tarihli ve 2527 sayılı Türk Soylu Yabancıların Türkiye’de Meslek ve Sanatlarını Serbestçe Yapabilmelerine, Kamu, Özel Kuruluş veya İşyerlerinde Çalıştırılabilmelerine İlişkin Kanunun 3 üncü maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 3 – Türk soylu yabancıların, kanunlarda Türk vatandaşlarının yapabileceği belirtilen meslek, sanat ve işlerde çalışabilme ve çalıştırılabilmeleri için, özel kanunlarda aranan nitelikleri taşımak ve yükümlülükleri yerine getirmek şartıyla, bu Kanun ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanuna göre, İçişleri ve Dışişleri bakanlıkları ile diğer ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca izin verilir.”

Madde 31- 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun 18 inci maddesinin (a) fıkrasının birinci bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Belgeli işletmelerde, Bakanlık ve İçişleri Bakanlığının görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca verilen izinle yabancı uzman personel ve sanatkarlar çalıştırılabilir.”

Madde 32- 2634 sayılı Kanununun 26ncı maddesine aşağıdaki fıkraya eklenmiştir.

“Birinci fıkrada faaliyet gösterecek yabancılar, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabidir.”

Madde 33- 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa bağılı (6) sayılı tarifenin başlığı aşağıdaki şekilde değıştirilmiştir.

“Pasaport, vize, ikamet tezkeresi, Dışışleri Bakanlığı tasdik harçları ve yabancılar verilecek çalışma izin belgesi harçları.”

Madde 34- 492 sayılı Kanuna bağılı (6) sayılı tarifenin sonuna aşağıdaki bölüm eklenmiştir.

IV- Yabancılar Verilecek Çalışma İzin Belgeleri:

1-Sürelili Çalışma İzin Belgesi:

a) 1 yıla kadar (1 yıl dahil) 50.000.000.- TL

b) 3 yıla kadar (3 yıl dahil) 150.000.000.- TL

Süre uzatımları da aynı miktarda harca tabidir.

2-Süresiz Çalışma İzin Belgesi: 250.000.000.- TL

3-Bağımsız Çalışma İzin Belgesi: 500.000.000.- TL

Çalışma izin belgesi harçlarının tespitine, karşılıklılık ilkesi esasını göz önünde tutularak Dışışleri Bakanlığı yetkilidir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Geçici ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan hükümler

Madde 35- 11/6/1932 tarihli ve 2007 sayılı Türkiye'deki Türk Vatan-daşlarına Tahsis Edilen Sanat ve Hizmetler Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçici Madde 1 - Bağımlı veya bağımsız olarak çalışan yabancılara, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki mevzuat hükümlerine göre verilmiş olan çalışma izinleri, bu Kanun uyarınca Bakanlıkça iptal edilmediği veya hükmünü kaybetmediği müddetçe sürelerinin sonuna kadar geçerlidir.

Geçici Madde 2 - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce kamu kurum ve kuruluşlarının çalışma izni verdiği veya istihdam ettiği yabancılara ait bilgiler izni veren mercilerce, kanunun yürürlüğe girmesinden itibaren doksan gün içinde Bakanlığa bildirilir.

Geçici Madde 3 - Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce çalışma izni başvurusu yapılan ve işlemleri devam eden yabancılara çalışma izinlerini, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önceki yetkili kamu kurum ve kuruluşları verirler ve çalışma izninin verilmiş tarihinden itibaren otuz gün içinde gerekli bilgileri Bakanlığa iletirler.

Yürürlük

Madde 36- Bu Kanunun 24 üncü maddesi Kanunun yayımı tarihinde diğer maddeleri ise yayımı tarihinden itibaren altı ay sonra yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 37- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNUN UYGULAMA YÖNETMELİĞİ

Resmi Gazete Yayım Tarih ve Sayısı : 29.08.2003 / 25214

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve Kapsam

Madde 1- Bu Yönetmeliğin amacı; 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun kapsamında, Türkiye’de çalışacak yabancıların her türlü çalışma izinlerinin verilmesi, sınırlandırılması, iptali, çalışma izninden muaf tutulacak yabancılar ile bildirim yükümlülüklerinin nasıl yerine getirileceğine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

Dayanak Madde 2- Bu Yönetmelik 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanununun 22 nci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 3- Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını,

Kanun: 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunu,

Yönetmelik: Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğini,

Kanuni Çalışma: Kanunlara uygun şekilde verilmiş çalışma izni, ikamet ve diğer ilgili kanunlar ile mevzuat hükümlerince düzenlenen yükümlülüklerin yanı sıra, sosyal güvenlik primleri ödenmiş veya muaf olarak çalışmayı,

Birlikte İkamet: Medeni Kanun hükümlerine göre aile birliği içinde aynı çatı altında oturmayı,

İlgili Merciler: İlgili görülen Bakanlıklar, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarını,

Akademik Yeterlilik: 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununa istinaden, uzmanlık gerektiren mesleki hizmetler kapsamında hizmet sunmayı isteyen yurt dışında lisans eğitimi almış olan yabancıların, mesleki unvanını ispat edebilmesi amacıyla alınması gereken, mesleki yeterliliklerin tanınmasının ön koşulu olan belgeyi,

Mesleki Hizmetler: Akademik ve mesleki yeterlilik gerekleri yerine getirilerek sunulabilen uzmanlık gerektiren hizmetleri, (Bu hizmetler, ulusal ve uluslar arası yeterlilik istemleri ve lisans istem ve prosedürlerine tabidir.)

Mesleki Yeterlilik: Hizmet kalitesinin sağlanabilmesi açısından, hizmet sunucusunun, akademik yeterliliğin gereğini yerine getirdikten sonra, mesleki yeterlilik istem ve prosedürlerini tamamlamasını, (Hizmet sunucusunun kendi ülkesindeki meslek kuruluşuna üye olması, mesleğini icra ettiğine dair belgenin, üyesi olduğu meslek kuruluşu tarafından verilmesi ve çalışacağı alanda yeterli deneyime sahip olması mesleki yeterliliğin ön koşullarıdır.)

Yeterlilik İstemleri: Mesleki hizmet sunucusunun bir sertifika veya lisans almak üzere yerine getirmesi gereken eğitim, sınav, uygulamalı staj, deneyim, dil veya benzer istemleri,

Yeterlilik Prosedürleri: Yeterlilik istemlerinin tamamlanmasına ilişkin idari gereklilikler veya şekli süreçleri,

Lisans İstemleri: Yeterlilik istemlerinden farklı olarak, bir hizmet sunucusunun bir hizmeti sunmak için alması gereken resmi iznin gereği olan bağımsız istemleri,

Lisans Prosedürleri: Bir lisans başvurusu yapılabilmesine ilişkin başvuru ve işlem süreci ile ilgili idari prosedürleri, (Bunlar, lisans başvurusu için işlem süresi, belge sayısı veya bilgi miktarını kapsar.)

Kilit Personel: Türkiye’de kurulu bulunan ve tüzel kişiliğe sahip bir şirketin, aşağıdaki şartlardan en az birini sağlayan personeli “Kilit Personel” sayılır;

- 1) Şirketin üst yönetiminde ya da yürütme pozisyonunda çalışmak,
- 2) Şirketin tamamını veya bir bölümünü yönetmek,
- 3) Şirketin denetçilerinin, idari veya teknik personelinin işlerini denetlemek veya kontrol etmek,
- 4) Şirkete yeni personel almak ya da mevcut personelin işine son vermek veya bu konularda teklif yapmak,

alanlarından en az bir tanesinde görev alan veya bu konularda yetki sahibi; şirket ortağı, yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyesi, genel müdür, genel müdür yardımcısı, şirket müdürü, şirket müdür yardımcısı ve benzeri mevkilerde görev yapan kişiyi,

Uzman: Kuruluşun hizmetleri, araştırma cihazları, teknikleri ya da yönetimi için temel sayılan, herkes tarafından bilinmeyen bilgiye sahip olan kişiyi, (Böyle bir bilginin olduğunun irdelenmesi için, sadece kuruluşa özgü olan veriler göz önünde tutulmayacak, aynı za-

manda bu kişinin özel teknik bilgi gerektiren bir işle ilgili yüksek nitelik düzeyine sahip olup olmadığı da ilgili merciler tarafından incelenecektir.)

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İzin ve İzin Uzatma Başvuruları

Başvuru Yapılacak Merciler

Madde 4- Başvurular, yurt dışında Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine, yurt içinde doğrudan Bakanlığa yapılabilir.

Başvuru ve İzin Verilmesinde Şekil

Madde 5- Bu Kanun kapsamında yapılacak tüm başvuruların yazılı olarak Yönetmelikte belirlenen mercie dilekçe ile yapılması, Yönetmelik eki form ve belgelerin formun açıklama bölümünde belirtilen şekilde doldurulması ve yine form ekinde belirlenen tüm belgelerin başvuru dilekçesine eklenmesi gerekmektedir.

Bakanlık tarafından, bu Yönetmelikte istenilen belgeler dışında istenilecek belgeler, ulusal mevzuat ve değişen sosyo - ekonomik konjoktüre göre belirlenir.

Çalışma izinleri, Bakanlıkça yazılı olarak verilir. Çalışma izni verilen veya izni uzatılan yabancı mesleki hizmet sunucusuna verilecek ikamet izninde, ilgili meslek odasına geçici üyelik koşulu aranır.

Yurt Dışından Yapılacak Başvurular

Madde 6- Yabancılar, yurt dışından çalışma izni için başvurularını,

uyruğunda buldukları veya daimi ikamet ettikleri ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine yaparlar.

Temsilcilikler, çalışma izin talebine ilişkin olabilecek değerlendirmeleri ile birlikte bu başvuruları doğrudan Bakanlığa iletirler.

Türkiye Cumhuriyeti temsilcilikleri ile Bakanlık, yurt dışından yapılacak çalışma izni başvuruları ile ilgili işlemleri, elektronik posta yolu ile yürütür. Başvuru sırasında istenilen belgeler ise, yabancı'nın temsilciliğe başvurduğu tarihten itibaren en geç üç iş günü içerisinde yabancı'nın işverenince Bakanlığa intikal ettirilir.

Bu durumda Kanunun 12 nci maddesindeki doksan günlük süre tüm belgelerin Bakanlığa intikal ettiği tarih itibariyle başlar.

Yurt İçinden Yapılacak Başvurular

Madde 7- Yurt içinden, sadece en az altı ay süreli ikamet tezkeresi almış ve bu süresi sona ermemiş olan yabancılar veya bunların işverenleri, başvurularını doğrudan Bakanlığa yapabilirler.

Türkiye’de öğrenim amacıyla verilen ikamet izinleri hariç, herhangi bir sebebe istinaden en az altı ay süreli ikamet izni almış olup da bu izin süresi içerisinde çalışma izni verilmiş yabancılarından, Türkiye’nin dış temsilcilikleri kanalı ile çalışma vizesi alması koşulu aranmaz. Ancak, insan ticaretine konu olan veya olabilecek alanlarda çalışacak yabancılar için altı ay süreyle ikamet etmiş olması konusu dikkate alınmayarak, her defasında dış temsilciliklerimizden çalışma vizesi almaları koşulu aranır.

Turistik vize ya da çalışma amacı dışındaki vizelerle veya iki ülke arasındaki vize muafiyeti programı ve diğer vize kolaylıklarından yararlanarak Türkiye’ye gelmiş olan ve ikamet tezkeresi olmayan yabancıların, çalışma izni için yurt içinden başvuruları alınmaz.

Uzatma Başvuruları

Madde 8- Çalışma izninin uzatılması talebi, Yönetmeliğin 5 inci maddesinde açıklanan esaslara göre; başvuru formu ve Yönetmelik ekinde belirtilen belgelere, önceki çalışma izin belgesinin aslının da eklenmesi suretiyle, yabancı veya işvereni tarafından doğrudan Bakanlığa yapılır.

Süresi sona ermiş bir çalışma izninin uzatılması için, sürenin bitiminden itibaren en geç onbeş gün içinde uzatma başvurusunda bulunulması gerekir. Bu süreden sonra yapılan uzatma başvuruları, ilk defa başvuru yapan yabancılara uygulanan esaslara tabidir.

Çalışma izninin bittiği tarihten geriye doğru en fazla iki aylık sürede olmak kaydıyla, izin süresi sona ermeden de uzatma başvurusunda bulunulabilir.

Çalışma izninin uzatılması halinde, uzatılan çalışma izninin başlangıç tarihi, süresi biten çalışma izninin sona erdiği tarihtir.

Çalışma izni uzatma başvurusunda bulunan yabancılar, çalışma izni uzatma başvurusunun sonuçlanmasına kadar geçen zaman diliminde, alacağı görevin mahiyeti değişmemek kaydıyla aynı işyeri ve meslekteki çalışmalarını sürdürebilirler.

Bu yabancılar, işyerinde fiilen çalıştıkları sürece geçerli olmak üzere uzatma başvurusunda bulduklarına ilişkin Bakanlık tarafından verilen belgeyi taşırlar. Bu belge verilmiş tarihinden itibaren doksan gün sonra geçerliğini yitirir. Bakanlık, belgeye konuyla ilgili bilgilendirici kaydı düşer.

Yabancıların bu belgeyi taşıdığı süre içerisindeki çalışması, doğuracağı sonuçlar bakımından kanuni çalışma olarak kabul edilir. Bu süre

içerisinde yabancıнын, ilgili mercilerin ve işverenin kanuni yükümlülükleri devam eder.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İzin ve İzin Uzatma Başvurularının Değerlendirilmesi

Bakanlığın Eksik Evrak Tespiti

Madde 9- Başvurunun eksik evrak ile yapıldığının Bakanlıkça tespiti halinde, eksik evrakların tamamlanması istemiyle başvuru sahibine bilgi verilir. Bu durumda Kanununun 12 nci maddesindeki doksan günlük süre eksik evrakların Bakanlığa intikal ettiği tarih itibariyle başlar.

İlgili Mercilerden Görüş Alınması

Madde 10- Bakanlık, başvuruyu ilgili mercilere iletir ve görüşlerini alır.

İlgili merciler görüşlerini, Bakanlık kayıt çıkış tarihinden itibaren en geç otuz gün içinde Bakanlığa bildirirler. İlgili merciler, zorunluluk halinde, makul ek süre talebinde bulunabilirler.

Bakanlık ve ilgili merciler, bildirimlerin nasıl yapılacağına ilişkin, elektronik posta dahil iletişimi kolaylaştıracak araç, gereç ve yöntemler konusunda aralarında işbirliği yaparlar.

Süresi ve verilen ek süre içinde bildirilmeyen görüşler, Bakanlıkça olumlu kabul edilir.

Çalışma izin uzatma başvuruları için Bakanlıkça, ilgili mercilerin görüşleri istenmez. Ancak bu durum, mesleki hizmetler kapsamında

olmak üzere, sadece yabancının alacağı görev mahiyetinin değişmesi koşuluyla geçerlidir.

İlgili Mercilerin Eksik Evrak Tespiti

Madde 11- İlgili mercilerin eksik evrakların tamamlanması istemleri üzerine, Bakanlıkça eksik evrakların tamamlattırılmasından sonra, ilgili mercilerden görüş alınmasına ilişkin prosedür tekrarlanır. Bu durumda Kanunun 12 nci maddesindeki doksan günlük süre eksik evrakların Bakanlığa intikal ettiği tarih itibariyle başlar.

İlgili Mercilerce Evrakların İncelenmesi

Madde 12- Kanunun 13, 26, 27, 28, 29, 30, 31 ve 32 nci maddeleri uyarınca Bakanlığın görüş istediği ilgili merciler, çalışma izni başvurusu ile ilgili değerlendirmelerini yaparken, başvuru eki bilgi ve evrakların kendi görev ve yetkileri kapsamında gerekli incelemelerini de yaparlar.

İlgili merciler bilgi ve evrakların muteberliğini incelerken, Yönetmeliğin 22 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan çalışma izninin iptaline ilişkin gerekçeleri de dikkate alırlar.

İzinlerin Verilmesi veya Uzatılmasında Değerlendirme

Madde 13- Bakanlık ilgili mercilerin görüşlerini de dikkate almak suretiyle çalışma izni başvurusunu değerlendirir. Ancak Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin beşinci fıkrası hükmü saklıdır.

Bakanlık, Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, çalışma izni ve izin uzatma başvurularının değerlendirilmesinde; yabancının ikamet ve çalışma izninin süresi ile hizmet akdinin ve işin süresine göre belirli bir işyeri ya da işletmede ve belirli bir meslekte, yalnız bu işe münhasır kalmak

kaydıyla iş piyasasındaki durum, çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel, coğrafi ve ekonomik konjonktür değişikliklerini dikkate alır.

Bu değerlendirme kriterleri çerçevesinde, Kanunun 12 nci maddesine göre Bakanlığın yapacağı değerlendirmelerde dikkate alınmak üzere; Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerin hükümleri de dikkate alınmak suretiyle; Türkiye İş Kurumu tarafından periyodik olarak dört haftalık sürelerde, il bazında “yabancıların istihdamının uygun görülmediği iş ve meslekler” Bakanlığa rapor olarak bildirilir. Periyodik dönemler dışında olabilecek değerlendirmelerini de, dört haftalık raporları beklemeden ayrıca bildirirler.

Bakanlık, ülke içinden istihdam yerine yabancı istihdamı için yapacağı değerlendirmede, başvuru sırasında istenecek belgelerin yanı sıra, yabancıların istihdamını haklı kılacak, işin özel niteliği ile yabancı personelin bonservis, referans mektubu, görevlendirme yazısı ya da kabul yazısı gibi yetkili makamlarca onaylı bilgi ve belgeleri de dikkate alarak karar verir.

Bakanlık üçüncü ve dördüncü fıkrada belirtilen değerlendirmesine esas olmak üzere anılan kuruma başvuru ile ek bilgi ve evrakları ileterek de görüşlerini alabilir.

Kanuni Çalışmaya Dahil Edilecek Süreler

Madde 14- Yıllık izinler, iş kazası ve meslek hastalığı, hastalık ve analık, geçici iş göremezlik ödenekleri ile işsizlik sigortası ödeneği alınan süreler, kanuni çalışma süresine dahil edilir.

Çalışma Süreleri ve İkamet İzninde Kesinti

Madde 15- Çalışma izinleri bakımından Kesintisiz İkamet kavra-

mından; ilgili kanunlara uygun şekilde verilmiş ikamet izniyle Kanunun 9 uncu maddesinde sayılan sürelerin de dahil olduğu ikamet ve çalışma süreleri anlaşılır.

İşvereni tarafından geçici süre ile ve izinle iş amaçlı yurt dışına gönderilen ve primleri Türk sosyal güvenlik kurumuna ödenen yabancı çalışanın ülke dışında geçen çalışma süreleri ikamet ve çalışma sürelerine dahil edilir.

Ancak Türkiye’de bulunmasına rağmen ikamet tezkeresini altı aydan fazla süreyle temdit ettirmeyen yabancıların ikameti, çalışma izinleri açısından kesinti sayılır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İzin ve Uzatma Kararları ile Kararların İlgili Mercilere Bildirimi

Karar

Madde 16- Bakanlık; değerlendirme sonucunda, ilgili mercilerin görüşlerini de dikkate alarak karar verir. Yönetmeliğin 10 uncu maddesinin beşinci fıkrası hükmü saklıdır.

Düzeltilme Kararı

Madde 17- Bu Kanuna göre alınan kararlarda maddi bir hata bulunduğu sonradan anlaşılırsa, Bakanlık re’sen düzeltme veya değiştirme kararı alır. Gerekeçeli karar taraflara bildirilir.

Bakanlık Kararının İlgili Mercilere Bildirimi

Madde 18- Bakanlık çalışma izni kararını, yurt dışından yapılan başvurularda; başvuruyu yapan yabancıya bildirmek üzere Türkiye

Cumhuriyeti temsilciliğine, yurt içinden yapılan başvurularda; çalışma izni ve uzatma kararını başvuruyu yapan yabancıya veya başvuruyu yapan işverenine bildirir.

Bakanlıkça, çalışma izni ve uzatma ile ilgili olumlu kararlar ilgili mercilere de bildirilir.

İzin ve Uzatmaya İlişkin Üst Sınır

Madde 19- Çalışma izninin süresi, Kanunda ve Yönetmelikte yer alan çalışma izinlerinin verilmesi ve uzatılmasına ilişkin süreler de dikkate alınarak, hizmet akdinin veya işin süresinden daha uzun olmaz.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İzinlerin Sınırlandırılması, Reddi, İptali, İadesi, Geçerliliğini Kaybetmesi

İzinlerin Sınırlandırılması ve Sınırlandırmaya İlişkin İstisnai Durumlar

Madde 20- Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerle sağlanan haklar saklı kalmak kaydıyla ve karşılıklılık ilkesi çerçevesinde çalışma izinleri, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler, istihdama ilişkin sektörel ve ekonomik konjonktür koşullarının gerekli kıldığı hallerde, belirli bir süre için, tarım, sanayi veya hizmet sektörleri, belirli bir meslek, işkolu veya mülki ve coğrafi alan itibarıyla sınırlandırılabilir.

Ancak Kanununun 6 ncı maddesinde öngörülen hüküm uyarınca süresiz çalışma izninin verilmesinde bu sınırlandırma yapılmaz.

Bakanlık, sınırlandırmayı gelişmelere ve taleplere bağılı olarak re'sen yapabilir.

İzin İsteminin Reddi

Madde 21- Kanunun 14 üncü maddesinde öngörülen hükümler ile diğler kanunlarda yer alan yabancıların çalışamayacağı iş ve mesleklerle dair hükümler çerçevesinde ve ilgili ulusal ve uluslararası mevzuata aykırı davranıldığıının tespiti halinde, ayrıca Yönetmeliğın 22 nci maddesinin birinci fıkrasında yer alan gerekçelerin varlığı halinde, çalışma izni veya çalışma izninin uzatılması istemi reddedilir.

Mesleki hizmetler kapsamında çalışacaklar için, yabancıların ulusal ve uluslararası mesleki örgütlerden, meslekten men cezası almadıklarını, üye olduklarını, mesleklerini icra ettiklerini ve mesleki yeterliliklerini gösterir son altı ay içerisinde almış oldukları belgeleri, başvuruları sırasında, başvuru formlarına eklemeleri gerekmektedir. Meslekten men cezası almış olan ve akademik yeterliliği olmayan yabancıların başvuruda bulunmaları mümkün değildir.

Bakanlık, çalışma izni veya çalışma izninin uzatılması talebini; Yönetmeliğın 13 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen rapor içeriğinde; çalışma izni talebinde bulunulan işyerindeki aynı iş için aynı nitelikte yurt içinden bir talep olduğunun bildirilmesi halinde, Yönetmeliğın 13 üncü maddesinin dördüncü fıkrasına göre değerlendirmesini yapar. Yabancıнын niteliklerinin daha uygun olmaması durumunda Kanunun 14 üncü maddesinin (b) fıkrası gereğince izin istemini reddeder.

Yönetmeliğın 7 nci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen başvuru yasağına rağmen yapılan başvurular, Kanunun 12 nci ve 14/c maddeleri uyarınca reddedilir.

İznin İptali

Madde 22- Yabancıların Kanununun 11 ve 13 üncü maddesinde sayılan sınırlamalara, Türkiye'deki ulusal mevzuata, ilgili mercilerin mevzuat ve düzenlemelerine aykırı olarak çalışması ya da Kanununun 14 üncü maddesinde öngörülen hallerden birinin varlığı ile yabancıların ya da işverenin, çalışma izni talep dilekçesinde eksik, sahte veya yanlış bilgi ve belge verdiğinin sonradan tespit edilmesi halinde Bakanlık verdiği çalışma iznini iptal ederek durumu ilgili mercilere ve başvuru sahibine bildirir.

Ayrıca, ilgili mercinin gerekçeli talebi halinde, Bakanlık iptale ilişkin değerlendirmeyi yapar.

İptal Edilen İzin Belgesinin İadesi

Madde 23- Bakanlık, çalışma izni verilen yabancı personelin çalışmaya başlamaması veya ayrı bir firmada çalışmak üzere başvuruda bulunması halinde, nedenlerine ilişkin değerlendirme sonucunda, daha önce verdiği izin belgesinin iade edilmesini talep edebilir.

İptal edilmiş çalışma izinlerinin asıllarının kullanıcı tarafından, bildirim yapıldığı tarihten itibaren bir hafta içinde Bakanlığa iade edilmesi zorunludur.

İznin Geçerliliğini Kaybetmesi

Madde 24- Çalışma izinleri, Kanununun 16 ncı maddesinde düzenlenen hükümler uyarınca geçerliliğini kaybeder.

İKİNCİ KISIM

Çalışma İzin Türleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Sürelİ Çalışma İzinlerinin Verilmesi ve Uzatılması

Sürelİ Çalışma İzni

Madde 25- Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe sürelİ çalışma izni; belirli bir işyeri veya işletmede ve belirli bir meslekte çalışmak ve en çok bir yıl geçerli olmak üzere verilir.

Sürelİ Çalışma İzninin Coğrafi Alanı

Madde 26- Bakanlık, sürelİ çalışma izninin geçerlilik alanını şehir, idari sınır veya coğrafi bölge gibi girdileri baz alarak genişletebilir veya daraltabilir.

Bu durumun uygulanması halinde, Bakanlık bu kararını çalışma izni bildiriminde bulunduğu ilgili mercilere bildirir.

Sürelİ Çalışma İzninin Uzatılması

Madde 27- Sürelİ çalışma izninin uzatılmasında; Kanunun 5 inci maddesinde öngörülen uzatılmaya ilişkin süreler esas alınır.

Bir yıllık kanuni çalışma süresinden sonra; aynı işyeri veya işletme ve aynı meslekte çalışmak üzere çalışma izninin süresi en fazla iki yıl daha uzatılabilir.

Üç yıllık kanuni çalışma süresinin sonunda, aynı meslekte ve dilediği işverenin yanında çalışmak üzere çalışma izninin süresi en fazla üç yıl daha uzatılabilir.

Yabancınn Eş ve Bakmakla Yükdümlü Olduğu Çocuklarının Süreli Çalışma İzni Başvuruları

Madde 28- Türkiye'ye çalışmak üzere gelen bir yabancınn eş ve bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da; yabancınn kendisi ile birlikte en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olmaları koşulu ile Kanun ve Yönetmelik hükümlerine göre süreli çalışma izni verilebilir.

Kanuni ve Kesintisiz İkameti Gösterir Belgenin İbrazı

Madde 29- Kanunun 5 inci maddesi ile Yönetmeliğin 28 inci maddesinde öngörülen en az beş yıllık kanuni ve kesintisiz ikamet koşulunun yerine getirildiği emniyet makamlarından alınacak belge ile kanıtlanır. Bu belge diğer belgelerle birlikte Bakanlığa süreli çalışma izni başvurusu sırasında iletilir. Beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet koşulunun değerlendirilmesi, Kanunun 9 uncu maddesinde belirtilen hususlara tabidir.

Eş ve Çocukların Kanuni ve Kesintisiz İkamet Sürelerinin Hesaplanması

Madde 30- Yabancınn eş ve çocuklarının Yönetmeliğin 28 inci maddesine göre en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olması koşulunun yerine getirilip getirilmediği değerlendirilirken, öğrenimde geçen süreleri ikametden sayılır.

Ancak, çalışabilmeleri için 2922 sayılı Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun uyarınca çıkarılmış olan Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik uyarınca öğrenci olmamaları koşulu aranır.

İKİNCİ BÖLÜM

Süresiz Çalışma İzinlerinin Verilmesi ve Uzatılması ile Uzatmanın İkametle İlişkisi

Süresiz Çalışma İzni

Madde 31- Türkiye'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe, Türkiye'de en az sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet eden veya toplam altı yıllık kanuni çalışması olan yabancılara, iş piyasasındaki durum ve çalışma hayatındaki gelişmeler dikkate alınmaksızın ve ilgili mercilerin uygun görmesi durumunda; belirli bir işletme, meslek, mülki veya coğrafi alanla sınırlandırılmaksızın süresiz çalışma izni verilebilir.

Kanuni ve Kesintisiz İkameti Gösterir Belgenin İbrazı

Madde 32- Kanunun 6 ncı maddesinde öngörülen, yabancının en az sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olması koşulunun yerine getirildiği emniyet makamlarından alınacak belge ile kanıtlanır. Bu belge diğer belgelerle birlikte Bakanlığa süresiz çalışma izni başvurusu sırasında iletilir. Sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet koşulunun değerlendirilmesi Kanunun 9 uncu maddesinde belirtilen hususlara tabidir.

Yabancının, Eşinin ve Çocukların Kanuni ve Kesintisiz İkamet Sürelerinin Hesaplanması

Madde 33- Yabancının en az sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olması koşulunun yerine getirilip getirilmediği değerlendirilirken; öğrenimde geçen süreler dikkate alınmaz. Ancak, Kanunun 5 inci maddesinin 4 üncü fıkrası uyarınca, yabancının beraberinde Türkiye'ye gelerek, yabancı ile birlikte ikamet eden, aynı zamanda öğrenim gören eş ve çocuklarının, öğrenim süreleri ikametden sayılır.

Ancak, çalışabilmeleri için 2922 sayılı Kanun uyarınca çıkarılan Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik uyarınca öğrenci olmamaları koşulu aranır.

Kanuni Çalışma Süresinin Hesaplanması ve Bu Durumu Gösterir Belgenin İbrazı

Madde 34- Kanunun 6 ncı maddesinde öngörülen yabancının toplam altı yıllık kanuni çalışmasının bulunması koşulunun yerine getirildiği hususu ilgili mercilerden alınacak belge ile kanıtlanır ve bu belge diğer belgelerle birlikte Bakanlığa süresiz çalışma izni başvurusu sırasında iletilir. Toplam altı yıllık kanuni çalışma koşulu değerlendirilirken Kanunun 9 uncu maddesinde belirtilen hususlar dikkate alınır.

Süresiz Çalışma İznine Bağlı Olarak Verilecek İkamet İzni

Madde 35- Süresiz çalışma izni verilen yabancıların ikamet izin süreleri, yabancıların Türkiye’de ikamet ve seyahatlerine ilişkin mevzuata göre İçişleri Bakanlığınca belirlenir.

Süresiz çalışma izni, kapsamında bir değişiklik olmadığı sürece, ikamet izin sürelerine bağlı olarak kullanılır.

Emniyet makamlarınca, süresiz çalışma iznine istinaden verilen ikamet izin sürelerinin uzatılmaması halinde, Bakanlığa bilgi verilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Bağımsız Çalışma İzinlerinin Verilmesi ve Uzatılması ile Uzatmanın İkametle İlişkisi

Bağımsız Çalışma İzni

Madde 36- Bağımsız çalışma izni; yabancıların, Türkiye’de en az beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet etmiş olmaları, çalışmalarının, ekonomik kalkınma açısından katma değer yaratması ve istihdam üzerinde olumlu etki yapacak olması koşuluyla verilebilir.

İstihdam üzerindeki etkinin belirlenmesinde ilgili mercilerin görüşleri de dikkate alınır.

Mesleki hizmetler kapsamında kalan yabancılar, ilgili mevzuat çerçevesinde, ilgili mercilerden aldıkları, mesleklerini icra ettiklerine dair bir belgeyi diğer belgelerin yanı sıra Bakanlığa ibraz ederler.

Kanuni ve Kesintisiz İkameti Gösterir Belgenin İbrazi

Madde 37- Kanununun 7 nci maddesinde öngörülen, yabancının en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olması koşulunun yerine getirildiği emniyet makamlarından alınacak belge ile kanıtlanır. Bu belge diğer belgelerle birlikte Bakanlığa bağımsız çalışma izni başvurusu sırasında iletilir. Beş yıl kanuni ve kesintisiz olarak ikamet etme koşulunun değerlendirilmesi Kanununun 9 uncu maddesinde belirtilen hususlara tabidir.

Yabancının, Eşinin ve Çocukların Kanuni ve Kesintisiz İkamet Sürelerinin Hesaplanması

Madde 38- Yabancının en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olması koşulunun yerine getirilip getirilmediği değerlendirilir-

ken, öğrenimde geçen süreler dikkate alınmaz. Diğer taraftan, Kanunun 5 inci maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, yabancının beraberinde Türkiye'ye gelerek, yabancı ile birlikte ikamet eden, aynı zamanda öğrenim gören eş ve çocuklarının, öğrenim süreleri ikametten sayılır. Ancak, çalışabilmeleri için 2922 sayılı Kanun uyarınca çıkarılan Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Yönetmelik uyarınca öğrenci olmamaları koşulu aranır.

Bağımsız Çalışma İznine Bağlı Olarak Verilecek İkamet İzni

Madde 39- Bağımsız çalışma izni verilen yabancıların ikamet izin süreleri, yabancıların Türkiye'de ikamet ve seyahatlerine ilişkin mevzuata göre İçişleri Bakanlığınca belirlenir.

Bağımsız çalışma izni, işin mahiyeti değişmediği sürece, yabancı tarafından ikamet izin sürelerine bağlı olarak kullanılır.

Emniyet makamlarınca, bağımsız çalışma iznine istinaden verilen ikamet izin sürelerinin uzatılmaması halinde, Bakanlığa bilgi verilir.

Bağımsız Çalışma İznine Esas Belgelerin Yanı Sıra, İstenilebilecek Diğer Belgeler

Madde 40- Bağımsız çalışma izninin değerlendirilmesinde dikkate alınmak üzere; yabancının faaliyetinin, ulusal ekonomiye sağlayacağı katkı ve yabancının icra edeceği faaliyet için yeterli miktarda gelire sahip olduğunu kanıtlayan belgeler, diğer belgelerle birlikte Bakanlığa iletilmesi istenebilir.

Bağımsız Çalışma İzni Müracaat Belgesi

Madde 41- Bağımsız çalışma izni verilmesi uygun bulunan yaban-

cıya, bağımsız çalışabileceğine ilişkin “Bağımsız Çalışma İzni Müracaat Belgesi” verilir.

Bağımsız Çalışma İzni Müracaat Belgesinin Geçerliliği

Madde 42- Bağımsız çalışma izni müracaat belgesi, verildiği tarihten itibaren üç ay süreyle geçerlidir. Yabancıya, işyerini kurmasının ardından, ticaret sicil kaydını Bakanlığa ibraz etmesi halinde bağımsız çalışma izni verilebilir.

Yabancıya bağımsız çalışma izni verilmemesi halinde, ticaret sicil kayıtlarını tutan makama ve yabancıya Türkiye’deki durumunun ikamet izni açısından değerlendirilebilmesi ve gerektiğinde yabancıya izinsiz ikametinin önlenmesi amacıyla Bakanlıkça emniyet makamlarına bilgi verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

İstisnai Haller

İstisnai Haller

Madde 43- Türkiye’nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı sözleşmelerde aksi öngörülmedikçe; ulusal mevzuata aykırı davranmamak ve mesleki hizmetlere ilişkin mevzuata uymak kaydıyla, ilgili mercilerin görüşleri de dikkate alınmak suretiyle, statüleri bu bölümün müteakip maddelerinde belirtilen yabancılar, çalışma izinleri istisnai olarak verilebilir.

İstisnai çalışma izinlerinin uzatılması ve iptali, Yönetmeliğin genel hükümlerindeki prosedüre tabidir. Ayrıca, istisnai çalışma izinleri, ilgili mesleki mevzuatın gereklerinin yerine getirilmediğinin tespit edilmesi halinde de iptal edilir. İstisnai çalışma izinlerinin verilmesi, iptali ve uzatılmasına ilişkin kararlar, ilgili mercilere iletilir.

Türk Vatandaşı ile Evli Olanlar

Madde 44- Bir Türk vatandaşı ile evli olan ve eşiyle Türkiye’de evlilik birliği içinde yaşayan yabancılardan; ikamete ilişkin süre koşulu aranmaksızın Türkiye’de kanuni olarak bulunanlar, doğrudan Bakanlığa istisnai çalışma izni başvurusunda bulunabilirler.

Evli kalma süresi üç yılı doldurmadan evliliğin sona ermesi veya evliliğin aile birliği kurmak amacıyla yapılmadığının belirlenmesi durumunda, çalışma izin belgesi geçerliğini kaybeder. Bu belge ile çalışmaya devam edilmesi, kaçak çalışma ve çalıştırma kapsamında değerlendirilir. Bakanlık, bu kapsamda verdiği çalışma izin belgelerine bu konuyla ilgili bilgilendirici kayıtları düşer.

Yerleşmiş Sayılan Yabancılar

Madde 45- Bir Türk vatandaşı ile olan evlilik birliği en az üç yıl sürdükten sonra sona ermiş olmakla birlikte, Türkiye’de yerleşmiş olan yabancıların çalışma izinleri, Türkiye’de kanuni olarak bulunmaları kaydıyla istisnai olarak verilebilir.

Yerleşmiş yabancı kavramından, İçişleri Bakanlığı’nın ikamet izinleri açısından bu kapsamda mütalaa ettiği kişiler anlaşılır. Bu yabancıların, emniyet makamlarından aldıkları durumlarını kanıtlayan belgeyi diğer belgelerle birlikte başvuruları sırasında Bakanlığa iletmeleri gerekir.

Yerleşmiş Sayılan Yabancıların Çocukları

Madde 46- Bir Türk vatandaşı ile olan evlilik birliği en az üç yıl sürdükten sonra sona ermiş olmakla birlikte, Türkiye’de yerleşmiş olan yabancıların Türk vatandaşı eşinden olan çocuklarının çalışma izinleri de, Türkiye’de kanuni olarak bulunmaları kaydıyla istisnai olarak verilebilir.

Türk Vatandaşlığını Kaybedenler

Madde 47- 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 19, 27 ve 28 inci maddeleri kapsamında bulunan yabancıların çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, Bakanlığa başvuru sırasında durumlarını belgelemek koşuluyla çalışma izinleri istisnai olarak verilebilir.

Rüşt Yaşını Doldurmadan Türkiye'ye Gelerek Eğitimini Türkiye'de Tamamlayanlar

Madde 48- Türkiye'de doğan veya kendi millî kanununa, vatansız ise Türk mevzuatına göre rüşt yaşını doldurmadan Türkiye'ye gelen ve Türkiye'de meslek okulu, yüksek okul veya üniversiteden mezun olan yabancıların çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, Bakanlığa başvuru sırasında durumlarını belgelemek koşuluyla çalışma izinleri istisnai olarak verilebilir.

2510 Sayılı İskan Kanunu Kapsamında Olanlar

Madde 49- 2510 sayılı İskan Kanununa göre muhacir, mülteci veya göçebe olarak kabul edilen yabancıların çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, Bakanlığa başvuru sırasında durumlarını belgelemek koşuluyla çalışma izinleri istisnai olarak verilebilir.

Avrupa Birliği Üyesi Ülke Vatandaşları ile Bunların Eş ve Çocukları

Madde 50- Avrupa Birliği üyesi ülke vatandaşları ile bunların Avrupa Birliği üyesi ülkelerin vatandaşı olmayan eş ve çocuklarının çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, çalışma izinleri istisnai olarak verilebilir.

Avrupa Ekonomik Topluluğu-Türkiye Ortaklık Konseyinin 1/80 sayılı Kararının, bu yabancıların iş piyasasına girmeleri ile ilgili daha

lehte olan 6 ncı ve 7 nci maddelerinin hükümleri, söz konusu Kararın 11 inci maddesiyle bağlantılı olarak saklıdır.

Büyükelçilik, Konsolosluk ve Uluslararası Kuruluşların Türkiye’deki Temsilciliklerinde Görevlendirilenler ile Eş ve Çocukları

Madde 51- Yabancı devletlerin Türkiye’deki büyükelçilikleri ile konsolosluklarında ve uluslararası kuruluşların temsilciliklerinde görevli diplomat, idarî ve teknik personelin hizmetinde çalışanlar ile karşılıklılık ilkesi çerçevesinde olmak ve görev süresiyle sınırlı kalmak üzere Türkiye’de bulunan büyükelçilikler, konsolosluklar ve uluslararası kuruluşların temsilciliklerinde görevlendirilen diplomatların ve idari ve teknik personelin eş ve çocuklarının çalışma izinleri; Dışişleri Bakanlığı kanalı ile Bakanlığa intikal eden başvuruları üzerine, anılan Bakanlığın görüşleri doğrultusunda istisnai olarak verilebilir.

Bilimsel, Kültürel ve Sportif Amaçlarla Kısa Süreli Gelenler

Madde 52- Bilimsel ve kültürel faaliyetler amacıyla bir ayı aşan ve sportif faaliyetler amacıyla dört ayı aşan süre ile geçici olarak Türkiye’ye gelecek yabancıların çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, Türkiye’de bulunacakları süre için, çalışma izinleri istisnai olarak verilebilir.

Kilit Personel Niteliğindeki Yabancılar

Madde 53- Kanunla yetki verilen bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarınca sözleşme veya ihale usulleriyle; mal ve hizmet alımı, bir işin yaptırılması veya bir tesisin işletilmesi işlerinde ayrıca, yapım ve her türlü inşaat işinde çalıştırılacak kilit personel niteliğindeki yabancıların çalışma izni talebinde bulunmaları halinde, sözleşme

veya ihalede belirtilen süre için çalışma izinleri istisnai olarak verilebilir.

Türkiye’de Bulunan Büyükelçilik veya Konsolosluklar Bünyesinde Faaliyet Gösteren Okullardaki Yabancı Öğretmenler, Kültür Kurumlarında Görevlendirilenler ile Din Kurumlarında Görev Alacak Yabancıların Çalışma İzinleri

Madde 54- Türkiye’de bulunan büyükelçilik veya konsolosluklar bünyesinde faaliyet gösteren okullardaki yabancı öğretmenlere, Türkiye’de yabancı ülkelerin kültür kurumlarındaki görevlilerine, din kurumlarında görevlendirilecek din görevlilerine, çalışmak üzere ikamet izinleri İçişleri Bakanlığınca verilir.

Bu konulardaki izin başvuruları Dışişleri Bakanlığı kanalı ile yapılır.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Çalışma İzni Muafiyetleri, Bildirim Yükümlülüğü, Denetleme Yetkisi ve Harç Alımı

BİRİNCİ BÖLÜM

Çalışma İzni Muafiyetleri

Muafiyetler

Madde 55- Özel kanunlarda belirlenen hükümler saklı kalmak ve yabancı ile işverenin diğer kanunlardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeleri kaydıyla;

- a. Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerle çalışma izninden muaf tutulanların,

- b. Daimi ikametgahları yurt dışında olup bilimsel, kültürel ve sanatsal faaliyetler amacıyla bir aydan az, sportif faaliyetler amacıyla dört aydan az süre için geçici olarak Türkiye'ye gelen yabancıların,
 - c. Türkiye'ye ithal edilen makine ve teçhizatın montajı, bakım ve onarımı, kullanımına ilişkin eğitiminin verilmesi veya teçhizatı teslim almak amacıyla üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla gelenlerin,
 - d. Türkiye'den ihraç edilen ya da Türkiye'ye ithal edilen mal ve hizmetlerin kullanılmasına ilişkin eğitim amacıyla üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla Türkiye'de bulunanların,
 - e. Türkiye'de fuar ve sirklerde gösteri ve benzeri görevli olarak üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla bulunanların,
 - f. Üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarında bilgi ve görgülerini artırmak üzere gelen, üç ayı geçmemek ve durumunu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla bulunanların,
 - g. Sosyo-kültürel ve teknolojik alanlar ile eğitim konularında bir ayı aşmayan bir sürede Türkiye'ye önemli hizmet ve katkı sağlayabilecekleri ilgili mercilerce bildirilenlerin,
- çalışma izni almalarına gerek bulunmamaktadır.

Ancak mesleki hizmetler kapsamına giren muafiyet hükümlerine tabi yabancı mimar, mühendis ve şehir plancıları hizmet sürelerinin bir ayı aşması durumunda; Bakanlıktan çalışma izni almak, ilgili meslek odasına geçici üye olmak ve ulusal kurum ve kuruluşların uygulamalarına uymak zorundadır.

Muafiyet süreleri uzatılamaz. Ayrıca, yabancı, muafiyet hükümlerinden aynı yıl içinde sadece bir kez yararlanır.

Bu maddede sayılan yabancılar, geliş amaçlarını, ne kadar süre ile ve nerede kalacaklarına ilişkin bilgileri, buldukları yerin emniyet makamlarına bildirirler. Bu bildirimlerde şahsi başvuru zorunluluğu yoktur.

Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi

Madde 56- Çalışma izninden muaf olan yabancılarla istekleri halinde şekli ve içeriği Bakanlıkça belirlenecek “Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi” düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Bildirim Yükümlülüğü, Denetleme Yetkisi ve Harç Alımı

Bildirim Yükümlülükleri

Madde 57- Kanunun 18 ve 19 uncu maddeleri ile Geçici 2 ve Geçici 3 üncü maddelerinde düzenlenen bildirimle ilişkin yükümlülükler, Kanunun öngördüğü hallerde ve Kanunun öngördüğü süreler içerisinde, Yönetmelik ekindeki, Yabancı Personel Başvuru Formunun doldurulması suretiyle yerine getirilir.

Bu bildirimler ayrıca, Bakanlığa elektronik posta yolu ile de iletilir.

Denetleme Yetkisi

Madde 58- Kanun ve Yönetmelikte yabancılarla ve yabancıları çalıştıran işverenlere atfedilmiş yükümlülüklerin yerine getirilip getirilmediği, Bakanlık iş müfettişleri ve Sosyal Sigortalar Kurumu sigorta müfettişleri tarafından, yürürlükteki İş Kanununun, Çalışma Ha-

yatının Denetimi ve Teftişı başlıklı bölümünde yer alan hükümlerine göre denetlenir.

Genel bütçeye dahil daireler ve katma bütçeli idarelerin teftiş ve denetim elemanları, kendi mevzuatları gereğince işyerlerinde yapacakları her türlü denetim ve incelemeler sırasında, yabancı çalıştıran işverenlerle yabancıların Kanundan doğan yükümlülüklerini yerine getirip getirmediğini de denetler. Denetim sonuçları ayrıca Bakanlığa bildirilir.

Bakanlık gerekli gördüğü hallerde, denetim sonuçlarını ilgili mercilere bildirir.

Harç Alımı

Madde 59- Yabancılara verilecek çalışma izin belgeleri ve süre uzatımları 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (6) sayılı tarifenin (IV) no.lu bölümüne göre harca tabidir.

Çalışma izin belgesi harçlarını tespit etmeye, karşılıklılık ilkesi göz önünde tutularak Dışişleri Bakanlığı yetkilidir.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Diğer Hükümler

Özel Öğretim Kurumları Kanunu Kapsamında Çalışacak Yabancıların Çalışma İzinleri

Madde 60- Kanunun 29 uncu maddesi uyarınca; 8/6/1965 tarihli ve 625 sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu kapsamında çalışacak yabancılar, Kanun ve Yönetmelik hükümlerine tabidir. Bu kapsamdaki yabancıların çalışma izinleri, Kanun ve Yönetmelik hükümleri uyarınca Bakanlık tarafından verilir. Çalışma izinlerinin verilmesinde Milli Eğitim Bakanlığı ile diğer ilgili mercilerin görüşleri alınır.

İlgili Mercilerin İç Mevzuat Düzenlemeleri

Madde 61- İlgili merciler Kanun ve Yönetmeliğin uygulamasına ilişkin iç düzenlemelerini, Kanunun yürürlük tarihinden itibaren en geç bir ay içinde yaparlar.

Mesleki Hizmetler Kapsamında Çalışacak Yabancıların İlgili Meslek Kuruluşlarına Üye Olmaları

Madde 62- Mesleki hizmetler kapsamında yurt dışından yapılan başvurularda çalışma izni alan mühendis, mimar ve şehir plancılarının Türkiye'ye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç bir ay içerisinde, ilgili meslek odasına üyelikleri zorunludur.

Bu durumda olan yabancıların meslek odasına üyelik yükümlülüğünün başlangıcı, yabancıların Türkiye'ye giriş yaptığı tarih itibariyle başlar.

Mesleki hizmetlerle ilgili çalışma iznine bağlı ikamet izni verilmesinde, ilgili meslek odasına üyelik koşulu dikkate alınır.

BEŞİNCİ KISIM

Son Hükümler

Yürürlük

Madde 63- Bu Yönetmelik 6/9/2003 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 64- Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

YABANCI PERSONEL BAŞVURU FORMU EK-1

(4 nüsha doldurulacaktır)

A.İŞVEREN / KURUM / KURULUŞ HAKKINDA BİLGİLER

1. Adı / Unvanı:

2. Türkiye'deki Merkez Adresi:

3. Yabancı Personelin Çalışacağı Adres:

Telefon ve e-posta adresi : -----

4. Yabancı'nın İkamet Ettiği Adres : (Bu bilgi il ve ilçe bazında Yönetmeliğin 57 nci maddesi uyarınca getirilen bildirim yükümlüğü kapsamında, Bakanlığa bildirilecektir. Daha sonra adres değişikliği olması durumunda, Bakanlık ayrıca bilgilendirilecektir.)

5. Çalışacağı Yerin İstatistikî Bölge Birimleri Sınıflandırması (22/09/2002 tarihli ve 24884 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 28/8/2002 tarihli ve 2002/4720 sayılı Kararname uyarınca):

Düzen III !__! Düzen II !__! Düzen I !__!

6. Sermaye Yapısı : Yerli Sermayeli !__! Yabancı Sermayeli !__!

7. Şirket Türü : 1- Adi Ortaklık !__! 2- Kollektif Şirket !__!

3- Limited Şirket !__! 4- Anonim Şirket !__!

5- Diğer, Belirtiniz

8. Fiili İştigal Konusu :

9. İşyeri SSK Tescil Numarası :

10. Vergi Dairesi ve Nosu :

11. Kuruluş Tarihi :

12. Kayıtlı Sermayesi (TL) :

13. Ödenmiş Sermayesi (TL) :

14. Son Yıl Ciro (TL) :

15. Son Yıl İhracatı (ABD Doları) :

16. Kuruluştaki Halen Çalışan Toplam Türk Personelinin; (Ek liste verilebilir.)

Sayısı	Mesleği	Görevi
.....
.....
.....

17. Kuruluştaki Halen Çalışan Yabancı Personelinin; (Ek liste verilebilir.)

Adı / Soyadı	Uyruğu	Mesleği	Görevi	Çalışma İzni
Aldığı Kuruluş / Tarih-sayı				
.....

B. ÇALIŞMA İZİNİ İSTENEN YABANCI PERSONEL HAKKINDA BİLGİLER

1. YABANCI PERSONELİN

- Pasaport No :

- Adı ve Soyadı :

- Baba Adı :

- Ana Adı :

- Doğum Yeri ve Tarihi (Gün, ay, yıl) :

- Uyuşu : _ _ _ _ _

- Cinsiyeti : K !__! E !__!

- Medeni Hali : Evli !__! Bekar !__! Boşanmış !__! Eşi ölmüş !__!

- Evli ise, Eşinin Uyuşu : _ _ _ _ _

- Çocuk : Var !__! Yok !__!

- Çocuk Varsa Sayısı : K !__! E !__!

- Bakmakla Yükümlü Olduğu Kişi Varsa Sayısı :

Çocuk : K !__! E !__!

Yaşlı : K !__! E !__!

Özürlü : K !__! E !__!

2. İLGİLİ ŞAHIS DAHA ÖNCE İZİN ALMIŞ İSE

- İzni Veren Mercî :

- İzin Yazısı Tarih-Sayı :

- İznin Geçerlilik Süresi :

(Başlangıç ve Bitiş Tarihi)

3. DAHA ÖNCE ÇALIŞTIĞI YERLER (Sondan itibaren üçünü yazınız)

İşyerinin Adı : _____

Çalıştığı Süre :

Meslek..... Görev..... Vasıflı !__! Vasıfsız !__!

Özürlü !__! Eski Hükümlü !__!

Ayrılış Nedeni:

İşyerinin Adı : _____

Çalıştığı Süre :

Meslek..... Görev..... Vasıflı !__! Vasıfsız !__!

Özürlü !__! Eski Hükümlü !__!

Ayrılış Nedeni:

İşyerinin Adı : _____

Çalıştığı Süre :

Meslek..... Görev..... Vasıflı !__! Vasıfsız !__!

Özürlü !__! Eski Hükümlü !__!

Ayrılış Nedeni:

4. TAHSİL DURUMU

- Son Mezun Olduğu Okul (Adı / Yeri) :

- İhtisas Konusu:

5. İKAMETGAH ADRESİ

- Yurt içi :

- Yurt dışı:

6. TÜRKİYE'DE DAHA ÖNCE BULUNMUŞ İSE

Bulunduğu Yer (ler) :

- Tarihleri :

- Sebepleri :

7. TÜRKİYE'DE REFERANS OLARAK VEREBİLECEĞİ KİŞİ VE/VEYA KURULUŞLARIN İLETİŞİM BİLGİLERİ

(Adı - Soyadı / Adres / Telefon numaraları / e-posta adresi)

.....
.....

8. ALACAĞI GÖREVİN MAHİYETİ

İş :

Meslek :

9. ÇALIŞMA TALEBİNDE BULUNULAN SÜRE

10. ALACAĞI ÜCRET (Aylık Brüt)

C. TÜRK VATANDAŞI YERİNE YABANCI İSTİHDAMI TALEBİNİN GEREKÇESİ

YUKARIDAKI BİLGİLERİN DOĞRULUĞUNU ONAYLARIZ
.../.../...

İŞVEREN KURUM / KURULUŞ SORUMLUSU YABANCI PERSONEL

(Yetkilinin Adı–Soyadı–Unvanı/Şirket Kaşesi ve İmza) (Adı-Soyadı
ve İmza)

NOT: Form ekinde belirtilen, yabancıdan ve yabancı personel istihdam edecek kuruluştan istenilen belgelerin tümü forma eklenecektir.

FORMUN DOLDURULMASINDA UYULACAK ESASLAR

1- Yabancı Personel Başvuru Formları, 4 adet olmak üzere hazırlanacak ve formların her biri Türkçe olarak, eksiksiz ve okunaklı biçimde doldurulacaktır. Her bir form, istihdam edilecek personelin son altı ay içerisinde çekilmiş vesikalık fotoğrafını ve formların ta-

mamı Yabancı Personelin ve işverenin orijinal imzasını içerecektir. (Fotokopi olan imzalar kabul edilmeyecektir.)

2- Yabancı Personel ya da firmaya uymayan şıklar için mutlaka açıklayıcı not düşülecektir.

3- Form doldurulduktan sonra, ilgili yönetmelik ve ekinde belirtilen belgeler (Noter onaylı ve Türkçe tercümeli) eklenerek müracaat edilecektir.

4- Formların eksik doldurulması ya da yukarıda belirtilen belgelerin eksik olması ya da usulüne uygun olmaması ve Türkçe olarak doldurulmaması halinde, müracaatlar işleme konulmayacak ve form başvuru sahibine iade edilecektir.

5- Süre uzatımı müracaatlarında aynı şekilde form doldurulacak ve süre uzatımına ilişkin ilişkide belirtilen belgelere önceki izin yazısının aslı eklenerek müracaat edilecektir.

6- Yabancıların icra edemeyecekleri mesleklerle ilgili olarak, çalışma ve çalıştırma izni için müracaatlar kabul edilmeyecektir.

7- Yönetmelikte belirtilen belgeler dışında istenilecek ulusal mevzuat ve değişen sosyo-ekonomik konjonktüre göre belirlenen belgeler, Bakanlık Web sitesinde yayımlanacaktır.

EK - 2

BAŞVURU İÇİN İSTENİLEN VE BAŞVURUYA EKLENECEK BELGELER

A- BAŞVURUYA ESAS BELGELER

I- YABANCIDAN İSTENİLEN BELGELER

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı hitaplı çalışma izni talep dilekçesi,

Yabancı Personel Başvuru Formu (4 nüsha, son altı ay içerisinde çekilmiş fotoğraflı, işveren ve yabancı personelin orijinal imzalarını içeren. İşveren ve yabancı personelin her ikisinin de orijinal imzasının olmadığı durumlarda taraflar arasında yapılmış bireysel sözleşme veya işverence yapılan iş teklifinin işçi tarafından kabul edildiğine dair işe kabul belgesi veya onaylı sureti.)

Noter Onaylı ve Türkçe tercümeli Pasaport sureti,Noter Onaylı ve Türkçe tercümeli Diploma sureti,

Türkiye'den yapılacak başvurular için, geçerli İkamet Tezkeresi, (İkamet tezkeresinin süresinin en az altı ay olması ve başvurunun bu süre içerisinde yapılması zorunludur)

Özgeçmiş (ilişikteki özgeçmiş formatı doldurulacaktır.)

Yabancı personel ve sanatkar çalıştıracak Belgeli Turizm İşletmeleri için:

İş mukavelesi,

Döviz gelirlerine ait belgeler,

Bonservisler (Ciddiyeti konusunda tereddüt yaratan müesseselerin bonservisleri hariç),

Mesleki hizmetler kapsamında çalışma izni talep eden yabancı- nın yukarıdaki belgelere ek olarak

Yurt dışında yüksek öğrenim görmesi halinde 2547 sayılı Kanununun 3 ve 7/p maddeleri uyarınca, “Yurt dışı Yüksek Öğretim Diplomalari Denklik Yönetmeliği’ne uygun olarak alacağı “Diploma Denklik Belgesi”,

Ülkesindeki meslek kuruluşundan mesleğini icra ettiğine, kendi ülkesindeki meslek örgütüne üye olduğuna ve “meslekten men cezası olmadığına” ilişkin son altı ay içinde alınmış belge,

Danışmanlık ve teknik tedrisat amacıyla hizmet sunması durumunda, iş tanım belgesi ile sözleşme (firma-firma arası veya firma-kişi arası) örneği,

Mühendis, mimar ve şehir plancılarının her tür ve ölçekte danışmanlık ve teknik tedrisat amacıyla uzman olarak hizmet sunması ya da kamu kurum ve kuruluşlarınca uluslararası ihale açılmış projelerde proje hazırlaması ve imza yetkisi alması durumunda, noter ya da konsolosluk onaylı ve yalnız bu işe münhasır kalmayı öngören taahhütname

ibraz etmesi gerekmektedir.

Çalışma izin türlerine göre başvuruya esas istenilen diğer belgeler aşağıda yer almaktadır.

Sürelili Çalışma İzni

- Türkiye’de çalışmak üzere gelen yabancı-
nın eş ve bakmakla yü-

kümlü olduğu çocuklarının çalışma izni talebinde bulunmaları durumunda, yabancı ile birlikte en az beş yıl süreyle kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olduklarını kanıtlayan emniyet makamlarından alınan belge,

Süresiz Çalışma İzni

- Yabancınnın en az sekiz yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olması şartının yerine getirildiğini kanıtlayan emniyet makamlarından alınan belge,

- Yabancınnın toplam altı yıllık kanuni çalışmasının bulunması şartının yerine getirildiğini kanıtlayan ilgili mercilerden alınan belge,

- Mühendis, mimar ve şehir plancısı olarak çalışacak yabancıların, 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliğı Kanunu'nun 36 ncı maddesine istinaden alması gereken geçici üyelik belgesi.

Bağımsız Çalışma İzni

- Yabancınnın geldiğı ülkeden alacağı vergi sicil belgesi,

- Yabancınnın icra etmeyi arzuladığı faaliyete yönelik bilimsel, teknik veya mesleki eğitimi olduğunu ispatlayan belgeler,

- Mühendis, mimar ve şehir plancısı yabancınnın icra etmeyi arzuladığı faaliyete yönelik akademik ve mesleki yeterliliğı olduğunu kanıtlayan yetkili mercilerden alınmış belgeler,

- Yabancınnın en az beş yıl kanuni ve kesintisiz ikamet etmiş olması şartının yerine getirildiğini kanıtlayan emniyet makamlarından alınan belge,

- Yönetmeliğin 40 ıncı maddesinde istenilebileceği belirtilen belgeler

İstisnai Çalışma İzni

- Yabancıların Kanununun 8 inci maddesinde sayılan statülerini kanıtlayan belgeler,
- Türk vatandaşı bir kişi ile evli olan yabancılar için, vukuatlı nüfus kayıt örneği,
- Türk vatandaşı bir kişi ile evli olan yabancılar için noter onaylı evlenme cüzdanı sureti,

II- YABANCI PERSONEL İSTİHDAM EDECEK KURUM/ KURULUŞTAN İSTENİLEN BELGELER

- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı hitaplı çalışma izni talep dilekçesi,
- Son yıla ait, vergi dairesince onaylı bilanço ve kar/zarar tablosu,
- Kuruluş yabancı sermayeli ise, kuruluşun en son sermaye ve ortaklık yapısını gösteren Türkiye Ticaret Sicil Gazetesinin aslı veya kuruluşça onaylı örneği,
- Yabancı uyruklu öğretmen istihdam edecek Özel Öğretim Kurumları için; Kurum Ruhsatı ve Milli Eğitim Bakanlığı onay yazısı suretleri,
- Turizm kuruluşlarının istihdam edecekleri idari personel için varsa Turizm Bakanlığı'ndan alınmış işletme ve yatırım belgesinin sureti,
- Kamu kurum ve kuruluşlarınca uluslararası ihale açılmış projeleri

yapma hakkı kazanmış kuruluşların (konsorsiyumlar dahil) ilgili kurum ve kuruluştan alacakları işi yüklediklerini tevsik eden belge,

- Mühendislik, mimarlık, müteahhitlik ve danışmanlık hizmetleri kapsamında yabancı uzman istihdam edecek tüzel kişiliklerde, aynı meslekte Türk mühendis/mimar/şehir plancısı istihdam edildiğini ispatı için ücret bordrosu ve yabancı ile yapılan sözleşme örneği.

B- BAŞVURUYA EK BELGELER

- Yabancı, ortak temsilcisi ya da kilit personel ise, durumunu kanıtlayan yetkili makamlardan onaylı işverenince verilen belge,

- Vatandaşlık Kimlik Belgesi örneği,

- Türk vatandaşı bir kişi ile evli olan yabancılar için, vukuatlı nüfus kayıt örneği,

- Türk vatandaşı bir kişi ile evli olan yabancılar için noter onaylı evlenme cüzdanı sureti,

- Türk soylu olduğuna ilişkin belge,

- Mesleki eğitim diploma ve sertifika örnekleri,

- Bonservis, referans mektubu, görevlendirme yazısı, kabul yazısı gibi diğer belgeler.

C- SÜRE UZATIMI BAŞVURULARINDA İSTENİLEN BELGELER

- Yabancı Personel Başvuru Formu (4 nüsha, son altı ay içinde çekilmiş fotoğraflı),

- Son ay ücret bordrosu (işveren ile mali müşavir kaşeli ve imzalı, SSK onaylı)

- Önceki çalışma izninin aslı,

- Mühendis, mimar ve şehir plancısı olarak çalışacak yabancıların, 6235 sayılı Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Kanunu'nun 36 ncı maddesine istinaden alması gereken geçici üyelik belgesi.

- Pasaportun, vizeler ve geçerlilik süresine ilişkin kısmının noter onaylı sureti,

- Vergi dairelerinden alınacak vergi borcu olmadığına dair belge.

NOT 1 - Ayrı firma başvuruları, ilk başvuru gibi ele alınacağından, aynı form ve belgelerle yeniden müracaatta bulunulacaktır. Ayrıca, daha önce çalışılan tüzel kişilikten alınacak ilişik kesilmesine ilişkin yazı başvuruya eklenecektir.

NOT 2- Bakanlık, gerek görülmesi halinde yukarıda belirtilen tüm belgelerin yanı sıra ek belge talebinde bulunabilir.

NOT 3- Başvuru için Bakanlıkça istenilen evrakların tümü noter onaylı Türkçe tercümeleri ile birlikte iletilecektir. Bu şekilde iletilmeyen bilgi ve evraklar olması halinde başvuru işleme alınmayacak ve iade edilecektir.

<p>ÖZGEÇMİŞ FORMATI</p> <p>KİŞİSEL BİLGİLER</p> <p>Ad</p> <p>Adres</p> <p>Telefon</p> <p>Faks</p> <p>E-Posta</p> <p>Uyruğu</p> <p>Doğum Tarihi</p> <p>İŞ DENEYİMİ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarihler (başlangıç-bitiş) • İşverenin Adı-Adresi • İşin Mahiyeti veya Sektörü • Görev veya Pozisyon • Temel Faaliyet ve Sorumluluklar <p>EĞİTİM VE STAJ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tarihler (başlangıç-bitiş) • Eğitim ve Staj Sağlayan organizasyonun İsmi ve Tipi • Temel Konular/Sahip Olunan Mesleki Yetiler • Alınan Titri • (gerekli ise) Ulusal Sınıflandırmada Seviyesi 	<p>[Soyadı, diğer isim(ler)]</p> <p>[Ev numarası, cadde/sokak ismi, posta kodu, kent, ülke]</p> <p>[Gün, ay, yıl]</p> <p>[En son işten başlayarak çalışılan her iş için ayrı girdi yapın]</p> <p>[En son işten başlayarak, çalışılan her iş için ayrı girdi yapın]</p>
---	--

KİŞİSEL BECERİ VE YETENEKLER

- Yaşam ve iş hayatına ilişkin bir istemdir ancak, resmi sertifika ve diplomalarla tanımlanmayan hususlardır.

ANA DİLİ

[Anadili tanımlayın]

DİĞER DİLLER

[Dili tanımlayın]

- Okuma Yeteneği
- Yazma Yeteneği
- Sözel Yetenek

[Seviyeyi belirleyin: mükemmel, iyi, temel]

[Seviyeyi belirleyin: mükemmel, iyi, temel]

[Seviyeyi belirleyin: mükemmel, iyi, temel]

SOSYAL BECERİ VE YETENEKLER

[Yetenekleri tanımlayın ve nerelerde kullanıldığını belirleyin]

Çok kültürlü ortamlar, iletişimin önemli olduğu pozisyonlar ve ekip çalışmasının gerekli olduğu durumlar (örneğin kültür ve spor) vs. insanlarla birlikte yaşam ve çalışmaya ilişkin olarak.

ORGANİZASYONEL BECERİ VE YETENEKLER

[Yetenekleri tanımlayın ve nerelerde kullanıldığını belirleyin]

İş, gönüllü iş (örneğin kültür ve spor gibi), ev veya benzeri yerlerde kişi, proje ve bütçelerin koordinasyonu ve idaresi,

TEKNİK BECERİ VE YETENEKLER Bilgisayar, belirli bazı ekipman, makine, vesaire.	[Yetenekleri tanımlayın ve nerelerde kullanıldığını belirleyin]
SANATSAL BECERİ VE YETENEKLER Müzik, yazım, tasarım, vesaire.	[Yetenekleri tanımlayın ve nerelerde kullanıldığını belirleyin]
DİĞER BECERİ VE YETENEKLER Yukarıda Tanımlanmayan Yetenekler	[Yetenekleri tanımlayın ve nerelerde kullanıldığını belirleyin]
SÜRÜCÜ EHLİYET(LER)İ	
EK BİLGİ	[Bu bölüme ilgili olabilecek diğer bilgileri aktarın, örneğin iletişim kurulabilecek kişiler, referanslar vs.]
EKLER	[iliştirilen ekleri listeleyiniz]

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLARDA YABANCI PERSONEL İSTİHDAMI HAKKINDA YÖNETMELİK

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

Madde 1- Bu Yönetmeliğın amacı, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun uyarınca; 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanunu çerçevesinde faaliyette bulunan şirket, şube ve irtibat büroları kapsamında istihdam edilecek yabancı uyruklu personelin çalışma izinlerine ilişkin usul ve esasları belirlemektir.

Kapsam

Madde 2- Bu Yönetmelik, özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlarda ve irtibat bürolarında istihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personele uygulanır.

Ancak,

- a. Özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel dışında kalan yabancı uyruklu personel ile,
- b. Özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımların dışında kalan doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek yabancı uyruklu her türlü personelin,

çalışma izinlerinde 4817 sayılı Kanun ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğı hükümleri uygulanır.

Dayanak

Madde 3- Bu Yönetmelik, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanununun 23 üncü maddesi ile 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Yatırımlar Kanununun 3 üncü maddesinin (g) bendi uyarınca hazırlanmıştır.

Tanımlar

Madde 4- Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

Bakanlık: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığını ifade eder.

Özellik Arzeden Doğrudan Yabancı Yatırımlar: 4875 sayılı Kanun kapsamına giren ve aşağıdaki şartların en az birini sağlayan şirket veya şubeyi ifade eder.

- a. Yabancı ortakların toplam sermaye payının en az 400 milyar Türk Lirası olması kaydıyla, şirket veya şubenin son yıl cirosunun en az 30 trilyon Türk Lirası olması,
- b. Yabancı ortakların toplam sermaye payının en az 400 milyar Türk Lirası olması kaydıyla, şirket veya şubenin son yıl ihracatının en az 1 milyon ABD Doları olması,
- c. Yabancı ortakların toplam sermaye payının en az 400 milyar Türk Lirası olması kaydıyla, şirket veya şubede son yıl içinde Sosyal Sigortalar Kurumu'na kayıtlı en az 250 personelin istihdam edilmesi,
- d. Şirket veya şubenin yatırımda bulunacak olması halinde, öngörülen asgari sabit yatırım tutarının en az 10 trilyon Türk Lirası olması,

e. Ana şirketin merkezinin bulunduğu ülke dışında en az bir ülkede daha doğrudan yabancı yatırımı bulunması.

Kilit Personel : Türkiye’de kurulu bulunan ve tüzel kişiliğe sahip bir şirketin, aşağıdaki şartlardan en az birini sağlayan personeli “Kilit Personel” sayılır;

a)

- 1) Şirketin üst yönetiminde ya da yürütme pozisyonunda çalışmak,
- 2) Şirketin tamamını veya bir bölümünü yönetmek,
- 3) Şirketin denetçilerinin, idari veya teknik personelinin işlerini denetlemek veya kontrol etmek,
- 4) Şirkete yeni personel almak ya da mevcut personelin işine son vermek veya bu konularda teklif yapmak,

alanlarından en az bir tanesinde görev alan veya bu konularda yetki sahibi; şirket ortağı, yönetim kurulu başkanı, yönetim kurulu üyesi, genel müdür, genel müdür yardımcısı, şirket müdürü, şirket müdür yardımcısı ve benzeri mevkilerde görev yapan kişi,

b) Şirketin hizmetleri, araştırma cihazları, teknikleri ya da yönetimi için temel sayılan bilgiye sahip kişi,

c) İrtibat bürolarında, yurt dışındaki ana şirket tarafından adına yetki belgesi düzenlenen en fazla bir kişi.

İKİNCİ BÖLÜM

Çalışma İzinlerinin Verilmesinde Özel Nitelikteki Usul ve Esaslar

Özellik Arzeden Doğrudan Yabancı Yatırımlarda Kilit Personel İstihdamı

Madde 5- Özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personele Bakanlıkça çalışma izni verilir.

İrtibat Bürolarında İstihdam

Madde 6- 4875 sayılı Kanun kapsamında faaliyet gösteren irtibat bürolarında, yetki belgesi sahibi en fazla bir kişiye; büro faaliyetleri için son yıl içinde yurt dışından en az 200.000 ABD Doları veya karşılığı döviz getirilmiş olması kaydıyla, Bakanlıkça çalışma izni verilir.

Çalışma İzni İçin Yurt Dışından Müracaat

Madde 7- Özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel statüsündeki yabancılar, yurt dışında çalışma izin başvurularını uyruğunda buldukları veya daimi ikamet ettikleri ülkedeki Türkiye Cumhuriyeti temsilciliklerine yapabilirler.

Temsilcilikler, çalışma izin talebine ilişkin olabilecek değerlendirmeleri ile birlikte bu başvuruları doğrudan Bakanlığa iletirler.

Türkiye Cumhuriyeti temsilcilikleri ile Bakanlık, yurt dışından yapılacak çalışma izni başvuruları ile ilgili işlemleri, elektronik posta yolu ile yürütür. Başvuru sırasında istenilen belgeler ise, yabancıların Temsilciliğe başvurduğu tarihten itibaren en geç üç iş günü içerisinde yabancıların işverenince Bakanlığa intikal ettirilir.

Çalışma İzni İçin Yurt İçinden Müracaat

Madde 8- Özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel statüsündeki yabancılar veya bunların işverenleri; yabancı'nın Türkiye'de kanuni olarak bulunması halinde, çalışma izni müracaatlarını doğrudan Bakanlığa yapabilirler.

Çalışma Vizesinin Alınması

Madde 9- Özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlarda çalışmak üzere çalışma izin belgesi alan kilit personelin, bu belgeyi aldıkları tarihten itibaren en geç doksan gün içinde Türkiye'nin dış temsilciliklerine çalışma vizesi talebinde bulunmaları ve ülkeye giriş yaptıkları tarihten itibaren en geç otuz gün içinde İçişleri Bakanlığına ikamet tezkeresi almak için başvurmaları zorunludur.

Türkiye'de öğrenim amacıyla verilen ikamet izinleri hariç, herhangi bir sebebe istinaden en az altı ay süreli ikamet izni almış olup da bu izin süresi içerisinde çalışma izni verilmiş kilit personel için, Türkiye'nin dış temsilciliklerinden çalışma vizesi alması koşulu aranmaz.

Müracaatta Aranacak Belgeler

Madde 10- Özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel statüsündeki yabancıların çalışma izinleri için aşağıdaki belgelerle müracaat edilir:

- a. a) Şirket veya şubenin “özellik arzeden doğrudan yabancı yatırım” olduğuna ilişkin bilgi ve belgeler:
1. Yabancı ortakların toplam sermaye payının en az 400 milyar Türk Lirası olduğuna ilişkin belgeler (Defter kaydının şirket onaylı sureti, şirket onaylı bilançosu, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi fotokopisi gibi belgeler),

2. Şirket veya şubenin yaptığı son yıl ihracat tutarının en az 1 milyon ABD Doları olduğuna ilişkin belgeler (İhracat bedeline ilişkin banka dekontu, banka yazısı, döviz alım belgesi fotokopisi, şirket onaylı gelir tablosu gibi belgeler),
 3. Şirket veya şubenin son yıl cirosunun en az 30 trilyon Türk Lirası olduğuna ilişkin belgeler (Şirket onaylı gelir tablosu gibi belgeler),
 4. Şirket veya şubede son yıl içinde Sosyal Sigortalar Kurumu'na kayıtlı en az 250 personelin istihdam edilmesi durumunda, bu durumu belgeleyen Sosyal Sigortalar Kurumu bordrosu gibi belgeler,
 5. Şirket veya şubenin yatırımda bulunacak olması halinde, öngörülen asgari sabit yatırım tutarının en az 10 trilyon Türk Lirası olduğunu belgeleyen Yatırım Teşvik Belgesi, Turizm Teşvik Belgesi gibi belgeler,
 6. Ana şirketin, merkezinin bulunduğu ülke dışında en az bir ülkede daha doğrudan yabancı yatırımı bulunduğunu gösteren Faaliyet Belgesi veya Faaliyet Raporu veya ilgili ülke resmî makamlarından alınacak yazı ile istihdam edilecek kilit personelin yurt dışındaki ana şirket tarafından görevlendirildiğine ilişkin görevlendirme yazısı.
- b. Yabancı personelin kilit personel olduğuna ilişkin bilgi ve belgeler:
1. Kilit personelin tanımının yapıldığı 4 üncü maddenin (a) bendinde yer alanlar için imza sirküleri fotokopisi, Türkiye Ticaret Sicil Gazetesi fotokopisi, yönetim kurulu veya ortaklar kurulu kararı fotokopisi gibi belgeler,

2. Kilit personelin tanımının yapıldığı 4 üncü maddenin (b) bendinde yer alanlar için bonservis ve tercümesi, diploma sureti ve tercümesi ile bu kapsamdaki personelin istihdam edileceği alana yönelik diğer belge ve bilgiler ve tercümesi (Örneğin ihracat elemanları için ülkeler bazında ihracatı gösteren ilgili bankaca onaylı banka dekontu, banka yazısı, döviz alım belgesi fotokopisi, şirket onaylı gelir tablosu gibi belgeler),
- c. İrtibat bürosu faaliyetleri için, son yıl içinde yurt dışından en az 200.000 ABD Doları veya karşılığı döviz getirilmiş olduğuna ilişkin belgeler (Büro yetkilisi için yetki belgesi ve döviz transferi ile ilgili banka dekontu, banka yazısı, döviz alım belgesi fotokopisi gibi belgeler),
- d. Her biri eksiksiz ve okunaklı biçimde doldurulmuş, işveren kaşesi ve yabancı personelin orijinal imzasını ve yabancı personelin vesikalık fotoğrafını içeren, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği ekinde yer alan Yabancı Personel Bildirim Formu (4 adet),
- e. Yabancı Personel Bildirim Formunda işveren ve yabancı personelin her ikisinin de orijinal imzasının olmadığı durumlarda taraflar arasında yapılmış bireysel akit sözleşmesi veya işverence yapılan iş teklifinin işçi tarafından kabul edildiğine dair işe kabul belgesi veya onaylı sureti,
- f. Yabancı personelin ilgili Türk Konsoloslüğundan veya noterden onaylı ve geçerlilik süresi dolmamış pasaport sureti ve tercümesi,
- g. Yabancı personelin Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği ekinde yer alan “özgeçmiş formatı”na uygun olarak doldurulacak özgeçmiş formu,
- h. İşveren tarafından hazırlanacak çalışma izni talep dilekçesi.

Çalışma İzni Uzatma Başvuruları

Madde 11- Özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel statüsündeki yabancıların çalışma izinleri süre uzatım talepleri; Yönetmeliğin 10 uncu maddesi (c), (d), (e), (f) ve (h) bentlerinde sayılan belgelere önceki çalışma izin belgesinin aslının da eklenmesi suretiyle, yabancı veya işvereni tarafından doğrudan Bakanlığa yapılır.

Süresi sona ermiş bir çalışma izninin uzatılması için, sürenin bitiminden itibaren en geç onbeş gün içinde uzatma başvurusunda bulunulması gerekir. Bu süreden sonra yapılan uzatma başvuruları, Bakanlığa yapılan ilk başvuru gibi değerlendirilir.

Çalışma izninin bittiği tarihten geriye doğru en fazla iki aylık sürede olmak kaydıyla, izin süresi sona ermeden de uzatma başvurusunda bulunulabilir.

Çalışma izninin uzatılması halinde, uzatılan çalışma izninin başlangıç tarihi, süresi biten çalışma izninin sona erdiği tarihtir.

Çalışma İzinlerinin Değerlendirilme Süresi

Madde 12- Bakanlık, özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımlar ile bu Yönetmeliğin 6 ncı maddesinde belirtilen kapsamda bulunan irtibat bürolarında istihdam edilecek kilit personel için yapılan çalışma izni veya süre uzatımı müracaatlarını, belgelerin tam ve eksiksiz olması kaydıyla, Bakanlığa müracaat tarihinden itibaren en geç onbeş gün içinde sonuçlandırır.

Başvurunun eksik evrak ile yapıldığının tespiti halinde, eksik evrakların tamamlanması istemiyle Bakanlık tarafından başvuru sahibine bilgi verilir. Bu durumda, onbeş günlük değerlendirme süresi eksik evrakların Bakanlığa intikal ettiği tarih itibarıyla başlar.

Yurt dışından yapılan müracaatlarda, onbeş günlük süre, tüm belgelerin Bakanlığa ulaştığı tarihten itibaren başlar.

Özellik arzedenden doğrudan yabancı yatırımlarda mesleki eğitim alanındaki bir görevde istihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personel için yapılan çalışma izni müracaatlarında, birinci paragrafta geçen onbeş günlük değerlendirme süresine ilişkin hüküm uygulanmaz.

Askı Süresinin Uygulanmaması

Madde 13- Özellik arzedenden doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilecek kilit personel statüsündeki yabancılar için, 4817 sayılı Kanununun 14 üncü maddesinin (b) bendi hükmü uygulanmaz.

Mesleki Eğitim Alanı Dışındaki Bir Görevde İstihdam

Madde 14- Özellik arzedenden doğrudan yabancı yatırımlarda mesleki eğitim alanı dışındaki bir görevde istihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personel için, ilgili mercilerden mesleki yeterlilik konusunda görüş alınmaz.

Bu kişiler; Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinde öngörülen mesleki yeterlilik istem ve yeterlilik prosedürleri ile lisans istem ve prosedürlerine tabi değildirler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

Çalışma İzni Taleplerinin Reddi

Madde 15- Bakanlık, bu Yönetmeliğin 2 nci maddesinin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde belirtilen kapsamdaki yabancı uyruklu personelin çalışma izin veya süre uzatımı taleplerini değerlendirirken, 4817 sayılı Kanunda yer alan sınırlayıcı hükümleri dikkate alır.

4875 sayılı Kanun kapsamında yatırım yapılması, şirket ortakları dahil yabancı uyruklu personele mutlaka çalışma izni verilmesini zorunlu kılmaz.

İstatistiki Bilgilerin Bildirilmesi

Madde 16- Bakanlık, doğrudan yabancı sermaye yatırımlarına ilişkin bilgi sisteminin kurulması ve geliştirilmesi amacıyla, doğrudan yabancı yatırımlarda istihdam edilen yabancı personel hakkındaki istatistiki bilgileri üçer aylık dönemler itibariyle Hazine Müsteşarlığı Yabancı Sermaye Genel Müdürlüğüne bildirir.

Değerlerin Güncelleştirilmesi

Madde 17- Bu Yönetmelikte, özellik arzeden doğrudan yabancı yatırımların niteliğinin tespitinde kullanılan ve Türk Lirası olarak belirtilen değerler, Maliye Bakanlığınca belirlenen yeniden değerlendirme oranında her yıl artırılır.

Hüküm Bulunmayan Haller

Madde 18- Bu Yönetmelikte hüküm bulunmayan hallerde, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliği hükümleri uygulanır.

Yürürlük

Madde 19- Bu Yönetmelik 6/9/2003 tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 20- Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUNUN UYGULAMA YÖNETMELİĞİNDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR YÖNETMELİK

Resmi Gazete Yayım Tarihi ve Sayısı : 24 Nisan 2004 / 25442

MADDE 1 - 29/8/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 55 - Özel kanunlarda belirlenen hükümler saklı kalmak ve yabancı ile işverenin diğer kanunlardan doğan yükümlülüklerini yerine getirmeleri kaydıyla;

- a. Türkiye’nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı sözleşmelerle çalışma izninden muaf tutulanların,
- b. Daimi ikametgahları yurt dışında olup bilimsel, kültürel ve sanatsal faaliyetler amacıyla bir aydan az süre için geçici olarak Türkiye’ye gelen yabancıların,
- c. Türkiye’ye ithal edilen makine ve teçhizatın montajı, bakım ve onarımı, kullanımına ilişkin eğitiminin verilmesi veya teçhizatı teslim almak veya Türkiye’de arızalanan araçların tamiri amacıyla; Türkiye’ye giriş tarihinden itibaren üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla gelenlerin,
- d. Türkiye’den ihraç edilen ya da Türkiye’ye ithal edilen mal ve hizmetlerin kullanılmasına ilişkin eğitim amacıyla Türkiye’ye giriş tarihinden itibaren üç ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla Türkiye’de bulunanların,

- e. Türkiye’de fuar ve sirklerde gösteri ve benzeri görevli olarak Türkiye’ye giriş tarihinden itibaren altı ayı geçmemek ve bu durumu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlamak koşuluyla bulunanların,
- f. Eğitim süresiyle sınırlı olmak üzere durumunu ibraz edeceği belgeler ile kanıtlayarak üniversiteler ile kamu kurum ve kuruluşlarına bilgi ve görgülerini artırmak üzere gelen yabancıların,
- g. Sosyo-kültürel ve teknolojik alanlar ile eğitim konularında üç ayı aşmayan bir sürede Türkiye’ye önemli hizmet ve katkı sağlayabilecekleri ilgili mercilerce bildirilenlerin,
- h. Karşılıklılık esasına göre, öğrenci değişim programları çerçevesinde staj süreleri ile sınırlı kalmak kaydıyla özel veya kamu kurum ve kuruluşlarında staj yapacak yabancı öğrencilerin,
- i. Türkiye’nin taraf olduğu ikili yada çok taraflı sözleşmeler gereğince veya konsorsiyumlar tarafından yürütülecek ulusal, uluslararası projelerde veya uluslararası kuruluşlarda çalışacak yabancıların,
- j. Bir yıl içerisinde görev süresi altı ayı geçmemek kaydıyla Türkiye’ye gelen tur operatörü temsilcisi yabancıların,
- k. Türkiye Futbol Federasyonunca veya Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğünce talepleri uygun bulunan yabancı futbolcular ile diğer sporcu ve antrenörlerin sözleşmeleri süresince,

çalışma izni almalarına gerek bulunmamaktadır.

Ancak mesleki hizmetler kapsamında olup, muafiyet hükümlerine tabi yabancı mimar, mühendis ve şehir plancılarının, hizmet sürelerinin bir ayı aşması, (1) bendi kapsamındakilerin ise bir yılı aşması

durumunda akademik ve mesleki yeterliliğini tamamlayarak Bakanlıktan çalışma izni alması, ilgili meslek kuruluşuna geçici üye olması ve ulusal kurum ve kuruluşların uygulamalarına uyması zorunludur.

Muafiyet süreleri uzatılamaz. Ayrıca, (b), (c), (d), (e), (g) ve (j) bentleri kapsamındaki yabancılar, muafiyet başlangıç tarihinden itibaren oniki ay içinde muafiyet hükümlerinden sadece bir kez yararlanır. Bu maddede sayılan yabancılar, geliş amaçlarını, ne kadar süre ile ve nerede kalacaklarına ilişkin bilgileri, buldukları yerin emniyet makamlarına bildirirler. Bu bildirimlerde şahsi başvuru zorunluluğu yoktur.”

MADDE 2 – Aynı Yönetmeliğin Başvuru İçin İstenilen ve Başvuruya Eklenecek Belgeler başlıklı EK-2 nin Yabancıdan İstenilen Belgeler bölümünde yer alan Noter Onaylı ve Türkçe tercümeli Pasaport sureti ibaresi “Yurtiçi başvurularda noter onaylı ve Türkçe tercümeli pasaport sureti, yurtdışı başvurularında yeminli mütercim onaylı Türkçe tercümeli pasaport sureti” şeklinde, Noter Onaylı ve Türkçe tercümeli Diploma sureti ibaresi de “Mesleki hizmetler kapsamında çalışacak yabancılar ile Bakanlığın gerekli gördüğü diğer mesleklerde çalışacak yabancılardan noter onaylı ve Türkçe tercümeli diploma sureti” şeklinde değiştirilmiştir.

MADDE 3 – Aynı Yönetmeliğe aşağıdaki Geçici Madde 1 eklenmiştir.

“GEÇİCİ MADDE 1 – Mesleki hizmetler kapsamında çalışma izni uzatma talebinde bulunan yabancıların Kanunun yürürlüğe girmesinden önce diğer merciler tarafından verilen çalışma izinleri akademik ve mesleki yeterliliğe ilişkin prosedürün tamamlanabilmesi için bir yılı geçmemek kaydıyla uzatılabilir.”

Yürürlük

MADDE 4 — Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 5 — Bu Yönetmelik hükümlerini Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı yürütür.

TÜRK VATANDAŞLIĞI KANUNU

Kanun No : 403

Kabul Tarihi : 11.02.1964

Resmi Gazete Yayım Tarih ve Sayısı : 22.02.1964 / 11638

BİRİNCİ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının Kazanılması

I- Kanun Yolu İle Kazanma

1-Nesep ile

A) Doğum

Madde 1- (Değişik:13/2/1981-2383/1 md.)

Türkiye içinde veya dışında Türk babadan olan ya da Türk anadan doğan çocuklar doğumlarından başlayarak Türk vatandaşdırlar.

B) Hal Değişikliği

Madde 2- Yabancı anadan evlilik dışında doğan çocuk,

a) Nesebinin tashihi,

b) Babalığın hükümle tahakkuk etmesi,

c) Tanıma,

Yollarından biriyle bir Türk vatandaşına nesep bağı ile bağlanırsa doğumundan başlayarak Türk vatandaşı olur.

C) Evlat Edinme

Madde 3- Evlat edinme, evlatlığın vatandaşlığına tesir etmez. Ancak küçük olan evlatlık vatansız olur veya anası babası bulunmaz veya hut nerede olduğu bilinmezse bir Türk tarafından evlatlığa alınmakla Türk vatandaşı olur.

2- Doğum yeri ile

Madde 4- Türkiye’de doğan ve vatandaşlığını ana ve babasının doğumla kazanamayan çocuklar doğumlarından başlayarak Türk vatandaşlarıdır.

Türkiye’de bulunmuş çocuklar, aksi sabit olmadıkça, Türkiye’de doğmuş sayılırlar.

3- Evlenme ile

Madde 5- (Değişik:12/6/2003-4866/1.md.) Bir Türk vatandaşı ile evlenme, kendiliğinden Türk vatandaşlığını bahşetmez. Ancak, bir Türk vatandaşı ile evlenme nedeniyle Türk vatandaşlığını kazanmak isteyen yabancılar, en az üç yıldan beri evli olmaları, fiilen birlikte yaşamaları ve evliliğin devamı kaydıyla, yurt içinde en büyük mülki idare amirliklerine, yurt dışında ise Türk konsolosluklarına yazılı olarak başvuruda bulunabilirler. Başvuru üzerine İçişleri Bakanlığınca yapılacak inceleme ve soruşturma sonucunda, aranan şartları taşıdıkları anlaşılan kişiler, bu durumun tespitine ilişkin karar tarihinden itibaren Türk vatandaşlığını kazanırlar.

Ancak, bir Türk vatandaşı ile evlenen yabancı, evlenmekle eski vatandaşlığını kaybediyorsa Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanır.

Evlilik yoluyla Türk vatandaşlığını kazananlar, evlenmenin butlanı-

na karar verilmesi halinde, akitte hüsnüniyetli iseler Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Butlanına karar verilmiş evlenmeden olan çocuklar ana veya babaları hüsnüniyetli olmasalar dahi Türk vatandaşlığını muhafaza ederler.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Bakanlar Kurulunca çıkartılacak yönetmelikle belirlenir.

II- Yetkili Makam Kararı İle Kazanma

I- Vatandaşlığa Alınma Çeşitleri Ve İkamet

A) Genel Olarak Vatandaşlığa Alınma

Madde 6- Aşağıdaki şartları taşıyan yabancılar Bakanlar Kurulu kararı ile Türk vatandaşlığına alınabilirler.

Vatandaşlığa alınmasını isteyen kişi,

- a) Kendi milli kanununa, vatansız ise Türk Kanununa göre reşit olmalıdır.
- b) Müracaat tarihinden geriye doğru Türkiye’de 5 yıl ikamet etmiş olmalıdır.
- c) Türkiye’de yerleşmeye karar verdiğini davranışı ile teyit etmiş olmalıdır.
- ç) İyi ahlak sahibi olmalıdır.
- d) Genel sağlık bakımından tehlike teşkil eden hastalığı bulunmamalıdır.
- e) Yeteri kadar Türkçe konuşabilmelidir.

f) Türkiye’de kendisinin ve geçimi ile yükümlü olduğu kimselerin geçimini sağlayacak gelire veya mesleğe sahip olmalıdır.

B) İstisnai vatandaşlığa alınma

Madde 7- Aşağıdaki hallerde 6 ıncı maddenin (b) ve (c) bentlerindeki şartlar aranmaksızın yabancılar, istekleri üzerine İçişleri Bakanlığının teklifi ve Bakanlar kurulu kararıyla Türk vatandaşlığına alınabilirler.

a) Türk vatandaşlığını herhangi bir şekilde kaybetmiş olanların sonradan doğmuş reşit çocukları,

b) Bir Türk vatandaşı ile evli olanlarla bunların reşit çocukları,

c) Türk soyundan olanlarla, eşleri ve reşit çocukları,

ç) Bir Türk vatandaşı ile evlenme kararıyla Türkiye’de yerleşmiş olanlar,

d) Türkiye’ye sanayi tesisleri getiren sosyal, ekonomik alanlarda veya bilim, teknik veyahut sanat alanlarında olağanüstü hizmeti geçmiş veya hizmeti geçeceği düşünülen kimseler,

e) Vatandaşlığa alınması Bakanlar Kurulunca zaruri görülenler.

C) Yeniden vatandaşlığa alınma

Madde 8- (Değişik: 12/6/2003-4866/2.md.) Bu Kanuna göre Türk vatandaşlığını kaybetmiş olanlardan; 19 uncu madde uyarınca yabancı erkekle evlenmek ve kocasının uyrukluğunu seçmek suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden ve 13 üncü maddede öngörülen süreyi geçiren kadınlar ile 20 inci madde uyarınca izin almak suretiyle Türk vatandaşlığından çıkanlar İçişleri Bakanlığınca, 25 inci madde

uyarınca Bakanlar Kurulunca Türk vatandaşlığını kaybettiklerine karar verilenler ise Bakanlar Kurulu kararıyla, ikamet şartı aranmaksızın, yeniden vatandaşlığa alınabilir.

D) Yabancıнын İkameti

Madde 9- Bir yabancı için ikamet Türk kanunlarına uygun olarak Türkiye’de oturmaktadır. Yabancıнын, toplamı altı ayı geçmemek şartıyla Türkiye dışında bulunması ikamet süresini kesmez. Ancak Türkiye dışında geçirdiği zaman ikamet süresinden sayılmaz.

2-Bakanlar Kurulu Kararının Hükmü ve Vatandaşlığa Alınmada Usul (1)

A) Bakanlar kurulu kararının hükmü

Madde 10- (Değişik:20/4/1989-3540/1 md.)

Şartsız olarak vatandaşlığa alınma Bakanlar Kurulu kararı tarihinden itibaren hüküm ifade eder.

Bakanlar Kurulunca bir şarta bağlı olarak vatandaşlığa alınmasına karar verilenler için vatandaşlığa alınma kararı, bu şartın yerine getirildiğinin İçişleri Bakanlığınca tespit edildiği tarihten itibaren hüküm ifade eder.

İki yıl içerisinde şartların yerine getirilmemiş olması halinde İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine vatandaşlığa alınma kararı Bakanlar Kurulunca iptal edilir.

B) Vatandaşlığa Alınmada Usul

Madde 11- (Değişik: 20/4/1989-3540/2 md.)

Türk vatandaşlığına alınma başvurusu ilgilinin oturduğu yerin en

büyük mülki idare amirine, yabancı ülkelerde Türk konsolosluklarına bir dilekçe ile yapılır.

Bu makamlarca hazırlattırılacak dosya, gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

Vatandaşlığa alınma dileğinde bulunan kişi hakkında, bu Kanunun Uygulamasına İlişkin Yönetmelikle tespit edilecek esaslara göre soruşturma yapılarak gerekli şartların bulunup bulunmadığı araştırılır. Durumları uygun görülenlerin vatandaşlığa kabulü için Başbakanlığa teklifte bulunulur; uygun görülmeyenlerin başvuruları, İçişleri Bakanlığınca reddedilir.

III Seçme Hakkı ile Kazanma

1- Türk Vatandaşlığını Kaybeden Küçükler

Madde 12- Aşağıdaki kişiler, Türk Medeni Kanununa göre reşit olmalarından başlayarak bir yıl içinde Türk vatandaşlığını seçebilirler.

a) (Mülga:13/2/1981-2383/11 md.)

b) 30 ve 37 inci maddeler gereğince, annelerine bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler,

c) 32 ve 36 inci maddeler gereğince, ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçükler,

2-Evlenme ile Türk Vatandaşlığını Kaybeden Kadın

Madde 13- 19 uncu madde uyarınca evlenme ile Türk vatandaşlığından ayrılan kadın bu evliliğin sona ermesinden başlayarak üç yıl içinde Türk vatandaşlığına dönebilir.

IV- Vatandaşlığı Kazanmanın Sonuçları

I-Evlenmede Çocuklar

Madde 14- Evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadının, bu evlenmeden önceki küçük çocukları,

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın vatansız bulunması,
- ç) Çocuğun vatansız olması,

20/4/1989 tarihli ve 3540 sayılı Kanunun 1 inci maddesi ile bu Kanun 10 ve 11 inci maddelerinin ortak başlığı değiştirilmiş ve metne işlenmiştir.

- d) velayetin anada bulunması,

Hallerinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Şu kadar ki (a) ve (d) bentlerinin uygulanmasında 16 ncı maddedeki şartlar aranır.

2-Vatandaşlığa Alınma

A) Eş

Madde 15- Vatandaşlığa alınma eşin vatandaşlığına tesir etmez, ancak vatansız kadın, kocasına bağlı olarak Türk vatandaşı olur.

B) Çocuklar

Madde 16- Küçük çocuklar Türk vatandaşlığına alınan babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Türk vatandaşlığına alınan kadının küçük çocukları,

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın vatansız olması,
- ç) Çocuğun vatansız olması,
- d) Velayetin anada bulunması,

Hallerinde çocuğun milli kanunu engel olmadığı taktirde analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

3- Seçme Hakkı İle Kazanma

A) Türk Vatandaşlığını seçen kişinin eşi ve çocukları

Madde 17- Bu Kanunun vatandaşlığı kazanmanın sonuçlarını düzenleyen 15 ve 16 ıncı maddeleri 12 inci madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığına dönen kişilerin eşleri ve küçük çocukları hakkında da uygulanır.

B) Türk Vatandaşlığını Seçen Kadının Çocukları

Madde 18- Evlenme ile Türk Vatandaşlığından ayrılan analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybeden küçük çocuklar, kadının 13 üncü madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığına dönmesi halinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

Kadına Türk vatandaşlığını kaybettiren evlenmeden olan küçük çocukları, 16 ncı maddenin ikinci fıkrasında belirtilen hallerde seçme hakkını kullanan analarına bağlı olarak Türk vatandaşı olurlar.

İKİNCİ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının Kaybı

1- Kanun Yolu İle Kayıp

Evlenme

Madde 19- Yabancı ile evlenen Türk kadını kocasının milli kanunu evlenme sebebi ile kocanın vatandaşlığını kadına bahşettiği ve kadın kocasının vatandaşlığını seçtiğini 42 inci maddede gösterilen şekilde bildirdiği takdirde, Türk vatandaşlığını kaybeder.

Kadın kocasının vatandaşlığını belirli şartların gerçekleşmesi ile kazanıyorsa; Türk vatandaşlığı o tarihte kaybedilir.

II- Yetkili Makam Kararı ile Kayıp

1- Vatandaşlıktan Çıkma ve Başka Bir devlet Vatandaşlığını kazanma İzni (1)

A) Çıkma Şartları

Madde 20- (Değişik:12/6/2003-4866/3.md.) Türk vatandaşlığından çıkma izni, aşağıdaki şartların varlığı halinde, İçişleri Bakanlığınca verilebilir.

a) Mümeyyiz ve reşit olmak,

b) Herhangi bir nedenle yabancı bir devlet vatandaşlığını kazanmış olmak veya başka bir devlet vatandaşlığını kazanacağına ilişkin inandırıcı belirtiler bulunmak,

c) Herhangi bir suç nedeniyle aranmakta olan kişilerden olmamak,

d) Hakkında herhangi bir mali ve cezai tahdit bulunmamak.

B) Müracaat Makamı

Madde 21- (Değişik:13/02/1981-2383/3 md.)

Türk vatandaşlığından çıkma veya başka bir Devlet vatandaşlığını kazanma dileği, Türkiye içinde ilgilinin oturduğu yerin en büyük mülkiye amirine, yurt dışında Türk konsolosluğuna bir dilekçe ile sunulur.

Bu makamlarca tamamlanan evrak gereği yapılmak üzere İçişleri Bakanlığına gönderilir.

C) Çıkma ve izin belgeleri

Madde 22- (Değişik:13/02/1981-2383/4 md.)

Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi, aynı zamanda başka bir Devlet vatandaşı ise, çıkma belgesi kendisine derhal verilir.

Vatandaşlıktan çıkmak isteyen kişi başka bir Devlet vatandaşı değil ise, İçişleri Bakanlığınca kendisine bir izin belgesi, ilgili yabancı Devlet vatandaşlığını kazandığını belirten belgeyi getirdiğinde de çıkma belgesi verilir.

Başka bir Devlet vatandaşlığını kazanmak isteyen kişiye de Bakanlar Kurulunca tespit edilen esaslara uygun olarak İçişleri Bakanlığınca izin belgesi verilebilir.

İzin belgesi üç yıl için geçerlidir. İzin belgesi alanlar bu süre içerisinde yetkili Türk makamlarına gerekli bilgi ve belgeleri vermek zorundadırlar.

Ç) Çıkma Hükümü

Madde 23- (Değişik:13/02/1981-2383/5 md.)

22 inci madde uyarınca çıkma belgesinin verilmesi ile Türk vatandaşlığı kaybedilir.

Kendilerine 22 inci maddenin ikinci ve üçüncü fıkralarında belirtilen izin belgesi verilmiş olanlardan aynı maddede gösterilen süre içerisinde yetkili Türk makamlarına gerekli bilgi ve belgeleri vermemiş olanların Türk vatandaşlığını kaybedip etmediklerine, İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verilir.

1) Bu alt başlık 13/12/1981 ve 2383 sayılı Kanununun 10 uncu maddesiyle değiştirilmiş şeklidir.

2- Vatandaşlığa Alınmanın İptali

Madde 24- Vatandaşlığa alınma, ilgilinin yalan beyanı veya önemli hususları gizlemesi sonucu vuku bulmuş ise, vatandaşlığa alınma kararı Bakanlar Kurulunca iptal edilir.

İlgilinin Türk vatandaşlığına alınmasından başlayarak beş yıl geçtikten sonra iptal kararı verilemez.

3- Vatana Bağlılıkla Bağdaşmayan Eylemler

A) Kaybettirme

Madde 25- Aşağıdaki kişilerin Türk vatandaşlığına kaybettiklerine Bakanlar Kurulu tarafından karar verebilir.

a) (Değişik:13/02/1981-2383/6 md.) İzin almaksızın kendi istekleri ile yabancı bir Devlet vatandaşlığını kazananlar.

b) Yabancı bir Devletin, Türkiye'nin menfaatlerine uymayan herhangi bir hizmetinde bulunup da Hükümetçe, bu görevi bırakmaları kendilerine yurt dışında elçilik veya konsolosluklarımız, yurt içinde

ise mahalli mülki amirleri tarafından bildirilmesine rağmen üç aydan az olmamak üzere verilecek münasip bir süre içerisinde kendi istekleri ile bırakmayanlar,

c) Türkiye ile savaş halinde bulunan bir Devletin her türlü hizmetinde kendi istekleriyle Hükümetin izni olmaksızın çalışmaya devam edenler.

ç) Yurt dışında bulunup da muvazzaf askerlik görevini yapmak veya Türkiye’de savaş ilanı üzerine, yurt dışında bulunup da, yurt savunmasına katılmak için yetkili kılınmış makamlar tarafından usulen yapılacak çağrıya mazeretsiz olarak üç ay içinde icabet etmeyenler.

d) Sevk sırasında veya kıtalarına katıldıktan sonra yurt dışına kaçıp da kanuni süre içinde geri dönmeyenler.

e) Silahlı Kuvvetler mensupları ile askerlik görevini yapmakta olanlardan görev, izin hava değişimi veya tedavi için yurt dışında bulunup da süresi bittiği halde mazeretsiz olarak üç ay içinde geri dönmeyenler,

f) Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığını kazandıktan sonra kesintisiz olarak en az yedi yıl Türkiye dışında oturan ve Türkiye ile ilgisini ve bağlılığını kesmediğine ve Türk vatandaşlığını muhafaza ettiğine delalet edecek resmi temas ve işlemleri bulunmayanlar.

(ç), (d), (e) bentlerine göre karar verilebilmesi için Milli Savunma Bakanlığının teklifi şarttır.

g) (Ek :13/02/1981-2383/6 md.;Mülga:27/5/1992-3808/1 md))

h) (Ek:13/2/1981-2383/6 md) Herhangi bir yolla yabancı bir Devlet vatandaşlığını kazanmış olup, kesintisiz olarak en az yedi yıl Türkiye dışında oturan ve Türkiye ile ilgisini ve bağlılığını kesmediğine ve

Türk vatandaşlığını muhafaza etmek isteğine delalet edecek resmi temas ve işlemlerde bulunmayanlar.

(Ek Fıkra:13/2/1981-2383/6 md.;;Mülga:27/5/1992-3808/1 md)

B) Çıkarma

Madde 26- (Değişik: 13/02/1981-2383/7 md.)

Yurt dışında bulunup da Türkiye Cumhuriyetinin iç ve dış güvenliği ile kanunun suç saydığı şekilde iktisadi veya mali güvenliği aleyhine faaliyette bulunan veya yurt içinde bu tür faaliyetlerde bulunup da her ne suretle olursa olsun yurt dışına çıkan ve hakkında Türkiye’de bu nedenle kamu davası açılmasına veya ceza kovuşturmasına veya hükmün infazına olanak bulunmayan ve gelmesi için yapılan duyuruya rağmen üç ay içinde, savaş sıkıyönetim ve olağanüstü hal-lerde bir ay içinde yurda dönmeyen Türk vatandaşlığını sonradan kazanmış kişiler Bakanlar Kurulu Kararı ile vatandaşlıktan çıkarılabilir.

Bu hüküm, Türkiye savaş halinde bulunduğu zaman. doğumla Türk vatandaşı olanlar hakkında da uygulanabilir.

III- Seçme Hakkı İle Kayıp

1- Türk Vatandaşlığını Kazanan Çocuklar

Madde 27- Aşağıdaki Türk vatandaşları reşit olmalarından başlayarak iki yıl içinde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler:

a) (Değişik: 13/02/1981-2383/8 md.) Analarına bağlı olarak doğumla Türk vatandaşı oldukları halde doğumla veya sonradan yabancı babalarının vatandaşlığını kazananlar,

b) Evlatlığı alınmakla Türk vatandaşı olanlar,

c) Doğum yeri esasına göre Türk vatandaşı oldukları halde, sonradan ana veya babasının vatandaşlığını kazananlar,

ç) Herhangi bir şekilde Türk vatandaşlığını kazanmış olan ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşı olanlar,

Yukarıdaki hükümler gereğince vatandaşlıktan ayrılma ilgiliyi vatan-sız kılacak ise, bu hak kullanılmaz.

2- Evlenme ile Türk Vatandaşlığını Kazanan Kadın

Madde 28- 5 inci madde uyarınca evlenme ile Türk vatandaşlığını kazanan kadınlar evliliğinin sona ermesinden başlayarak üç yıl içinde evlenmeden önce sahip oldukları devlet vatandaşlığını muhafaza ettikleri veya bu vatandaşlığa dönebildikleri takdirde Türk vatandaşlığından ayrılabilirler.

IV- Kaybın Sonuçları

1- Yabancı Muamelesi ve Saklı Tutulan Haklar (1)

Madde 29- (Değişik:06/7/2004- 5203/ 1.md) Bu Kanun gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler, kayıp tarihinden başlayarak yabancı muamelesine tâbi tutulur. Ancak doğumla Türk vatandaşı olup da, İçişleri Bakanlığında vatandaşlıktan çıkma izni alanlar ve bunların vatandaşlıktan çıkma belgesinde kayıtlı reşit olmayan çocukları; Türkiye Cumhuriyetinin millî güvenliğine ve kamu düzenine ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla, askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü ve seçme-seçilme, kamu görevlerine girme ve muafen araç veya ev eşyası ithal etme hakları dışında, sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı kalmak ve bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tâbi olmak şartıyla Türk vatan-

daşlarına tanınan haklardan aynen yararlanmaya devam ederler. Kanunun 33 ve 35 inci madde hükümleri saklıdır.

2- Evlenmede Çocuklar

Madde 30- Yabancı ile evlenmek suretiyle 19. madde gereğince Türk vatandaşlığını kaybeden kadının bu evlenmeden önceki küçük çocukları;

- a) Babanın ölmüş bulunması,
- b) Babanın belli olmaması,
- c) Babanın vatansız olması,

Hallerinde analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Bu fıkra gereğince Türk vatandaşlığının kaybı, çocuk 15 yaşından büyük ise, yazılı muvafakatına bağlıdır.

Yukarıdaki fıkra gereğince Türk vatandaşlığının kaybı çocukları vatansız kılacak ise, çocuklar Türk kalırlar.

3- Vatandaşlıktan Çıkma

A) Eş:

Madde 31- Vatandaşlıktan çıkma eşin vatandaşlığına tesir etmez.

1)Bu Madde başlığı, 7/6/1995 tarih ve 4112 sayılı kanunun 2. maddesi ile değiştirilmiş olup, metne işlenmiştir.

B) Çocuklar

Madde 32- (Değişik: 12/6/2003-4866/ 5. md.) Türk vatandaşlığından çıkan babanın küçük çocukları;

a) Ananın ölmüş bulunması,

b) Ananın yabancı olması,

c) Velayetin babada bulunması ve ananın yazılı muvafakatının alınması,

hallerinde babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Ancak ananın muvafakat etmemesi durumunda mahkemeden alınacak karara göre işlem yapılır.

Türk vatandaşlığından çıkan ananın küçük çocukları;

a) Babanın ölmüş bulunması,

b) Babanın belli olmaması,

c) Babanın yabancı olması,

d) Velayetin anada bulunması ve babanın yazılı muvafakatının alınması,

Hallerinde, annelerine bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler. Ancak, babanın muvafakat etmemesi durumunda mahkemeden alınacak karara göre işlem yapılır.

Baba veya anaya bağlı olarak vatandaşlığın kaybı, çocuk 15 yaşından büyük ise, yazılı muvafakatına bağlıdır.

Bu madde hükümleri gereğince vatandaşlığın kaybı çocukları vatan-sız kılacak ise çocuklar Türk kalır.

4- Vatandaşlığın İptali

Madde 33- İptal kararı ilgili kişiye bağılı olarak Türk vatandaşı olmuş eş ve çocuklar hakkında da hüküm ifade eder.

İptal kararının hükümleri geriye yürümez.

Vatandaşlığı iptal edilenlerin mallarının tasfiyesi ile kendilerinin sınır dışı edilmeleri lüzumlu görüldüğü takdirde bu husus iptal kararında belirtilir. Bu gibiler en geç bir yıl içinde Türkiye'deki mallarını tasfiye ederek ikametgah ve iş merkezlerini yurt dışına nakil ve memleketi terk etmek zorundadır. Aksi halde, malları hazinece satılarak bedelleri nam ve hesaplarına milli bir bankaya yatırılır ve kendileri de sınır dışı edilir. Bu kişiler iptal kararı aleyhine Danıştay'a başvurdukları takdirde, malların tasfiyesi ve sınır dışı işlemleri dava sonuna bırakılır.

5- Kaybettirme ve Çıkarma

A) Genel Olarak

Madde 34- kaybettirme ve çıkarma kararları şahsidir. İlgilinin eş ve çocuklarına tesir etmez.

B) Çıkarma

Madde 35- 26 ncı madde gereğince vatandaşlıktan çıkarılan kişilerin Türkiye'de bulunan malları Hazinece tasfiye edilir ve bedelleri nam hesaplarına milli bir bankaya yatırılır. Bu kişiler çıkarma kararı aleyhine Danıştay'a başvurduğu takdirde malların tasfiyesi dava sonuna bırakılır.

Bu gibiler Türkiye'de yerleşmemek ve genel hükümlere tabi olmak şartıyla Türkiye'ye gelebilirler.

Vatandaşlıktan çıkarma kararının ilgiliyi tebliğinden veya Resmi Ga-

zete ile yayınlanmasından önce Türkiye'ye dönenler hakkında vatandaşlıktan çıkarma işlemi durdurulur.

Türk vatandaşlığından çıkarılanlar hiçbir şekilde yeniden Türk vatandaşlığını kazanamazlar.

6- Seçme Hakkı ile Kayıp

A) Seçme Hakkı ile Türk Vatandaşlığından Ayrılan Kişinin Eşi ve Çocukları

Madde 36- Bu Kanunun vatandaşlıktan çıkmanın sonuçlarını düzenleyen 31 ve 32 inci maddeleri, 27 inci madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılan kişilerin eşleri ve küçük çocukları, hakkında da uygulanır.

B-Seçme Hakkı ile Türk Vatandaşlığından Ayrılan Kadının Çocukları

Madde 37- Evlenme ile Türk vatandaşlığına geçen analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kazanan küçük çocuklar, kadının 28 inci madde uyarınca seçme hakkını kullanarak Türk vatandaşlığından ayrılması halinde, analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler.

Kadına Türk vatandaşlığını kazandıran evlenmeden olan küçük çocukları, 32 inci maddenin 2 inci fıkrasında belirtilen şartlarla seçme hakkını kullanan analarına bağlı olarak Türk vatandaşlığını kaybederler.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Türk Vatandaşlığının İspatı ve Yargı Yolu

1- Türk Vatandaşlığının İspatı

1- İspat Şekli

Madde 38- Türk vatandaşlığını ispatı herhangi bir şekilde tabi değildir.

Aşağıdaki resmi kayıt ve belgelerle benzerleri, aksi sabit oluncaya kadar ilgilinin Türk vatandaşı olduğuna karine teşkil eder.

- a) Türkiye Cumhuriyeti nüfus sicilli kayıtları,
- b) Nüfus hüviyet cüzdanları,
- c) Pasaport ve pasaport yerine geçen belgeler,
- ç) Türk konsolosluklarınca verilen vatandaşlık ilmühaberleri.

2- İdari Makamlar

Madde 39- Bir kimsenin Türk vatandaşı olup, olmadığı hakkında Türk makamlarınca tereddüde düşüldüğü taktirde bu husus İçişleri Bakanlığından sorulur.

II- Yargı Yolu

1- Danıştay

Madde 40- Türk vatandaşlığı hakkında idari makamlarca her ne şekilde olursa olsun verilen kararlar aleyhine Danıştay'a başvurulabilir.

2- Danıştay Dışı Yargı Organları

Madde 41- Danıştay dışında herhangi bir Türk yargı organı önünde bir kimsenin Türk vatandaşı olup olmadığı iddia edilir veya ilgili organ tarafından tereddüde düşülürse bu husus İçişleri Bakanlığından sorulur. İçişleri Bakanlığı en geç bir ay içinde kararını bildirir.

İçişleri Bakanlığınca verilen kararın davaya bakmakta olan mahkemece taraflara tebliğinden başlayarak bir ay içinde ilgililerce Danıştay'a başvurulmadığı taktirde Bakanlık kararı kesinleşir.

2 inci fıkrada belirtilen şekilde Danıştay'a başvurulursa bakılmakta olan dava, karara kadar durdurulur. Sözü edilen fıkra gereğince yapılan müracaatları Danıştay üç ay içinde kesin olarak karara bağlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Çeşitli Hükümler

1- Evlenmede Vatandaşlıkla İlgili Beyan

Madde 42- (Değişik: 12/6/2003-4866/ 6.md.) 19 uncu maddedeki beyanlar,

a) Evlenme, evlendirmeye yetkili Türk makamları önünde yapıldığı taktirde, evlenme sırasında o makama,

b) Evlenme, evlendirmeye yetkili yabancı makamlar önünde yapıldığı taktirde evlenmeyi tescil ile görevli Türk makamlarına, evlenme akdinden başlayarak bir aylık süre içinde yazılı olarak yapılır.

Birinci fıkraya uygun olarak yapılan beyanı alan makam evlenmenin tesciline ait muameleli evrak ile birlikte bunu ilgili nüfus müdürlüğüne gönderir.

II- Seçme Hakkını Kullanma Şekli

Madde 43- 12.13.27 ve 28 inci maddeler uyarınca seçme hakkı İçişleri Bakanlığına gönderilmek üzere mahallin en büyük mülkiye amirliğine ve yabancı memleketlerde de Türkiye elçilik veya konsolosluklarına yazılı bildiriye bulunmak suretiyle kullanılır.

III- Maddi Hataların Düzeltilmesi

Madde 44- Bu Kanuna göre alınan kararlarda maddi bir hata bulunduğu sonradan anlaşılırsa bu kararı veren makam düzeltme veya değiştirme kararı alabilir.

IV- Resmi Gazete ile Yayın

Madde 45- (Değişik:20/4/1989-3540/3 md.)

Bakanlar Kurulu kararı ile Türk vatandaşlığına alınanlardan gerekli görülenler ile Türk vatandaşlığını kaybedenlerin tam hüviyetleri Resmi Gazetede yayımlanır.

Bunlardan adresi bilinmeyenler hakkında ilanen tebliğ, bu yayım tarihinden itibaren bir yıl sonra yapılmış sayılır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Son Hükümler

1- Kaldırılan Kanun ve Hükümler

Madde 46- 431 Sayılı kanunla ekleri ve İskan Kanununun vatandaşlıkla ilgili hükümleri saklı kalmak şartıyla 1041 ve 1312 sayılı kanunlarla bu kanuna aykırı diğer hükümler kaldırılmıştır.

Ek Madde 1- (03/06/2003-4862-1 md.): Türk vatandaşlığına geç-

mek isteyen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vatandaşları, yurtdışında ilgili Türk temsilciliklerine, yurt içinde ise valiliklere başvurarak Türk vatandaşı olmak istediklerini beyan ettikleri takdirde, Türk vatandaşlığını kendiliğinden kazanırlar.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, ilgili Bakanlıkların görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığınca hazırlanarak Bakanlar Kurulunca çıkartılacak yönetmelikle düzenlenir.

11- Geçici Hükümler

Kayıp Kişiler

Geçici Madde 1- Milli Mücadeleden sonra, “ avdeti gayricaizdir” şerhini havi Büyük Millet Meclisi Hükümeti veya işgal Devletlerinin İstanbul temsilcileri tarafından verilen pasaportlarla veya belgeleri olmaksızın Türkiye’den 1930 yılının sonuna kadar ayrılmış bulunup da halen ölü veya sağ oldukları bilinmeyen ve sadece nüfus sicillerinde kayıtlı bulunan kişiler, bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Türk vatandaşlığını kaybetmiş sayılırlar. Gerekli işlemler İçişleri Bakanlığınca yapılır.

Iskat Edilenlere Verilen Talep Hakkı

Geçici Madde 2- Tabiiyeti Osmaniye kanunnamesi ile 1312 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu hükümlerine göre ıskat edilmiş doğuştan Türk vatandaşı olan kişiler bu kanunun yürürlük tarihinden başlayarak bir yıl içinde yeniden Türk vatandaşlığına girmek istediğinde buldukları ve vatandaşlığa alınmalarında bir sakınca görülmediği takdirde haklarında bu kanunun 8 inci maddesi uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Geçici Madde 3- (Ek:27/5/1992-3808/2 md) 403 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25. maddesinin (g) bendi uyarınca haklarında Bakanlar Kurulunca Türk vatandaşlığını kaybettirme kararı almış olanların nüfus kütüklerindeki kayıtları müracaatlarına ve herhangi bir işleme gerek kalmaksızın İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğüne canlandırılır.

Geçici Madde 4- (Ek:27/5/1992-3808/3 md) 403 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 25. maddesinin (g) bendi uyarınca haklarında Türk vatandaşlığını kaybettirme işlemi yapılan ve bu nedenle aynı kanununun 35. maddesi gereğince Türkiye’de bulunan ve hazinece tasfiye edilen malları veya bu malların milli bir bankada adlarına açılan hesabına yatırılmış olan bedelleri hak sahiplerine iade edilir.

Kaybettirme işlemi aleyhine Danıştay’da açılmış ve henüz karara bağlanmamış olan davalar düşer.

Ek Geçici Madde 1- (ek:13/2/1981-2383/12 md.)

1312 Sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu hükümlerine göre vatandaşlıktan ıskat edilmiş veya başka bir nedenle vatandaşlığımızı kaybetmiş doğuştan Türk vatandaşı olan kişilerin bu Kanunun yürürlük tarihinden başlayarak 2 yıl içinde yeniden Türk vatandaşlığına girmek isteğinde bulunmaları ve vatandaşlığa alınmalarında bir sakınca görülmemesi halinde haklarında 403 sayılı Kanunun 8 inci maddesini uygulamaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

Ek Geçici Madde 2- (ek:13/2/1981-2383/12 md.)

22/5/1964 tarihinden bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar Türk anadan doğan ve doğumla Türk vatandaşlığını kazanmayan küçükler ana, baba ya da yasal temsilcilerinin başvurmaları halinde

analarına bağlı olarak doğumlarından başlayarak Türk vatandaşı olurlar.

Ana , baba veya yasal temsilcilerinin başvurmamaları halinde ocuğun Türk Medeni Kanununa göre reşit olmasından itibaren 3 yıl içinde seçme yolu ile Türk vatandaşlığını kazanma hakkı saklıdır.

III- Yürürlük

Madde 47- Bu Kanun yayımından üç ay sonra yürürlüğe girer.

IV- Yürütme

Madde 48- Bu kanunun Bakanlar Kurulu yürütür.

TÜRK SOYLU YABANCILARIN TÜRKİYE’DE MESLEK VE SANATLARINI SERBESTÇE YAPABİLMELERİNE, KAMU, ÖZEL KURULUŞ VEYA İŞYERLERİNDE ÇALIŞTIRILABİLMELERİNE İLİŞKİN KANUN

Kanun No : 2527

Kabul Tarihi : 25.09.1981

Resmi Gazete Yayın Tarih ve Sayısı : 29.09.1981 / 17473

Amaç:

Madde 1 – Bu Kanunun amacı;Türkiye’de ikamet eden Türk soylu yabancıların ihtiyaç duyulan meslek ve sanatları serbestçe yapabilmelerine, Türk Silahlı Kuvvetleri ve Güvenlik Teşkilatı hariç olmak üzere kamu, özel kuruluş veya işyerlerinde bu meslek ve sanat dallarında çalıştırılabilmelerine olanak sağlamaktır.

Kapsam:

Madde 2 – Bu Kanun, Türk soylu yabancıların Türkiye’de çalışmalarına, kamu, özel kuruluş veya işyerlerinde çalıştırılabilmelerine izin verilmesine, meslek kuruluş ve sosyal güvenlik kurumları ile ilişkilerine hak ve yükümlülüklerinin düzenlenmesine ilişkin hükümleri kapsar.

Çalışma izni verilmesi:

Madde 3 – (Değişik: 27/2/2003-4817/30 md.)

Türk soylu yabancıların, kanunlarda Türk vatandaşlarının yapabileceği belirtilen meslek, sanat ve işlerde çalışabilme ve çalıştırılabilmeleri için, özel kanunlarda aranan nitelikleri taşımak ve yükümlü-

lükleri yerine getirmek şartıyla, bu Kanun ve Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanuna göre, İçişleri ve Dışişleri Bakanlıkları ile diğer ilgili bakanlık ve kuruluşların görüşleri alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca izin verilir.

Meslek kuruluşlarına girme:

Madde 4 – Bu Kanununun 3 ncü maddesine göre çalışma veya çalıştırılabilmelerine izin verilenler, özel kanunlar uyarınca Türk vatandaşları gibi ilgili meslek kuruluşlarına kayıtlarını yaptırmakla yükümlüdürler. Bu kişiler girdikleri meslek kuruluşlarının; genel kurullarına katılma, seçme ve seçilme dışındaki bütün haklardan yararlanırlar.

Tabi olacakları mevzuat:

Madde 5 – Bu Kanunun kapsamına girenler; çalıştıkları kamu, özel kuruluş veya işyerinde uygulanan personel, sosyal güvenlik, çalışma, çalıştırma ve diğer konulara ilişkin mevzuat hükümlerine tabidir.

Kişisel hal durumları ve kayıtları:

Madde 6 – Türkiye’de çalışmalarına izin verilenlerin kayıt ve dosyaları Dışişleri, ilgili bakanlıklar ve İçişleri Bakanlığınca tutulur ve yürütülür.

Haklarında uygulanmayacak hükümler:

Madde 7 – Bu Kanuna göre kendilerine izin verilenler, izin süresince, ikamet ve çalışma ile ilgili kanunların öngördüğü Türk vatandaşlığı olma şartından istisna edilirler.

Bunlar siyasi haklardan yararlanamazlar.

Yönetmelik:

Madde 8 – Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin esaslar ve çalışma veya çalıştırılma şartları, İşçileri Bakanlığının koordinatörlüğünde ilgili bakanlıkların görüşleri alınmak suretiyle Bakanlar Kurulunca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.

Yürürlük:

Madde 9 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme:

Madde 10 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

DOĞRUDAN YABANCI YATIRIMLAR KANUNU

Kanun No : 4875

Kabul Tarihi : 05.06.2003

Resmi Gazete Yayım Tarih ve Sayısı : 17.06.2003 /

Amaç ve kapsam

Madde 1- Bu Kanunun amacı, doğrudan yabancı yatırımların özen-dirilmesine, yabancı yatırımcıların haklarının korunması ile yatırım ve yatırımcı tanımlarında uluslar arası standartlara uyulmasına, doğ-rudan yabancı yatırımların gerçekleştirilmesinde izin ve onay siste-minin bilgilendirme sistemine dönüştürülmesine ve tespit edilen po-litikalar yoluyla doğrudan yabancı yatırımların artırılmasına ilişkin esasları düzenlemektir. Bu Kanun, doğrudan yabancı yatırımlara uy-gulanacak muameleyi kapsar.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanunda geçen;

- a. Yabancı yatırımcı: Türkiye’de doğrudan yabancı yatırım yapan,
 1. Yabancı ülkelerin vatandaşlığına sahip olan gerçek kişiler ile yurt dışında ikamet eden Türk vatandaşlarını,
 2. Yabancı ülkelerin kanunlarına göre kurulmuş tüzel kişileri ve uluslar arası kuruluşları,
- b. Doğrudan yabancı yatırım : Yabancı yatırımcı tarafından,
 1. Yurt dışından getirilen;

- Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'nca alım satımı yapılan konvertibl para şeklinde nakit sermaye,
 - Şirket menkul kıymetleri (devlet tahvilleri hariç),
 - Makine ve teçhizat,
 - Sınai ve fikri mülkiyet hakları,
2. Yurt içinden sağlanan;
- Yeniden yatırımda kullanılan kar, hasılat, para alacağı veya mali değeri olan yatırım ile ilgili diğer haklar,
 - Doğal kaynakların aranması ve çıkarılmasına ilişkin haklar,
- gibi iktisadi kıymetler aracılığıyla;

- i. yeni şirket kurmayı veya şube açmayı,
 - ii. menkul kıymet borsaları dışında hisse edinimi veya menkul kıymet borsalarından en az %10 hisse oranı ya da aynı oranda oy hakkı sağlayan edinimler yoluyla mevcut bir şirkete ortak olmayı,
- c. Müsteşarlık: Hazine Müsteşarlığı'nı,
- ifade eder.

Doğrudan Yabancı Yatırımlara İlişkin Esaslar

Madde 3-

a. Yatırım Serbestisi ve Milli Muamele

Uluslar arası anlaşmalar ve özel kanun hükümleri tarafından aksi öngörülmedikçe;

1. Yabancı yatırımcılar tarafından Türkiye’de doğrudan yabancı yatırım yapılması serbesttir.
2. Yabancı yatırımcılar yerli yatırımcılarla eşit muameleye tabidirler.

b. Kamulaştırma ve Devletleştirme

Doğrudan yabancı yatırımlar, yürürlükteki mevzuat gereğince; kamu yararı gerektirmedikçe ve karşılıkları ödenmedikçe kamulaştırılmaz veya devletleştirilemez.

c. Transferler

Yabancı yatırımcıların Türkiye’deki faaliyet ve işlemlerinden doğan net kar, temettü, satış, tasfiye ve tazminat bedelleri, lisans, yönetim ve benzeri anlaşmalar karşılığında ödenecek meblağlar ile dış kredi ana para ve faiz ödemeleri, bankalar veya özel finans kurumları aracılığıyla yurt dışına serbestçe transfer edilebilir.

d. Taşınmaz Edinimi

Yabancı yatırımcıların Türkiye’de kurdukları veya iştirak ettikleri tüzel kişiliğe sahip şirketlerin, Türk vatandaşlarının edinimine açık olan bölgelerde taşınmaz mülkiyeti veya sınırlı ayni hak edinmeleri serbesttir.

e. Uyuşmazlıkların Çözümü

Özel hukuka tabi olan yatırım sözleşmelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkların çözümü ile yabancı yatırımcıların idare ile yaptıkları kamu hizmeti imtiyaz şartlaşma ve sözleşmelerinden kaynaklanan yatırım uyuşmazlıklarının çözümlenmesi için; görevli ve yetkili mahkemelerin yanı sıra, ilgili mevzuatta yer alan koşulların oluşması ve tarafların anlaşması kaydıyla, milli veya milletlerarası tahkim ya da diğer uyuşmazlık çözüm yollarına başvurulabilir.

f. Nakit Dışı Sermayenin Değer Tespiti

Nakit dışındaki sermayenin değer tespiti, Türk Ticaret Kanunu hükümleri çerçevesinde yapılır. Yabancı ülkelerde kurulu bulunan şirketlerin menkul kıymetlerinin yatırım aracı olarak kullanılması halinde, menşe ülke mevzuatına göre değer tespitine yetkili makamların veya menşe ülke mahkemelerince tespit edilecek bilirkişilerin ya da uluslar arası değerlendirme kuruluşlarının değerlendirmeleri esas alınır.

g. Yabancı Personel İstihdamı

Bu Kanun kapsamında kurulan şirket, şube ve kuruluşlarda istihdam edilecek yabancı uyruklu personele, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çalışma izni verilir.

4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun'un 23. maddesi uyarınca Hazine Müsteşarlığı ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca müştereken hazırlanacak yönetmelikte; yabancı sermayeli şirket ve kuruluşlardan hangilerinin bu kapsama gireceği ile söz konusu yönetmelik kapsamında izin verilecek kilit personelin tanımı ve çalışma izinlerine ilişkin özel nitelikteki diğer esas ve usuller belirlenir.

Bu kapsamda istihdam edilecek personele, 4817 sayılı Kanun'un 14. maddesi birinci fıkrasının "b" bendi hükümleri uygulanmaz. İstihdam edilecek yabancı uyruklu kilit personele, 4817 sayılı Kanun'un 13. maddesi birinci fıkrasının hangi durumlarda uygulanacağı hazırlanacak yönetmelikte belirlenir.

h. İrtibat Büroları

Müsteşarlık, yabancı ülke kanunlarına göre kurulmuş şirketlere,

Türkiye’de ticari faaliyette bulunmamak kaydıyla irtibat bürosu açma izni vermeye yetkilidir.

Politika Belirleme ve Bilgi İsteme

Madde 4- Müsteşarlık; kalkınma plan ve yıllık program hedeflerini, ülkenin genel ekonomik durumunu, dünyadaki yatırım eğilimleri ve ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim meslek kuruluşlarının görüşlerini dikkate alarak, doğrudan yabancı yatırımlara ilişkin politikaların genel çerçevesini belirlemeye, bu amaçla diğer kuruluşların faaliyetlerine katılmaya yetkilidir. Doğrudan yabancı yatırımları ilgilendiren mevzuatta yapılacak değişiklik ve yeni mevzuat taslakları hakkında Müsteşarlığın uygun görüşü alınır.

Müsteşarlık, doğrudan yabancı yatırımlara ilişkin bilgi sistemini kurmak ve geliştirmek amacıyla, yatırımlar hakkındaki istatistiki bilgileri, her türlü kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesim meslek kuruluşlarından istemeye yetkilidir.

Yabancı yatırımcılar, yatırımları ile ilgili istatistiki bilgileri Müsteşarlıkça hazırlanacak yönetmelikle belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde Müsteşarlığa bildirirler. Söz konusu bilgiler istatistik amaçları dışında ispat aracı olarak kullanılamaz.

Çeşitli Hükümler

Madde 5-

a. Mevcut yabancı sermayeli kuruluşlar

18/1/1954 tarihli ve 6224 sayılı Kanun kapsamında kurulan şirketler, kazanılmış hakları saklı kalmak kaydıyla, bu Kanuna tabidirler.

b. Yönetmelik

Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin esaslar Kanunun yayımını izleyen bir ay içerisinde Müsteşarlıkça hazırlanacak yönetmelikle düzenlenir.

c. Yürürlükten Kaldırılan Hükümler

18/1/1954 tarihli ve 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Mevzuatta, 6224 sayılı Kanuna yapılan atıflar bu Kanunun ilgili hükümlerine yapılmış sayılır.

d. Bu Kanun hükümlerine ilişkin değişiklikler, ancak bu Kanuna hüküm eklenmek veya bu Kanunda değişiklik yapılmak suretiyle düzenlenir.

Geçici Madde: Bu Kanunun uygulanmasını göstermek üzere hazırlanacak yönetmelikler yürürlüğe girinceye kadar, mevcut kararname, tebliğ ve genelgelerin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

Yürürlük

Madde 6- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 7- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

YABANCILARIN TÜRKİYE’DE İKAMET VE SEYAHATLERİ HAKKINDA KANUN

Kanun No : 5683

Kabul Tarihi : 15.07.1950

Resmi Gazete Yayımlı Tarih ve Sayısı : 24.07.1950 / 7564

UMUMİ HÜKÜMLER

Madde 1 - Türkiye’ye girmesi kanunlarla memnu bulunmayan ve Pasaport Kanununun hükümlerine uygun şekilde gelen yabancılar, kanunlarla tayin olunan kayıt ve şartlar dairesinde Türkiye’de ikamet ve seyahat etmek hakkını haizdirler.

Madde 2 - Yabancıların girmekten ve ikamet kanunla menedilmiş oldukları yerlerden başka, memleketin muayyen mıntakalarında münferit veya toplu bir halde ikamet veya seyahatleri Bakanlar Kurulu kararı ile menedilebilir.

Bakanlar Kurulu bu gibi tedbirlerin mukabele bilmisil olmak üzere muayyen Devlet tebaalarına tatbikına da karar vermeye yetkilidir.

İKAMET BEYANNAMESİ

UMUMİ HÜKÜM

Madde 3 - Türkiye’de bir aydan fazla kalacak yabancılar bu müddet bitmeden ikamet tezkeresi almak için gerekli beyannameyi doldurmak üzere yetkili emniyet makamlarına bizzat veya bilvasita müracaat etmekle ödevlidirler. Bu beyanname hiç bir harç ve resme tabi değildir.

İş tutmak maksadiyle Türkiye'ye gelen yabancılar geldikleri tarihten itibaren bir ay zarfında ve her halde çalışmaya başlamazdan evvel ikamet tezkeresi almış bulunmalıdırlar.

Konferans, konser vermek gibi kültürel faaliyetlerde bulunmak üzere turneye çıkmış olup da Türkiye'ye gelen yabancılar, bu faaliyetleri bir aydan fazla sürmemek şartıyla, bu kayıttan müstesnadır.

MÜŞTEREK PASAPORTLA GELENLERİN TABİ OLACAKLARI HUSUSİ MUAMELE

Madde 4 - Seyahat maksadiyle veya beşinci maddede yazılı maksatlarla Türkiye'ye müşterek pasaportla gelen yabancılar iki ay müddet içinde ikamet tezkeresi almakla mükellef değildirler. İcap eden hallerde bu müddet vilayetlerce iki ay daha uzatılabilir.

Müşterek pasaportla gelenlerden her birine kimliklerini gösterir resim ve harçtan muaf birer vesika verilir.

Müşterek pasaportla gelen yabancıardan grup gittikten sonra Türkiye'de kalacak olanlar hakkında bu kanunun ve Pasaport Kanununun hükümleri dairesinde muamele yapılır.

TURİST DAMGALI VİZE İLE VEYA KONGRE, KONFERANS VE SAİR KÜLTÜREL GÖSTERİLER İÇİN GELENLERE HUSUSİ MUAMELE

Madde 5 - Milli veya Milletlerarası, tarih, kültür ve güzel sanatlar şenlikleri ve festival, spor müsabakaları, kongre ve konferanslar, sergi ve panayırılar münasebetiyle veya Bakanlar Kurulunca tayin olunacak yerlerde ziyaret, tedavi veya hava değiştirme maksadiyle "Turist" damgalı giriş vizeleriyle gelecek yabancılar bu vizelerinde ikamet bakımından tahdidi tazammun eden bir şerh mevcut değilse dört ay müddetle ikamet tezkeresi almakla mükellef değildirler.

TRİPTİK VESİKALARIYLA GELENLER İÇİN HUSUSİ MU-AMELE

Madde 6 - Triptik vesikalariyle, Milletlerarası Turizm ve Otomobil Birliğinin gümrüklerden giriş karneleriyle gelen yabancı seyyahlar dört ay müddet için ikamet tezkeresi almakla mükellef değildirler.

İKAMET TEZKERESİNİN REDDOLUNACAĞI HALLER

Madde 7 - A) Sırf iş tutmak için gelecek sanat ve meslek erbabı olup da tutacağı iş, kanunlar gereğince Türk vatandaşlarına hasredilmiş bulunan;

B) Türk kanun veya örf ve adetleriyle yahut siyasi icabatla telif edilemeyecek durumda olan veya faaliyette bulunan;

C) Türkiye’de kalmak istediği müddet zarfında yaşamak için maddi imkanları meşru bir şekilde temin edemeyeceği sabit olan;

D) Türkiye’ye girmesi memnu olup da her nasılsa girmiş bulunan;

E) Türkiye’de oturduğu müddetçe huzur ve asayiş ihlal eden; Yabancılara ikamet tezkeresi verilmez.

İKAMET MÜSAADESİNİN SÜRESİ

Madde 8 - Yabancılara verilecek ikamet müsaadesinin süresi, mevzuatın ve yabancı Devletlerle aktedilmiş bulunan anlaşmaların hükümleri dairesinde ve mümkün mertebe, müracaat sahibinin talebi nazarı itibara alınmak suretiyle tesbit olunur.

İKAMET TEZKERELERİNİN SÜRESİ

Madde 9 - (Değişik madde: 14/05/1998 - 4360/1md.)

İkamet tezkerelerinin süresi beş seneliktir. Karşılıklılık ilkesi uyarınca bu süre Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığı tarafından, daha uzun veya daha kısa olarak tespit edilebilir.

Süresi biten ikamet tezkeresi üzerinde en fazla dört defa uzatma işlemi yapılabilir.

İkamet tezkereleri şahsi olmakla beraber karı, koca ve bunların onsekiz yaşını doldurmamış çocuklarına ya hepsi için, yahut çocukların baba ve analarının refakat hanesine kaydı suretiyle müşterek ikamet tezkeresi verilebilir, iş sahibi olanların şahsi ikamet tezkeresi almaları zorunludur.

İKAMET TEZKERELERİNİN YENİLENMESİ VEYA SÜRELERİNİN UZATILMASI

Madde 10 - (Değişik madde: 14/05/1998 - 4360/2 md.)

Türkiye’de ikamet tezkerelerini yenilemek veya süresini uzatmak isteyen yabancılar bu tezkerelerde yazılı sürenin sona ermesinden itibaren onbeş gün içinde 3 üncü maddede yazılı makamlara bizzat veya bilvasıta müracaat ederek 9 uncu madde hükümleri çerçevesinde yenisini almaya veya süresini uzattırmaya yükümlüdürler.

Tezkerelerde yazılı sürenin sona ermesinden önce de müracaat yapılabilir.

Medeni hallerinde ve Türkiye’de ikamet sebeplerinde değişiklik olmayan yabancılar yenileme veya süre uzatma muamelesi için 3 üncü maddede yazılı beyannameyi vermezler.

İKAMET TEZKERELERİNİ KAYBEDENLER

Madde 11 - İkamet tezkerelerini kaybedenler derhal ilgili makama müracaatla yenisini almaya mecburdurlar. Bunlara kaybettikleri ikamet tezkerelerinin müddeti süresince muteber olmak üzere yeniden ikamet tezkeresi verilir. Kaybolan tezkere harca tabi bulunuyorsa bunların yerine verilecek yeni ikamet tezkerelerinden dokuzuncu maddede yazılı harçların yarısı alınır.

MEDENİ HALLERİNDE DEĞİŞİKLİKLER OLANLAR

Madde 12 - Yabancılar medeni hallerinde husule gelecek değişiklikleri bu değişikliğin husulünden itibaren 15 gün içinde buldukları mıntaka zabıta makamlarına imzalı bir beyanname ile haber vermeye ve keyfiyeti ellerindeki ikamet tezkerelerine kaydettirmeye mecburdurlar.

Bu beyannameler her türlü harç ve resimden muaftır.

GEÇİCİ OLARAK TÜRKİYE'DEN AYRILANLAR

Madde 13 - (Değişik madde: 14/05/1998 - 4361/1md.)

İkamet tezkeresi sahibi yabancılardan, geri dönmek üzere Türkiye dışına giden ve ikamet tezkeresinin süresi bitmeden dönenler için vize aranmaz. Bu yabancıların, sınır kapılarında geçerli ikamet tezkerelerini ibraz etmeleri Türkiye'ye girişleri için yeterlidir.

TÜRKİYE İÇİNDE İKAMET VE SEYAHAT ŞARTLARI

İKAMET DEĞİŞİMİ

Madde 14 - İkamet tezkeresi hamili yabancılar ikametgahlarını değiştirdiklerinde keyfiyeti 48 saat zarfında gerek çıktıkları, gerek nak-

lettikleri yerdeki polis veya jandarma karakoluna bizzat veya bilvasita veya taahhütlü mektupla haber vermeğe mecburdurlar.

Otel, pansiyon gibi yerlerde oturan yabancılar için bu ihbar mecburiyeti bu yerlerin sahibi, müsteciri veya idarecilerine aittir.

İŞ TUTAN YABANCILARIN MÜKELLEFİYETİ

Madde 15 - Yabancılar, Türkiye’de ancak kanunun kendilerine menetmediği işleri tutabilirler.

Türkiye’de serbest olarak veya memur, müstahdem ve işçi sıfatıyla çalışacak yabancılar keyfiyeti işe başladıklarından itibaren en çok 15 gün zarfında ikamet ettikleri yerin polis veya jandarma karakoluna bizzat veya bilvasita haber vermeğe ve ikamet tezkerelerine kaydettirmeğe mecburdurlar.

YANLARINDA YABANCI ÇALIŞTIRANLARIN MÜKELLEFİYETİ

Madde 16 - Evlerinde veya idareleri altında bulunan yerlerde bir yabancıyı her hangi bir sıfatla çalıştıran hakiki veya hükmi her şahıs o yabancının adını ve soyadını, tabiiyetini, mesleğini, taşıdığı ikamet tezkeresinin tarih ve sayısını, ikametgah adresini ve gördüğü işle aldığı maaş ve ücret miktarını gösterir imzalı bir beyannameyi yabancının işe başlamasını takip eden en çok 15 gün içinde en yakın polis veya jandarma karakoluna vermeğe mecburdurlar.

SİYASİ MÜLTECİLER

Madde 17 - Siyasi sebeplerle Türkiye’ye sığınan yabancılar ancak İçişleri Bakanlığınca müsaade olunacak yerlerde ikamet edebilirler.

YABANCILARIN HÜVİYETLERİNİ İSPAT MECBURİYETİ

Madde 18 - Yabancılar, hüviyet varakasını, ikamet tezkerelerini veya pasaport ve kontrol fişlerini her istenişte polis veya jandarmaya göstermeğe mecburdurlar.

YABANCILARIN TÜRKİYE'Yİ TERKE DAVET VEYA SINIR DIŞI EDİLMELERİ

HALLERİ MUZİR ŞAHISLAR

Madde 19 - İçişleri Bakanlığınca memlekette kalması umumi güvenliğe, siyasi ve idari icaplara aykırı sayılan yabancılar verilecek muayyen müddet zarfında Türkiye'den çıkmağa davet olunur. Bu müddetin sonunda Türkiye'yi terketmiyenler sınır dışı edilebilirler.

PASAPORTLARINI YENİLEMİYENLER

Madde 20 - Usulüne uygun olarak Türkiye sınırlarına girmiş oldukları halde pasaportlarını zayi etmiş olan veya pasaportlarının hükmü kalmamış bulunan yabancılar, kendilerine ilgili makamlarca resmen ihtar vukubulduğu tarihten itibaren 15 gün içinde pasaport veya tabiiyet ilmühaberi almağa mecburdurlar.

KARAR ALMAĞA YETKİLİ MAKAMLAR

Madde 21 - Bu kanunda derpiş edilen sınır dışı kararını almaya İçişleri Bakanlığı yetkilidir.

İçişleri Bakanlığı, lüzum göreceği sınır ve sahil illerine memleketin umumi güvenlik ve nizamı noktasından derhal çıkarılmaları lazım gelen yabancıları istizan etmeden sınır dışı etmek yetkisini verebilir. Bu iller bu yetkiye göre işlem yaptıkları takdirde keyfiyeti mucip sebepleriyle birlikte İçişleri Bakanlığına bildirmeğe mecburdurlar.

Tabiiyetsiz veya yabancı devlet tabaası olan çingenelerin ve Türk kültürüne bağlı olmayan yabancı göçebelerin sınır dışı edilmelerine İçişleri Bakanlığı salahiyyetlidir.

Madde 22 - Türkiye'den sınır dışı edilenler İçişleri Bakanlığının hususi müsaadesi alınmadıkça Türkiye'ye dönemezler, bunlardan ağır hapis cezasını müstelzim bir cürümden dolayı Türkiye'de mahkûm olmuş ve cezası çektirilerek sınır dışı edilmiş olanlar bir daha Türkiye'ye giremezler; ancak İçişleri Bakanlığının müsaadesiyle durmadan transit geçmeleri caizdir.

Sınır dışı edilenlerin yol masrafları kendilerine aittir. Bu masrafları ödemekten aciz olanların sevkleri Devletçe sağlanır.

Madde 23 - Memleket dışına çıkartılmalarına karar verilip te pasaport tedarik edemediklerinden veya başka sebeplerden dolayı Türkiye'yi terkedemiyenler İçişleri Bakanlığının göstereceği yerde oturmağa mecburdurlar.

Madde 24 - 12 nci, 15 inci maddelerle 18 veya 19 uncu maddeler hükümlerine makbul bir sebebe müstenit olmaksızın riayet etmiyenler seksenyedimilyon lira idari para cezası ile cezalandırılırlar.

(Ek fıkra: 24/04/2003 - 4854 S.K./5. md.) Bu Kanunda yazılı olan idari para cezaları o yerin en büyük mülki amiri tarafından verilir. Verilen idari para cezalarına dair kararlar ilgililere 11/02/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu cezalara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar ke-sindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. Bu Kanuna göre verilen ida-

ri para cezaları 21/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur.

Madde 25 - 17 nci ve 23 üncü maddeler gereğince oturmaya mecbur kılındıkları yerlerden kaçanlar bir aydan iki seneye kadar hapis cezasıyla cezalandırılırlar.

Madde 26 - Sınır dışı edildikleri veya Türkiye'yi terke davet olundukları halde müsaadesiz gelmeye mütecasir olan yabancılar bir aydan altı aya kadar hapis ve 50 liradan 1000 liraya kadar adli para cezasıyla veya bunlardan biriyle cezalandırılırlar. Bu suretle mahküm edilen yabancılar cezaları çektirildikten sonra sınır dışı edilirler.

Madde 27 - Bu Kanunun 25 ve 26 ncı maddelerinde yazılı cezalar sulh ceza mahkemelerince hükmolunur.

ÇEŞİTLİ İSTISNAİ HÜKÜMLER

TÜRKİYE'DE VAZİFELİ DİPLOMASİ VE KONSOLOSLUK MEMURLARI AİLELERİ VE BAZI MÜSTAHDEMLER

Madde 28 - Türkiye'de vazifeli yabancı devletler siyasi veya konsolosluk resmi memurlariyle aileleri efradı 3 üncü, 8 inci, 12 nci ve 14 üncü maddelerle 15 inci ve 16 ncı maddeler hükümlerinden müstesnadırlar.

Bunlardan siyasi temsilcilik memurları ve aileleri efradına Dışişleri Bakanlığı, konsolosluk memurları ve aileleri efradına da vilayetler tarafından hiç bir harç veya resme tabi olmaksızın birer hüviyet varakası verilir.

Bakanlar Kurulu, bu maddede yazılı ayrıcalıkların bazılarını veya hepsini misilleme tedbiri olarak kaldırmaya yetkilidir.

Siyasi temsilciliklerde yanlarında oturmak suretiyle hizmetlerinde bulunan yabancılara mütakabiliyet şartıyla, Dışişleri Bakanlığının delaletiyle Emniyet Genel Müdürlüğünce birer hüviyet varakası verilir ve bunlar 3 üncü maddede yazılı ikamet tezkerelerini alamazlar.

İSTİSNAİ SIFATLARI ZAIL OLANLAR

Madde 29 - Bu kanunda derpiş olunan istisnai muamelelerden faydalanan yabancılar, haklarında o suretle muamele yapılmasını icap ettiren hal ve vaziyetlerin zail olmasından itibaren bir ay zarfında 3 üncü madde hükümlerine tabi olurlar.

KANUNDAKİ MÜDDETLERİN DEĞİŞTİRİLMESİ

Madde 30 - Bu kanunun 3 üncü, 4 üncü, 5 inci, 6 ncı, 10 uncu, 12 nci, 14 üncü, 15 inci ve 16 ncı maddelerinde yazılı müddetler Bakanlar Kurulunca icabında değıştirilebilir.

Bakanlar Kurulu bu değışiklikleri, mütakabiliyet veya mukabela bilmisil sebebiyle, muayyen Devletler tebaasına inhisar ettirebilir.

UYGULANMAYA DAİR HÜKÜMLER

Madde 31 - (Değışik madde: 04/07/1988 - KHK - 336/1 md.; Aynen Kabul: 07/02/1990 - 3612/27 md.)

Bu Kanunda yazılı beyanname hüviyet varakaları ve ikamet tezkerelerinin şekilleri ve muhteviyatı İçişleri Bakanlığınca tespit olunur.

Madde 32 - 3529 ve 3900 sayılı kanunlar kaldırılmıştır.

Madde 33 - Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 34 - Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Ek Madde 1 - (Ek madde: 14/05/1998 - 4360/3 md.)

Türkiye'nin sınır komşusu ülkelerde yaşamakta iken yurdumuza göç etmiş olan soydaşlarımızın, ailelerinin parçalanması suretiyle dış ülkelerde kalan usul veya furuunun Türkiye'de ikamet ve seyahatlerine ilişkin gerekli düzenlemeleri yapmaya Bakanlar Kurulu yetkilidir.

KANUNA İŞLENEMEYEN GEÇİCİ MADDELER

14/05/1998 TARİHLİ VE 4360 SAYILI KANUNUN GEÇİCİ MADDESİ:

Geçici Madde 1 - Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce vize olarak Türkiye'ye girmiş olan ve halen Türkiye'de bulunan yabancılardan vize ve ikamet tezkeresi alma süresi geçmiş bulunanlar, bu Kanunun yürürlüğe girişinden itibaren otuz gün içinde 5683 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yazılı makamlara bizzat müracaat edip beyanname vererek ikamet tezkeresi talebinde bulunabilirler. Bu talepler üç ay içinde idarece değerlendirilir ve karara bağlanır.

TÜRKİYE SAHİLLERİNDE NAKLİYATI BAHRİYE (KABO-TAJ) VE LİMANLARLA KARA SULARI DAHİLİNDE İCRA-YI SANAT VE TİCARET HAKKINDA KANUN

Kanun No : 815

Kabul Tarihi : 19.04.1926

Resmi Gazete Yayın Tarih ve Sayısı : 29.04.1926 / 359

Madde 1 - Türkiye sahillerinin bir noktasından diğerine emtia ve yolcu alıp nakletmek ve sahillerde limanlar dahilinde veya beyninde cer ve kılavuzluk ve her hangi mahiyette olursa olsun bilcümle liman hidematını ifa etmek yalnız Türkiye sancağını hamil sefain ve merakibe munhasırdır.

Ecnebi sefaini ancak memaliki ecnebiyeden almış oldukları yolcu ve hamuleyi Türk liman ve limanlarına ihraç ederler ve Türk liman ve limanlarından ecnebi liman ve limanlarına gidecek yolcu ve hamuleyi de alırlar.

Madde 2 - Nehirler ve göller ve marmara havzasıyla boğazlarda bilumum kara sularıyla kara sularına dahil bulunan körfez, liman koy ve sairede vapur, romorkör istimbot, motörbot, mavna, salapurya, sandal, kayıt velhasıl makine, yelken, kürek ile müteharrik merakibi kepire ve sagire ile tarak, prizman, maçuna, algarina, şat ve her nevi nakliye ve su dubaları limyo, sefaini tahlisiye ve emsali ile şamandıra, sal gibi sabit ve sabih vesait bulundurmak ve bunlarla sey-rüsefer ve nakliyat icra etmek suretleriyle ticaret hakkı Türkiye te-baasına munhasırdır.

Madde 3 - Kara suları dahilinde balık, istridye, midye, sünger, inci, mercan, sedef ve saire saydı, kum ve çakıl ve saire ihracı ve gerek

sathı bahirde ve gerek ka'rı bahirde mevcut kazazede sefain ve merakiple enkazı metrukenin ihraç ve tahlisi dalgıçlık, arayıcılık, kılavuzluk, deniz bakkallığı, bilcümle Türk vesait ve merakibi bahriyesi derununda kaptanlık, çarkçılık, katiplik, tayfalık ve amelik ve saire icrası ve iskele, rıhtım hammallığı ve bilümüm deniz esnaflığı icrası Türkiye tebaasına munhasırdır.

Madde 4 - Hükümet, muvakkaten ve hiç bir hak temin etmemek şartıyla ecnebi tahlisiye gemilerinin icrayı sanat etmelerine ve Türk tahlisiye gemilerinde ecnebi mütehasıs ve kaptan ve tayfa istihdamına müsaade edebilir.

Madde 5 - (Değişik madde: 24/04/2003 - 4854 S.K./1. md.) Bu Kanunun 1 inci maddesi hükmüne aykırı olarak Türkiye limanları arasında kabotaj yapan gemiler ve yabancılara ait deniz taşıtlarına bir milyar lira idari para cezası verilir. emiler ve deniz taşıt araçları 1 inci maddenin ikinci fıkrası gereğince bir yıl Türkiye limanları için yük ve yolcu almak ve çıkarmaktan yasaklanır; Kanuna aykırı hareket eden gemi, bir denizcilik şirketine veya birden çok gemiye sahip olan bir veya birden çok şahsa ait olursa, yük ve yolcu almak ve çıkarmaktan yasaklama cezası, şirketin veya şahısların diğer gemilerine de uygulanır. Bu Kanunun 2 ve 3 üncü maddelerinde belirtilen yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan hakları kullanan yabancılara ikiyüztümüşmilyon lira idari para cezası verilir. Suçun tekrarı halinde bu ceza iki kat olarak uygulanır.

Birinci fıkrada yazılı olan idari para cezalarıyla yasaklamalar o yerin en büyük mülki amiri tarafından verilir. Derhal ve defaten idari para cezasını ödemeyen veya bu hususta teminat ve kefalet göstermeyen gemiler ve diğer deniz vasıtaları seferden ve faaliyetten alıkonulur. Para cezasına ve yasaklamaya ilişkin kararlar deniz taşıtları için kaptana veya ilgisine, diğer eylemler için faile 11/02/1959 tarihli

ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre tebliğ edilir. Bu kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren en geç yedi gün içinde yetkili idare mahkemesine itiraz edilebilir. İtiraz, idarece verilen cezanın yerine getirilmesini durdurmaz. İtiraz üzerine verilen karar ke-sindir. İtiraz, zaruret görülmeyen hallerde evrak üzerinde inceleme yapılarak en kısa sürede sonuçlandırılır. Bu Kanuna göre verilen idari para cezaları 21/07/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil olunur. Yasaklama kararı idare mahkemesi kararının esinleşmesinden sonra uygulanır.

Madde 6 - İşbu kanun ahkamı 1 temmuz 1926 tarihinden muteberdir.

Madde 7 - İşbu kanunun icrasına Ticaret ve Adliye Vekilleri me-murdur.

TÜRK ULUSLARARASI GEMİ SİCİLİ KANUNU İLE 491 SAYILI KANUN HÜKMÜNDE KARARNAMEDE DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN

Kanun No : 4490

Kabul Tarihi : 16.12.1999

Resmi Gazete Yayımlı Tarih ve Sayısı : 21.12.1999 / 23913

Amaç ve Kapsam

Madde 1 – Bu Kanunun amacı, oluşturulan Türk Uluslararası Gemi Siciline tescil edilen gemiler ile turizm şirketi envanterlerinde kayıtlı ticari yatların temin ve işletilmesinde kolaylık sağlamak suretiyle Türk denizciliğinin geliştirilmesini hızlandırmak ve ekonomiye katkısını artırmaktır. 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanununun yat turizmi ile ilgili hükümleri saklıdır.

Tanımlar

Madde 2 – Bu Kanunda geçen;

- a) Gemi:Ticari amaçla kullanılan her türlü yük, yolcu ve açık deniz balıkçı gemilerini,
- b) Yat:Yat tipinde inşa edilmiş, gezi ve spor amacıyla yararlanılan, taşıyacakları yatçı sayısı otuzaltıyı geçmeyen, yük ve yolcu gemisi niteliğinde olmayan, turizm şirketi envanterlerinde kayıtlı ve tonilato belgelerinde “Ticari Yat” olarak belirtilen deniz araçlarını,
- c) Milli Gemi Sicili:6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 839 uncu ve diğer maddelerinde öngörülen gemi sicilini,

d) Türk Uluslararası Gemi Sicili:Bu Kanun uyarınca oluşturulan gemi sicilini,

e) Bakanlık:Denizcilik Müsteşarlığının bağlı olduğu Devlet Bakanlığını,

f) Net Ton:Geminin ticari olarak kullanılabilen yerlerinin hacmi olup, o geminin yürümesi ve yürütenlerin ihtiyacına ayrılan yerlerin gros tonilatodan çıkartılması sonunda geri kalan hacmini,

g) DWT:Bir geminin taşıyabileceği en çok ağırlık olup, ham yükün, yakıtın, suyun, kumanyanın, yolcu ve gemi adamlarının kendilerinin ve eşyalarının ağırlıklarının toplamını,

h) Gros Tonilato:Bu hacim, geminin güverte altı ve güverte üstü bütün kapalı yerlerinin hacmini (2.83m³=1 gros tonilato),

ifade eder.

Türk Uluslararası Gemi Sicili

Madde 3 – Bu Kanunun 1 inci maddesinde öngörülen amaçları gerçekleştirmek üzere Denizcilik Müsteşarlığı nezdinde, İstanbul’da Türk Uluslararası Gemi Sicili oluşturulmuştur.

Bakanlık, Türk Uluslararası Gemi Siciline İlişkin hizmetlerin daha süratli ve etkin şekilde yerine getirilmesi amacıyla yurt içinde irtibat büroları açabilir.

Türk Uluslararası Gemi Siciline tescil edilecek gemiler ve yatlar

Madde 4 – Türk Uluslararası Gemi Siciline aşağıdaki gemiler ve yatlar talep üzerine tescil edilir:

a) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte Milli Gemi Siciline kayıtlı bulunan Kanunun 1inci ve 2 nci maddesi kapsamındaki bütün gemiler ve yatlar.

b) Yurt içinde inşa edilen gemiler ve yatlar.

c) (Değişik: 2/12/2004 – 5266/1 md.)Yurt dışından ithal edilecek 3.000 DWT'nin (yolcu gemileri ile özel maksatlı, özel yapılı gemilerde ise 300 grostonun) üzerindeki gemiler.

Türk Uluslararası Gemi Siciline tescil

Madde 5 – Türkiye’de mukim Türk ve yabancı uyruklu gerçek kişiler ile Türkiye’de Türk mevzuatına göre kurulmuş şirketlere ait gemiler ve yatlar Türk Uluslararası Gemi Siciline tescil ettirilebilir. Yurt dışından finansal kiralama yoluyla temin edilecek gemiler ve yatlar Türk Uluslararası Gemi Sicilinin özel bir sütununa kaydolunur.

(Mülga üçüncü fıkra: 2/12/2004 – 5266/4 md.)

Türk Uluslararası Gemi Sicilinin muhtevası

Madde 6 – Türk Uluslararası Gemi Siciline 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 845 inci maddesinde belirtilen hususlar, gemi ve yatın teknik özellikleri ile gemi ve yat üzerindeki haklara ilişkin bilgiler kaydolunur.

Türk Uluslararası Gemi Siciline ilişkin esaslar, sicilde kayıtlı hakların devri, sicil kaydının terkinine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından hazırlanacak yönetmelik ile tespit edilir.

(Değişik üçüncü fıkra: 2/12/2004 – 5266/2 md.)Gemilerin ve yatların sicil kaydının terkini ipotekli alacaklının iznine tâbidir.

Bayrak çekme hakkında yararlanma

Madde 7 – Türk Uluslararası Gemi Siciline tescil edilen gemiler ve yatlar Türk Bayrağı çekerler.

Bu Kanun uyarınca Türk Bayrağı çeken gemiler ve yatlar milli mevzuatla tanınmış olan haklardan yararlanırlar. Ancak, 6762 sayılı Türk Ticaret Kanununun 823 üncü maddesi uyarınca Türk Bayrağı çekme hakkına sahip olmayan gemiler ve yatlar 815 sayılı Kabotaj Kanunu hükümlerinden yararlanamazlar.

Türk Bayrağının çekilmesine ilişkin hakların ihlalinde Türk Ticaret Kanunu ve diğer ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

Gemilerin ve yatların tabi olacakları esaslar

Madde 8 – Gemilerde ve yatlarda bulundurulması gereken belgeler, süreleri ve bunlara ilişkin diğer esaslar ile gemilerin ve yatların tabi olacakları esaslar, ilgili mevzuat ve uluslararası sözleşme hükümleri çerçevesinde Bakanlık tarafından tespit olunur.

Gemi adamlarının uyruğu ve istihdamı

Madde 9 – Bu Kanunun 7 nci maddesinin ikinci fıkrası hükümleri saklı kalmak kaydıyla, Türk Uluslararası Gemi Siciline tescil edilen gemilerde ve yatlarda donatanın yabancı veya Türk olmasına bakılmaksızın kaptanın Türk vatandaşı olması esastır. Donatanın Türk vatandaşı olması halinde ise ayrıca diğer gemi ve yat personel sayısının en az %51'i; için Türk vatandaşı olma şartı aranır.

Gemi adamlarının sosyal güvenliği ve çalışma şartları

Madde 10 – Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı olan gemilerde ve yatlarda istihdam edilecek gemi adamları Türk sosyal güvenlik

ve bireysel ve toplu iş hukuku mevzuatına tabi olurlar. Ancak, yabancı uyruklu gemi adamları için, uluslararası veya ikili sosyal güvenlik sözleşmelerinde yer alan hükümler saklı kalmak kaydıyla, talepleri halinde kendi ülkelerinde zorunlu veya herhangi bir ülkede özel sigortalı olduklarını kanıtlamaları şartı ile malullük, yaşlılık ve ölüm sigortalarına tabi tutulmazlar.

Yabancı uyruklu gemi adamlarının ülkeye giriş-çıkış ve konaklamaları

Madde 11 – Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerde ve yatlarda istihdam edilen yabancı uyruklu gemi adamlarının sahip oldukları ve Bakanlıkça tanınan gemi adamı cüzdanları pasaport yerine geçer. Bunları taşıyan gemi adamlarından, Türkiye’ye giriş ve çıkışlarında geminin uğrak yaptığı liman şehirlerinde veya liman şehrine sınır yerleşim merkezinden konaklamalarında karşılıklılık esasına göre pasaport aranmaz.

Yabancıların ülkeye kabulü ve ülkeden çıkarılmalarına ilişkin yürürlükteki mevzuat hükümleri saklıdır.

Mali hükümler

Madde 12 – (Değişik: 2/12/2004 – 5266/3 md.) Bu Kanun uyarınca oluşturulan Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların işletilmesinden ve devrinden elde edilen kazançlar, gelir ve kurumlar vergileriyle fonlardan istisnadır.

Türk Uluslararası Gemi Siciline kaydedilecek gemilere ve yatlara ilişkin alım, satım, ipotek, tescil, kredi ve navlun mukaveleleri; damga vergisine, harçlara, banka ve sigorta muameleleri vergisine ve fonlara tâbi tutulmazlar.

Bu Kanun uyarınca oluşturulan Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların sahiplerinden aşağıdaki harçlar ayrıca tahsil olunur:

a) Kayıt harcı: 10.000 ABD Doları karşılığında Türk parasına ilave olarak, her bir net ton için 1 ABD Doları karşılığı Türk Lirası alınır. Bakanlar Kurulu bu miktarı on katına kadar artırmaya yetkilidir. Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı yatlar için alınacak maktu kayıt harcı, 5.000 ABD Doları karşılığı Türk Lirası kadardır.

b) Yıllık tonaj harcı: Gemilerden ve yatlardan Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı olduğu her takvim yılı için her bir net ton başına 1 ABD Doları karşılığı Türk Lirası alınır. Bu harç ocak ve temmuz aylarında olmak üzere iki eşit taksitte tahsil olunur. Vadesi gelen yıllık tonaj harcı taksitleri ödenmedikçe sicilin terkinini ve yeni sahibi adına tescili yapılmaz. Devir sırasında vadesi gelmeyen harç taksitleri tescil olunduğu yeni sahibi tarafından taksit süreleri içinde ödenir. Bakanlar Kurulu bu miktarı on katına kadar artırmaya yetkilidir. Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemi veya yatın sicilden re'sen terkinini gerektiren sebeplerin meydana gelmesi halinde, sicil kaydı daha sonra terkin edilse bile tonaj harcı yükümlülüğü terkin sebebinin gerçekleştiği tarihi takip eden ay itibariyle sona erer.

c) Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemi ve yat doğrudan veya çift (dual) klas olarak Türk Loydu'na kayıtlı ise bu maddenin (a) ve (b) bendinde tespit edilen bedellerde %50 indirim yapılır.

d) Finansal kiralama firmaları adına Türk Uluslararası Gemi Siciline kayıtlı gemi ve yatların mülkiyetinin finansal kiralama sözleşmesi hükümleri gereğince kiracıya devri gerektiğinde, gemi ve yatı kendi adına tescil ettirecek kiracıdan kayıt harcı alınmaz.

ABD Dolarının Türk Lirası karşılığının hesabında; Türk Uluslararası

Gemi Sicili tescillerinde tescil tarihi, yıllık tonaj harcına ilişkin taksitlerde ödemenin yapıldığı gün için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca tespit ve ilân olunan döviz satış kuru esas alınır.

Türk Uluslararası Gemi Sicilinde kayıtlı gemilerde ve yatlarda çalışan personele ödenen ücretler gelir vergisi ve fonlardan müstesnadır.

Üçüncü fıkranın (a) ve (b) bentleri uyarınca alınacak harçların tarh, tahakkuk ve tahsilinde aksine hüküm bulunmadıkça 213 sayılı Vergi Usul Kanunu, 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ve 492 sayılı Harçlar Kanunu hükümleri uygulanır.

Üçüncü fıkranın (a) ve (b) bentleri uyarınca tahsil edilen gelirler Maliye Bakanlığınca ayrı bir hesapta izlenir. Bu gelirlerin % 50'si altı ayda bir Denizcilik Müsteşarlığı Döner Sermaye İşletmesi Bütçesine kaydedilir.

Bu maddenin uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar Maliye Bakanlığının da görüşü alınarak Bakanlıkça tespit edilir.

Gemi ve yatların sigortaları

Madde 13 – Türk Usullararası Gemi Siciline kayıtlı gemilerin ve yatların sigortaları yurt dışında da yaptırılabilir.

Yönetmelik

Madde 14 – Bu Kanun uyarınca öngörülen yönetmelik ilgili kurum ve kuruluşların da görüşleri alınmak kaydıyla, Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Bakanlıkça altı ay içinde yürürlüğe konur.

Madde 15 – (491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Gö-

revleri Hakkında Kanun Hükümünde Kararnameye ek maddeler eklenmesi ile ilgili olup yerine işlenmiştir.)

Geçici Madde 1 – Bu Kanunun yürürlüğe girmesini müteakip tescil edilecek gemilerin yıllık tonaj harcının hesabı 12 nci maddede yer alan hükümlere göre yapılır.1999 takvim yılı sonuna kadar tescillerde, tescilin yapıldığı ay hariç tutulmak suretiyle kalan net aylara isabet eden tutarda Türk Lirası, ödemenin yapıldığı gün için Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasınca tespit ve ilan olunan döviz kurları üzerinden hesaplanarak tahsil olunur.

Yürürlük

Madde 16 – Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

Madde 17 – Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun İle İlgili Bilgiler

4817 SAYILI YABANCILARIN ÇALIŞMA İZİNLERİ HAKKINDA KANUN GEREĞİNCE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI

4817 SAYILI KANUNUN 21 inci MADDESİ HÜKÜMLERİ GEREĞİNCE UYGULANACAK İDARİ PARA CEZALARI:	CEZA MİKTARI 2006 YILI (YTL)	CEZA MİKTARI 2007 YILI (YTL)
4817/18. maddede öngörülen bildirim yükümlülüğünü süresi içinde yerine getirmeyen bağımsız çalışan yabancı ile yabancı çalıştıran işverene her bir yabancı için	391	421
Çalışma izni olmaksızın bağımlı çalışan yabancıya	783	844
Çalışma izni bulunmayan yabancıyı çalıştıran işveren veya işveren vekillerine her bir yabancı için	3922	4227
Çalışma izni olmaksızın bağımsız çalışan yabancıya	1567	1689

Yukarıda sayılan fiillerin tekrarı halinde idarî para cezaları bir kat artırılarak uygulanır.

KAYNAKÇA

- ASAR, A. (2006) Türk Yabancılar Mevzuatında Yabancı ve Hakları, Turhan Kitabevi, Güncelleştirilmiş 3.Bası, Ankara.
- AYBAY, R. (2003) Vatandaşlık Hukuku, İstanbul
- ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI (2005) İş Teftiş Kurulu Başkanlığı' nın 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerinin teftişi ile ilgili açıklama yazısı, Ankara
- ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI (1996) Türkiye-Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği İlişkilerini İçeren Sosyal Alanda Temel Metinler, Ankara, Yayın No. 68.
- ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI (2003) Yabancıların Çalışma İzinleri, Çalışma Genel Müdürlüğü, Yayın No. 1, Ankara.
- ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI (2003) Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ve Yönetmelikler, Çalışma Genel Müdürlüğü, Ankara
- ÇELİKEL, A. & Günseli (Öztekin) Gelgel (2000) Yabancılar Hukuku, Yenilenmiş 9. Bası, İstanbul: Beta.
- ÇİÇEKLİ, B. (2004) Yabancıların Çalışma İzinleri, TİSK Yayınları No: 240 Ankara
- DOĞAN, V. (2003) Türk Vatandaşlık Hukuku, (Gözden Geçirilmiş 3. Baskı) Ankara: Yetkin.
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

GENELGESİ (2002) Ankara, EGM Yayın Katalog No. 255 (EGM 2002 Genelgesi).

- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENELGESİ, Genelge No: 155, Genelge Tarihi: 02.10.2003 (155 Sayılı Genelge).
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENELGESİ, Genelge No: B.05.1.EGM.0.13.01.03/41233-88/00162, Genelge Tarihi: 17.07.2000 (162 Sayılı Genelge).
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENELGESİ, Genelge No: B.05.1.EGM.0.13.01.03./41825/1-9/145, Genelge Tarihi 23.07.1998 (145 Sayılı Genelge).
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI EMNİYET GENEL MÜDÜRLÜĞÜ GENELGESİ, Genelge No: 0102, Genelge Tarihi: 24.05.2002.
- İÇİŞLERİ BAKANLIĞI'NIN 21.11.2003 tarih ve 38843-207492 sayılı yazısı.
- KIRAL, H.(2006) Yabancıların Türkiye'de Çalışma Esasları, TİSK Yayınları, No: 270, Ankara
- ÖKÇÜN, A. G. (1998) Yabancıların Türkiye'de Çalışma Hürriyeti, Bütün Eserleri: 9, Yayın No. 116, Mart 1998, Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.
- ÖZKAN, I. (1997) Yabancıların Çalışma Hürriyeti ve Avrupa Topluluğunda Kişilerin Serbest Dolaşımı, İstanbul: Kazancı Hukuk Yayınları, No. 152.
- TEKİNALP, G. (2002) Türk Yabancılar Hukuku, Yenilenmiş 7. Bası, İstanbul: Beta.

- TURHAN, T. (1997) “Türk Vatandaşlığından Çıkanların Hakları (TVK. Md. 29 Üzerine bir İnceleme)”, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt. 46, Sayı. 1-4, ss. 41-65.
- www.egm.gov.tr
- www.calisma.gov.tr